

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΝΟΜΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΠΜΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΣ ΓΚΑΝΑΣ

A.M. 734001081003

« Η άσκηση ενδίκων μέσων επί υποκειμενικά σύνθετων δικών »

Επιβλέποντες Καθηγητές

Δημήτριος Τσικρικάς, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Στέφανος Πανταζόπουλος, Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Νικόλαος Κατηφόρης, Επίκουρος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

Αθήνα, Σεπτέμβριος 2019

« Η άσκηση ενδίκων μέσων επί υποκειμενικά σύνθετων δικών»

Copyright © 2019 [Σταμάτιος Γκανάς, Σεπτέμβριος 2019]

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα.

Οι απόψεις και θέσεις που περιέχονται σε αυτήν την εργασία εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
αρ.	αριθμός
Βλ.	Βλέπε
δημ.	δημοσιευμένες
εδ.	εδάφιο
ΕΕΔ	Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων
ΕιρΘεσσαλ	Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης
ΕιρΠεριστ	Ειρηνοδικείο Περιστερίου
ΕιρΣαμ	Ειρηνοδικείο Σάμου
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ.	επόμενες
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕΡΜΝΟΜΑΚ	Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα
ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
ΕφΑθ	Εφετείο Αθηνών
ΕφΑνατΚρητ	Εφετείο Ανατολικής Κρήτης
ΕφΔυτΜακ	Εφετείο Δυτικής Μακεδονίας
ΕφΔωδ	Εφετείο Δωδεκανήσου
ΕφΘεσσαλ	Εφετείο Θεσσαλονίκης
ΕφΘρακ	Εφετείο Θράκης
ΕφΛαμ	Εφετείο Λαμίας
ΕφΛαρ	Εφετείο Λάρισας
ΕφΝαυπ	Εφετείο Ναυπλίου
ΕφΠατρ	Εφετείο Πατρών
ΕφΠειρ	Εφετείο Πειραιά
κεφ.	κεφάλαιο

ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΜΠρΑθ	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΜΠρΖακ	Μονομελές Πρωτοδικείο Ζακύνθου
ΜΠρΘεσσαλ	Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΜΠρΚαβ	Μονομελές Πρωτοδικείο Καβάλας
ΜΠρΚω	Μονομελές Πρωτοδικείο Κω
ΜΠρΛαμ	Μονομελές Πρωτοδικείο Λαμίας
ΜΠρΝαυπ	Μονομελές Πρωτοδικείο Λαμίας
ΜΠρΠατρ	Μονομελές Πρωτοδικείο Πατρών
ΜΠρΡοδ	Μονομελές Πρωτοδικείο Ροδόπης
ν.	νόμος
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
Ο.Ε.	Ομόρρυθμη Εταιρία
ό.π.	όπως παραπάνω
ΟλαΠ	Ολομέλεια Αρείου Πάγου
παρ.	παράγραφος
περ.	περίπτωση
ΠΠρΑθ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών
ΠΠρΑλεξ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Αλεξανδρούπολης
ΠΠρΓρεβ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Γρεβενών
ΠΠρΘεσσαλ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης
ΠΠρΚαμαλ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Καλαμάτας
ΠΠρΚω	Πολυμελές Πρωτοδικείο Κω
ΠΠρΛαμ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Λαμίας
ΠΠρΛαρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Λάρισας
ΠΠρΡοδ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Ρόδου
ΠΠρΧαλκ	Πολυμελές Πρωτοδικείο Χαλκίδας
Πρβλ.	παράβλεπε
Σ.	Σύνταγμα
σελ.	σελίδα
τ.	τεύχος

ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

τομ.

υπ'αρ.

υποσ.

Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών "ΝΟΜΟΣ"

τόμος

υπ' αριθμόν

υποσημείωση

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
---------------	---

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ - ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΔΙΚΩΝ

1. ΟΜΟΔΙΚΙΑ.....	3
1.1 Απλή ομοδικία	4
1.1.1. Περιπτώσεις (προϋποθέσεις) απλής ομοδικίας.....	4
1.1.2. Συνέπειες Απλής Ομοδικίας	7
1.2 Αναγκαία ομοδικία.....	8
1.2.1. Περιπτώσεις αναγκαίας ομοδικίας.....	9
1.2.1.1. Οι ουσιαστικογενείς λόγοι.....	9
1.2.1.2. Οι δικονομικοί λόγοι.....	12
1.2.2. Συνέπειες αναγκαίας ομοδικίας	16
2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	18
2.1. Κύρια Παρέμβαση	19
2.2. Πρόσθετη Παρέμβαση	20
2.2.1 Απλή Πρόσθετη Παρέμβαση.....	22
2.2.2 Αυτοτελής Πρόσθετη Παρέμβαση.....	23
3. ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ	24
3.1. Προσεπίκληση αναγκαίου ομοδίκου	25
3.2. Προσεπίκληση αληθινού κυρίου ή νομέα.....	25
3.3. Προσεπίκληση δικονομικού εγγυητή.....	26
4. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ.....	27

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ - ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

5. Η ΤΕΛΕΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	29
5.1. Απλή Ομοδικία.....	30

5.2. Αναγκαία Ομοδικία.....	31
5.3. Κύρια Παρέμβαση.....	32
5.4. Πρόσθετη Παρέμβαση.....	33
5.5. Προσεπίκληση	33
6. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ	34
6.1. Απλή Ομοδικία.....	34
6.1.1. Το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης.....	36
6.1.1.1. Προϋποθέσεις	37
6.1.1.2. Συνέπειες	40
6.2. Αναγκαία Ομοδικία.....	41
6.2.1. Η διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ υπό το πρίσμα του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων και του δικαιώματος ακρόασης	45
6.3. Κύρια Παρέμβαση.....	53
6.4. Πρόσθετη Παρέμβαση.....	53
6.5. Προσεπίκληση	55
7. ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ.....	56
7.1. Απλή Ομοδικία.....	56
7.2. Αναγκαία Ομοδικία	58
7.3. Κύρια Παρέμβαση.....	59
7.4. Πρόσθετη Παρέμβαση.....	60
7.5. Προσεπίκληση	62
ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ - ΑΣΚΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΕΦΕΣΕΩΣ	
8. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΛΟΓΩΝ	65
8.1. Απλή Ομοδικία.....	67
8.2. Αναγκαία Ομοδικία.....	68
8.3. Κύρια Παρέμβαση.....	69
8.4. Απλή Πρόσθετη Παρέμβαση	69
8.5. Αυτοτελής Πρόσθετη Παρέμβαση	71
8.6. Προσεπίκληση	72
9. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΤΕΦΕΣΗΣ.....	73
9.1. Απλή Ομοδικία.....	74
9.2. Αναγκαία Ομοδικία.....	75

9.3. Κύρια Παρέμβαση.....	76
9.4. Πρόσθετη Παρέμβαση.....	76
9.5. Προσεπίκληση	77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	81
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	85

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Βασικό γνώρισμα της πολιτικής δίκης συνιστά η αρχή των δύο διαδίκων, η διεξαγωγή, δηλαδή, της δίκης μεταξύ δύο διαδίκων οι οποίοι συνδέονται μεταξύ τους με σχέση αντιδικίας¹. Στην πολιτική δίκη δημιουργείται μία τριμερής έννομη σχέση αφενός μεταξύ των διαδίκων, αφετέρου μεταξύ εκάστου εξ αυτών με το δικαστήριο. Το βασικό αυτό σχήμα ενάγοντος - εναγομένου, ωστόσο, διασπάται στις περιπτώσεις των υποκειμενικά σύνθετων δικών, εάν δηλαδή συμμετέχουν στη δίκη περισσότερα υποκείμενα, είτε προσλαμβάνοντας την ιδιότητα του κύριου διαδίκου είτε του «βοηθού» διαδίκου. Οι καθ' υποκείμενα σύνθετες δίκες εξυπηρετούν αφενός πρακτικούς σκοπούς, όπως η οικονομία της δίκης και ο περιορισμός των δαπανών όσων προσφεύγουν στη δικαιοσύνη, αφετέρου δικονομικούς σκοπούς, όπως η αποφυγή του κινδύνου έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων και η επιδίωξη έκδοσης αποφάσεων ομοίου περιεχομένου επί ομοίων περιπτώσεων.

Προκειμένου να κατανοήσουμε τα ζητήματα της νομιμοποίησης για την άσκηση ενδίκων μέσων επί υποκειμενικά σύνθετων δικών, πρέπει προηγουμένως να αναλυθεί η διάρθρωση των εννόμων σχέσεων επί των υποκειμενικά σύνθετων δικών, καθώς και η γενικότερη τελλολογία που εξυπηρετείται σε κάθε μορφή υποκειμενικά σύνθετης δίκης. Στο πρώτο μέρος της εργασίας θα αναλυθούν οι επιμέρους μορφές των υποκειμενικά σύνθετων δικών και συγκεκριμένα οι θεσμοί της ομοδικίας, της παρέμβασης της προσεπίκλησης και της ανακοίνωσης δίκης, κυρίως εξ απόψεως συνεπειών.

Στο δεύτερο μέρος θα εξεταστούν ειδικότερα ζητήματα που άπτονται της ασκήσεως των ενδίκων μέσων επί των υποκειμενικά σύνθετων δικών. Συγκεκριμένα, θα εξεταστεί το ζήτημα του επιτρεπτού προσβολής με ένδικα μέσα οριστικής απόφασης ως προς ορισμένα μόνο από τα υποκείμενα της δίκης, καθώς και τα ζητήματα της ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης για την άσκηση ενδίκων μέσων. Στο πλαίσιο αυτό θα αναλυθεί ειδικότερα το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως του άρθρου 537 ΚΠολΔ, καθώς και το ιδιαίτερα ακανθώδες ζήτημα της παραδεκτής ασκήσεως ενδίκου μέσου από «δεύτερο» αναγκαίο ομόδικο.

¹ Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, Πολιτική Δικονομία, 2016, σελ. 362 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, 2005, σελ. 55επ.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος θα εξεταστεί το ζήτημα της νομιμοποίησης των επιμέρους υποκειμένων των υποκειμενικά σύνθετων δικών για την άσκηση πρόσθετων λόγων και αντεφέσεως.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΜΟΡΦΕΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΑ ΣΥΝΘΕΤΩΝ ΔΙΚΩΝ

1. ΟΜΟΔΙΚΙΑ

Διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων της δίκης και, επομένως, διάσπαση του σχήματος της διεξαγωγής της δίκης μεταξύ δύο υποκειμένων εισάγει ο θεσμός της ομοδικίας, δυνάμει του οποίου συμμετέχουν στην έννομη σχέση της δίκης πλείονα πρόσωπα, πλείονες διάδικοι. Η ομοδικία δύναται να προσλάβει τη μορφή της ενεργητικής ομοδικίας, εάν συμμετέχουν περισσότεροι ως ενάγοντες, ή τη μορφή της παθητικής ομοδικίας, εάν εναγάζονται περισσότεροι². Περαιτέρω, διακρίνεται σε αρχική ή επιγενόμενη με κριτήριο τον χρόνο γέννησης αυτής. Αν, δηλαδή, η υποκειμενική σώρευση των αγωγών λαμβάνει χώρα με το εισαγωγικό δικόγραφο της δίκης, γίνεται λόγος για αρχική ομοδικία, ενώ, αν ο δεσμός της ομοδικίας μεταξύ περισσότερων διαδίκων λάβει χώρα σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο, πρόκειται για επιγενόμενη ομοδικία³. Η σημαντικότερη, τέλος, διάκριση της ομοδικίας, η οποία και ενδιαφέρει στο πλαίσιο της παρούσας, είναι αυτή σε απλή και αναγκαία ομοδικία. Κριτήριο, εν προκειμένω, είναι ο προαιρετικός ή μη χαρακτήρας αυτής. Η απλή ομοδικία είναι προαιρετική⁴, δεν προβλέπονται δικονομικές κυρώσεις σε περίπτωση έλλειψης κοινής εναγωγής ούτε μπορεί να υποχρεωθεί να συμμετάσχει ο απλός ομόδικος, η δε αναγκαία ομοδικία είναι υποχρεωτική, υπό την έννοια ότι ο αναγκαίος ομόδικος μπορεί να εξαναγκαστεί να συμμετάσχει στη δίκη, μέσω του θεσμού της προσεπικλήσεως⁵. Ο προαιρετικός ή μη

² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, 1970, σελ. 2 · Ν. Κλαμαρή/Σ. Κουσουλής/Σ. Πανταζόπουλος, Πολιτική Δικονομία, ό.π., σελ. 362 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, 2016, σελ. 314.

³ Συνεπώς, χαρακτηριστικό γνώρισμα της ομοδικίας είναι η διεξαγωγή των πλειόνων δικών στο πλαίσιο κοινής διαδικασίας. Η ύπαρξη κοινού εισαγωγικού δικογράφου συνιστά απλώς τρόπο γέννησης της ομοδικίας (αρχική ομοδικία) και όχι όρο άνευ του οποίου είναι αδύνατη η γέννηση της σχέσης ομοδικίας. Βλ. σχετικώς Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 32επ., η οποία αναγάγει σε ουσιώδες χαρακτηριστικό της ομοδικίας της κοινότητα της διαδικασίας.

⁴ Ν. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, 2012, σελ. 17 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 315 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ ημίν δίκαιο, Δίκη 1979, σελ. 159 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 194.

⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 221 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ ημίν δίκαιο, σελ. 159. Αναλυτικότερα ως προς τον θεσμό της προσεπικλήσεως, βλ. κατωτέρω, κεφάλαιο 3.

χαρακτήρας της ομοδικίας απορρέει από τον ουσιαστικό δεσμό που αναπτύσσουν οι επιμέρους δίκες των ομοδίκων⁶.

1.1 Απλή ομοδικία

Στο πλαίσιο της ομοδικίας υφίσταται πλειονότητα εννόμων σχέσεων δίκης, επομένως και πλειονότητα κεφαλαίων δίκης. Ειδικά στο πλαίσιο της απλής ομοδικίας πρόκειται για περισσότερες, αυτοτελείς και ανεξάρτητες έννομες σχέσεις δίκης, οι οποίες ενώνονται στο πλαίσιο κοινής διαδικασίας⁷. Ο δεσμός των επιμέρους δικών είναι εξωτερικός και επιβάλλεται από δικονομικές σκοπιμότητες⁸, ιδίως χάριν της οικονομίας της δίκης⁹. Πρωταρχικός στόχος είναι η έκδοση ενιαίας απόφασης ως προς όλους τους ομοδίκους, χωρίς, ωστόσο, να πρόκειται απαραίτητα – αν και ευκταίο – για απόφαση ομοίου περιεχομένου ως προς όλους¹⁰. Αυτό άλλωστε συνάδει πλήρως και με τη φύση της απλής ομοδικίας, αντικατοπτρίζεται δε και στις προϋποθέσεις της απλής ομοδικίας, οι οποίες υποδηλώνουν δεσμό ουσιαστικού δικαίου επαρκή για να θεμελιώσει υποκειμενική σώρευση αγωγών, όχι όμως τόσο έντονο ώστε να επιβάλλει την έκδοση απόφασης ταυτόσημου περιεχομένου ως προς όλους.

1.1.1. Περιπτώσεις (προϋποθέσεις) απλής ομοδικίας

Το άρθρο 74 ΚΠολΔ ορίζει τις περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατή η υποκειμενική σώρευση αγωγών με το δεσμό της απλής ομοδικίας. Οι εν λόγω περιπτώσεις αναφέρονται

⁶ Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 363 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 2.

⁷ Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 363 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 332.

⁸ Παρόλο που οι προϋποθέσεις της απλής ομοδικίας εντοπίζονται στο ουσιαστικό δίκαιο. Βλ. σχετικά Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ.363.

⁹ Πλεονέκτημα που απορρέει από την δεσμό της αναγκαίας ομοδικίας συνιστά η κοινότητα των αποδεικτικών μέσων, η οποία ενισχύει τη δυνατότητα πρόσφορης απόδειξης των πραγματικών ισχυρισμών του κάθε ομοδίκου, ενισχύοντας κατ' επέκταση ουσιαστικά τη δικονομική τους θέση. Περαιτέρω, μέσω της διεξαγωγής μίας αποδεικτικής διαδικασίας κοινής για όλους τους ομοδίκους αποφεύγονται περιττές επαναλήψεις των αυτών διαδικαστικών πράξεων. Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ Ι, 2003, σελ. 344 · Ν. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 17. Η κοινότητα της διαδικασίας, τέλος, συνεπάγεται οικονομικό όφελος προς τους ομοδίκους, οι οποίοι δύνανται να εκπροσωπηθούν από τον ίδιο πληρεξούσιο δικηγόρο. Πρβλ. και Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, Πα, 1985, σελ. 29.

¹⁰ Ορθώς, επομένως, επισημαίνει ο Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 317, πως η έκδοσης απόφασης ομοίου περιεχομένου μπορεί να νοηθεί μονάχα ως δευτερογενής επιδίωξη.

κατά τρόπο περιοριστικό στο νόμο, δεδομένου μάλιστα πως με τη συγκεκριμένη διάταξη εισάγεται εξαίρεση από την αρχή ότι η δίκη διεξάγεται μεταξύ δύο διαδίκων¹¹.

α) Κοινωνία δικαιώματος ή υποχρέωσης.

Η πρώτη περίπτωση απλής ομοδικίας συντρέχει εάν υφίσταται μεταξύ περισσότερων εναγόντων ή εναγομένων κοινωνία δικαιώματος ή υποχρέωσης¹². Με σχέση ομοδικίας, επομένως, δύνανται να συνδέονται οι συγκύριοι¹³, οι συννομείς, οι συγκάτοχοι, οι συγκληρονόμοι¹⁴, οι ιδιοκτήτες οριζοντίων ή καθέτων ιδιοκτησιών επί του οικοπέδου και των κοινόχρηστων χώρων. Περαιτέρω, αντικείμενο κοινωνίας δικαιώματος μπορούν να αποτελέσουν και τα ενοχικά δικαιώματα, εφόσον πρόκειται για αδιαίρετη ενοχή¹⁵. Υφίσταται, συνεπώς, δεσμός απλής ομοδικίας μεταξύ των εις ολόκληρων δανειστών ή οφειλετών¹⁶.

β) Ταυτότητα πραγματικής και νομικής αιτίας

Περισσότεροι διάδικοι μπορούν να συνδέονται με το δεσμό της απλής ομοδικίας εάν τα δικαιώματα ή οι υποχρεώσεις αυτών στηρίζονται στη ίδια πραγματική και νομική αιτία. Η εν λόγω περίπτωση προϋποθέτει σωρευτικά ταυτότητα πραγματικής και νομικής αιτίας, ταυτότητα δηλαδή αφενός των πραγματικών περιστατικών που συνθέτουν την ιστορική βάση της αγωγής¹⁷ αφετέρου των νομικών διατάξεων στις οποίες βασίζεται η αξίωσή τους. Με άλλα λόγια, απαιτείται υπαγωγή των ίδιων πραγματικών περιστατικών στον ίδιο κανόνα δικαίου από περισσότερους ή σε βάρος περισσότερων διαδίκων. Ταυτότητα

¹¹ Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, *ό.π.*, σελ. 363.

¹² Η έννοια της κοινωνίας δικαιώματος κρίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του ουσιαστικού δικαίου. Βλ. ως προς αυτή Β. Βαθρακοκοίλη, ΕΡΜΝΟΜΑΚ, 2006, σελ. 198επ.

¹³ ΑΠ 324/2016, ΑΠ 397/2014, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴ ΑΠ 6/2019, ΑΠ 397/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵ Βλ. Β. Βαθρακοκοίλη, ΕΡΜΝΟΜΑΚ, 2006, σελ. 203 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, *ό.π.*, σελ. 101 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, *ό.π.*, σελ. 344. Αντιθέτως, δεν στοιχειοθετείται απλή ομοδικία επί διαιρετών ενοχών. Δεν υπάγεται, επίσης, στην εν λόγω διάταξη η περίπτωση της κοινής ενοχής και του αδιαίρετου δικαιώματος, επί των οποίων ιδρύεται δεσμός αναγκαίας ομοδικίας.

¹⁶ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 401/2017, ΕφΘεσσαλ 1741/2019, ΕφΑθ 847/2018, ΕφΠατρ 311/2018, ΕφΔυτΜακ 144/2017, ΜΠρΚω 99/2017, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷ Κατά την Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, *ό.π.*, σελ. 118επ. αρκεί η μερική, κατά τα ουσιώδη στοιχεία, ταύτιση της ιστορικής βάσης των αξιώσεων των ομοδίκων. Η παραπάνω άποψη προσκρούει στο γράμμα της διάταξης, είναι, επομένως, ορθότερο να δεχθούμε πως απαιτείται πλήρης ταυτότητα της πραγματικής αιτίας, καθώς η απλή ομοδικία θεμελιούμενη σε όμοια και όχι ίδια ιστορική και νομική αιτία υπάγεται και ελέγχεται υπό το πρίσμα του άρθρου 74 παρ. 2 ΚΠολΔ.

αιτήματος δεν απαιτείται¹⁸. Ενδεικτικά, υφίσταται απλή ομοδικία στην περίπτωση που περισσότεροι επιβάτες λεωφορείου τραυματίστηκαν από αυτοκινητιστικό ατύχημα που προκλήθηκε από τον οδηγό και στρέφονται κατά αυτού διεκδικώντας αποζημίωση με βάση τις διατάξεις περί αδικοπραξίας, μεταξύ των υπαλλήλων της Δ.Ε.Η. οι οποίοι εναγάγουν την τελευταία αιτούμενοι την καταβολή διαφορών αποδοχών που προκύπτουν από την παράλειψη αναγνώρισης και κατάταξης τους στα ορθά μισθολογικά κλιμάκια¹⁹, σε περίπτωση αγωγής εκμισθωτή κατά περισσότερων συμισθωτών για καταβολή των μισθωμάτων²⁰ και στην περίπτωση ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης, στρεφόμενης κατά περισσότερων καταταγέντων δανειστών²¹.

γ) Ομοιότητα απαιτήσεων ή δικαιωμάτων

Κατά τη διάταξη του άρθρου 74 παρ. 2 ΚΠολΔ, τέλος, απλή ομοδικία είναι επιτρεπτή εάν αντικείμενο της διαφοράς είναι ομοειδείς απαιτήσεις ή υποχρεώσεις, οι οποίες στηρίζονται σε όμοια ιστορική και νομική αιτία, ενώ, επιπλέον, προϋποτίθεται αρμοδιότητα²² του δικαστηρίου για τον καθένα από τους εναγομένους. Εν αντιθέσει με την ανωτέρω περίπτωση, δεν απαιτείται ταυτότητα της ιστορικής και νομικής αιτίας, πλήρης δηλαδή ταύτιση, αλλά αρκεί αυτές να εμφανίζουν ομοιότητα κατά τα ουσιώδη στοιχεία τους. Καθ' αυτό τον τρόπο διευρύνεται η ευχέρεια επιλογής της απλής ομοδικίας και σε υποθέσεις που εμφανίζουν απλώς ομοιότητα μεταξύ τους από άποψη ιστορικής αιτίας, νομικής αιτίας και αιτήματος²³. Τίθεται, ωστόσο, ο δικονομικός περιορισμός της αρμοδιότητας του δικαστηρίου, η οποία εξετάζεται ως προς κάθε υπόθεση αυτοτελώς, με σκοπό την αποτροπή καταστρατήγησης του θεσμού²⁴. Συντρέχουν, συνεπώς, οι ανωτέρω προϋποθέσεις και θεμελιώνεται απλή ομοδικία επί αγωγής διατροφής της πρώην συζύγου και του ανήλικου τέκνου, επί αγωγής οργανισμού συλλογικής διαχείρισης κατά

¹⁸ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 116.

¹⁹ ΜΠρΑθ 92/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁰ ΕιρΠεριστ 47/1986 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Εάν, όμως, οι μισθωτές ευθύνονται εις ολόκληρον, υφίσταται κοινωνία υποχρέωσης και υπάγονται στην αντίστοιχη - υπ' αρ. α' - περίπτωση.

²¹ ΑΠ 190/1998, ΕφΛαρ 102/2013 ΜΠρΡοδ 32/2015, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Διαφορετική, όμως, η περίπτωση κατά οποία περισσότεροι ασκούν ανακοπή κατά της κατάταξης ενός καταταγέντος δανειστή. Στην περίπτωση αυτή υφίσταται δεσμός αναγκαιάς ομοδικίας, λόγω ανάγκης ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς. Βλ. κατωτέρω, κεφ. 1.2.1.1., υποσημείωση 49.

²² Καθ' ύλην και κατά τόπον.

²³ Εύστοχα επισημαίνεται από τον Μητσόπουλο, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 162, πως με την εν λόγω διάταξη διευρύνονται σημαντικά τα όρια της απλής ομοδικίας.

²⁴ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 124.

περισσότερων χρηστών με αίτημα την καταβολή αποζημίωσης στους δημιουργούς για τη χρήση των έργων τους²⁵, επί αγωγής αποζημίωσης περισσότερων διακαιούχων αποκλειστικής εκμετάλλευσης κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας έναντι εναγομένων που προβαίνουν σε παράνομη παραγωγή και εμπορία των εν λόγω προϊόντων, χωρίς να έχουν τη σχετική προς αυτό άδεια²⁶ και επί αγωγής κατά περισσότερων μισθωτών για την καταβολή καθυστερούμενων μισθωμάτων.

1.1.2. Συνέπειες Απλής Ομοδικίας

Παρόλο που οι δίκες των απλών ομοδίκων διεξάγονται σε κοινή διαδικασία, εντούτοις, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, παρουσιάζουν αυτοτέλεια μεταξύ τους. Συνεπεία αυτού απαιτείται επίδοση της αγωγής σε κάθε ομόδικο προκειμένου να θεωρηθεί ασκηθείσα ως προς αυτόν²⁷, η συνδρομή των διαδικαστικών προϋποθέσεων ελέγχεται από το δικαστήριο κεχωρισμένα ως προς κάθε διάδικο²⁸, η κήρυξη της συζήτησης ως απαράδεκτης ως προς έναν ομόδικο δεν επιφέρει το απαράδεκτο της συζήτησης και ως προς τους λοιπούς ομοδίκους²⁹, ο θάνατος του απλού ομοδίκου επιφέρει τη βίαιη διακοπή της δίκης μόνο ως προς αυτόν ενώ η δίκη συνεχίζεται για τους λοιπούς³⁰, ενώ ο κάθε ομόδικος θεωρείται τρίτος αναφορικά με τις δίκες των άλλων, με αποτέλεσμα να μπορεί να ασκήσει παρέμβαση σε αυτές³¹, καθώς και να εξεταστεί ως μάρτυρας. Περαιτέρω, οι διαδικαστικές πράξεις του κάθε ομοδίκου αναπτύσσονται στο πλαίσιο της απλής ομοδικίας υποκειμενική μόνο ενέργεια³², δεν επηρεάζουν, δηλαδή, τη δικονομική θέση των λοιπών ομοδίκων. Επομένως, η ομολογία³³, η αποδοχή της αγωγής³⁴, ο δικαστικός συμβιβασμός, η προβολή ένστασης συνυπαιτιότητας³⁵, η παραίτηση και η ανταγωγή³⁶ δεν ασκούν καμία επιρροή

²⁵ ΜΠρΝαυπλ 45/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶ ΠΠρΑθ 3665/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στην προκειμένη περίπτωση δημιουργείται τόσο ενεργητική όσο και παθητική απλή ομοδικία.

²⁷ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. 1, ό.π., σελ. 347.

²⁸ ΑΠ 533/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹ ΕφΠειρ 478/2014, ΠΠρΑθ 1047/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰ ΠΠρΑθ 324/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, ό.π., σελ. 38.

³² Όπως αναφέρει το άρθρο 75 παρ. 1 εδ. β ΚΠολΔ «Οι πράξεις και οι παραλείψεις κάθε ομοδίκου δεν βλάπτουν ούτε ωφελούν τους άλλους».

³³ ΑΠ 1340/2017, ΑΠ 354/2001, ΕφΛαρ 102/2013, ΠΠρΡοδ 35/2016, ΠΠρΑθ 2560/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁴ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. 1, ό.π., σελ. 349.

³⁵ ΑΠ 2081/2017, ΑΠ 1417/1991 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁶ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 196 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. 1, ό.π., σελ. 349.

στη διαδικασία της δίκης των λοιπών ομοδίκων. Ομοίως δεν δημιουργεί κώλυμα η προβολή αντιφατικών ισχυρισμών εκ μέρους των ομοδίκων, δεδομένου πως μπορεί να εκδοθεί διαφορετικού περιεχομένου απόφαση ως προς τον καθένα από αυτούς³⁷.

Αντιθέτως, ισχυρισμοί οι οποίοι λαμβάνονται αυτεπαγγέλτως υπόψιν (πχ. έλλειψη πληρεξουσιότητας) ή αναπτύσσονται κατά το ουσιαστικό δίκαιο αντικειμενική ενέργεια (πχ. η προβολή ένστασης συμψηφισμού εκ μέρους ενός εκ των εις ολόκληρον οφειλετών ενεργεί αντικειμενικά, σύμφωνα με το άρθρο 483 ΑΚ) ασκούν επίδραση και στη δίκη των υπόλοιπων ομοδίκων³⁸, ενώ η ομολογία μπορεί να ληφθεί υπόψιν στο πλαίσιο της δίκης άλλου ομοδίκου ως δικαστικό τεκμήριο³⁹.

Σε άμεση συνέπεια με τα ανωτέρω το δεδικασμένο της δίκης κάθε ομοδίκου καταλαμβάνει αποκλειστικά αυτόν και τον αντίδικό του, όχι τους ομοδίκους του⁴⁰.

1.2 Αναγκαία ομοδικία

Εν αντιθέσει με την κρατούσα στο γερμανικό δίκαιο άποψη ότι οι αναγκαίοι ομόδικοι συνιστούν έναν «ενιαίο διάδικο»⁴¹, ο ελληνικός ΚΠολΔ προσέγγισε διαφορετικά τον θεσμό, εντάσσοντας την αναγκαία ομοδικία στις υποκειμενικά σύνθετες δίκες. Η δομή της αναγκαίας ομοδικίας ομοιάζει σε μεγάλο βαθμό με την απλή ομοδικία (πλειονότητα διαδίκων και κοινή διαδικασία)⁴², διαφοροποιείται, όμως, αναφορικά με τις προϋποθέσεις και τις συνέπειες⁴³. Επί αναγκαστικής ομοδικίας ενώνονται στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας περισσότερες έννομες σχέσεις δίκης, οι οποίες εμφανίζουν στενό, εσωτερικό

³⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 197.

³⁸ Βλ. ΑΠ 1340/2017, ΑΠ 354/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ΝοΒ 1989, σελ. 553.

³⁹ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 203επ.

⁴⁰ Μεταξύ των ομοδίκων παράγεται δεδικασμένο μόνο αν υφίσταται μεταξύ τους σχέση αντιδικίας. Βλ. Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000, σελ. 171.

⁴¹ Σύμφωνα με την άποψη του ενιαίου διαδίκου, επί αναγκαίας ομοδικίας δεν υφίσταται συνένωση των δικών περισσότερων διαδίκων. Πρόκειται για μία μόνο δίκη, υφίσταται μόνο ένα αντικείμενο, άρα και κεφάλαιο, δίκης. Οι περισσότεροι ομόδικοι λογίζονται ως ένας ενιαίος διάδικος. Ως προς τη θεωρία του «ενιαίου διαδίκου», βλ. Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 366 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 316 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 21. Υπέρ της άποψης του «ενιαίου διαδίκου» στην ελληνική θεωρία ο Δ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, 1996, σελ. 152επ.

⁴² Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 171.

⁴³ Βλ. αμέσως κατωτέρω, κεφάλαια 1.2.1. και 1.2.2.

και ουσιαστικό δεσμό μεταξύ τους⁴⁴, με συνέπεια να ανάγεται σε ουσιώδους σημασίας η ανάγκη ενιαίας κρίσης της διαφοράς. Πρωταρχικός σκοπός καθίσταται η έκδοση ενιαίας απόφασης και ομοίου περιεχομένου μεταξύ όλων των ομοδικών⁴⁵.

1.2.1. Περιπτώσεις αναγκαίας ομοδικίας

Ο ΚΠολΔ αναγνωρίζει τέσσερις περιπτώσεις, στις οποίες ο ιδιαίτερα στενός κατά το ουσιαστικό δίκαιο δεσμός ή δικονομικοί λόγοι, οι οποίοι δεν συνίστανται απλώς στην εξυπηρέτηση δικονομικών σκοπιμοτήτων, επιβάλλουν την ανάγκη ενιαίας κρίσης της διαφοράς. Με κριτήριο λοιπόν αν θεμέλιο της αναγκαίας ομοδικίας είναι το ουσιαστικό ή το δικονομικό δίκαιο, οι γενεσιουργοί λόγοι διακρίνονται σε ουσιαστικογενείς και δικονομικούς.

1.2.1.1. Οι ουσιαστικογενείς λόγοι

α) Ανάγκη ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς (άρθρο 76 παρ. 1 περ. α' ΚΠολΔ)

Σύμφωνα με την πρώτη περίπτωση του άρθρου 76 παρ. 1 ΚΠολΔ, υφίσταται σχέση αναγκαίας ομοδικίας αν η διαφορά επιδέχεται ενιαίας μόνο ρύθμισης. Ανάγκη ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς υφίσταται εάν αντικείμενο της δίκης είναι αδιαίρετο δικαίωμα, δηλαδή δικαίωμα το οποίο, λόγω της φύσεώς του, δεν μπορεί να διαιρεθεί σε ιδανικά μερίδια⁴⁶ (πχ. πραγματικές και περιορισμένες προσωπικές δουλείες, ενέχυρο, υποθήκη). Επιπλέον, η εν λόγω προϋπόθεση συντρέχει επί αδιαίρετων απαιτήσεων (αδιαίρετες ενοχές υπό την ενεργητική τους μορφή), δηλαδή επί παροχών τις οποίες μπορεί να απαιτήσει ο κάθε δικαιούχος χωριστά⁴⁷, πλην όμως μπορεί να ζητήσει την εκπλήρωση ως προς όλους

⁴⁴ Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, *ό.π.*, σελ. 367 · Μητσόπουλος, *Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο*, *ό.π.*, σελ. 171 · Ν. Κατηφόρης, *Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως*, *ό.π.*, σελ. 18.

⁴⁵ Βλ. Μπαμπινιώτης, *Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης*, *ό.π.*, σελ. 317.

⁴⁶ Για την έννοια των αδιαίρετων δικαιωμάτων βλ. αντί άλλων Α. Γεωργιάδης, *Γενικές Αρχές Αστικού δικαίου*, 2019, σελ. 240. Για την ένταξη των αδιαίρετων δικαιωμάτων στην υπ' αρ. α' περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας του άρθρου 76 παρ. 1 ΚΠολΔ, βλ. Δ. Μηχιώτης, *Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη*, 2018, σελ. 67 · Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, *ό.π.*, σελ. 367 · Μητσόπουλος, *Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο*, *ό.π.*, σελ. 176 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, *Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην*, *ό.π.*, σελ. 259.

⁴⁷ Συνεπώς, ο κάθε δικαιούχος δύναται να ζητήσει την παροχή όχι μόνο στο όνομά του αλλά και στο όνομα των λοιπών δανειστών – ομοδικών του, ακόμα και αν αυτοί δεν συμμετείχαν στη δίκη. Η απόφαση, όμως, δεν συνιστά εκτελεστό τίτλο και για τους τελευταίους, καθώς οι συνέπειες της δίκης (δεδικασμένο και εκτελεστότητα) εκτείνονται στους διαδίκους με την τυπική και όχι με την ουσιαστική έννοια. Βλ. αναλυτικά Δ. Μηχιώτης, *Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη*, *ό.π.*, σελ. 94.

από κοινού⁴⁸. Η ανάγκη ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς στις ανωτέρω περιπτώσεις υπαγορεύεται από τον αδιαίρετο χαρακτήρα των εν λόγω δικαιωμάτων και αξιώσεων, ο οποίος απορρέει ευθέως από το ουσιαστικό δίκαιο και επενεργεί στο δικονομικό δίκαιο κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτάσσει την έκδοση ενιαίας προς όλους απόφασης. Με βάση τα ανωτέρω, δεσμός αναγκαίας ομοδικίας υφίσταται μεταξύ των ιδιοκτητών των ενδιαμέσων ακινήτων μέχρι την οδό επί αγωγής παροχής διόδου⁴⁹, επί αγωγής περισσότερων μισθωτών για απόδοση της χρήσης του μισθίου⁵⁰, επί αγωγή ακύρωσης απόφασης της γενικής συνέλευσης των μετόχων⁵¹, επί ανακοπής κατά του πίνακα κατάταξης⁵².

β) Υποχρεωτική κοινή νομιμοποίηση (άρθρο 76 παρ. 1 περ. γ' ΚΠολΔ)

Αναγκαία ομοδικία υφίσταται, περαιτέρω, μεταξύ περισσότερων διαδίκων στις περιπτώσεις όπου ο νόμος ορίζει πως περισσότεροι μπορούν να εναγάγουν ή να εναχθούν μονάχα από κοινού. Εν αντιθέσει με τις λοιπές περιπτώσεις της αναγκαστικής ομοδικίας, στην προκειμένη περίπτωση η παράλειψη από κοινού άσκησης της αγωγής ή η παράλειψη απεύθυνσής της κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων συνεπάγεται το απαράδεκτο αυτής, το οποίο, όμως, μπορεί να θεραπευτεί μέσω της προσεπικλήσεως εκείνου που παραλείφθηκε ή αρνήθηκε να συμπράξει⁵³. Διατάξεις οι οποίες επιβάλλουν την

⁴⁸ Αναφορικά με την έννοια των αδιαίρετων απαιτήσεων, βλ. Α. Γεωργιάδης, Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος, 2015, σελ. 433επ. Αναφορικά με την ένταξη των αδιαίρετων παροχών στο κανονιστικό πεδίο του άρθρου 76 παρ. 1 περ. α' ΚΠολΔ, βλ. Δ. Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 93επ., ιδίως σελ. 106 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 260. Αντιθέτως, υφίσταται δεσμός απλής και όχι αναγκαίας ομοδικίας επί αδιαίρετων οφειλών (αδιαίρετες ενοχές στην παθητική τους μορφή), καθώς, όπως ορίζει το άρθρο 491 παρ. 1 ΑΚ, «*Αν οι περισσότεροι οφείλουν αδιαίρετη παροχή, εφαρμόζονται οι διατάξεις της οφειλής εις ολόκληρον*», μεταξύ, δηλαδή, των περισσότερων οφειλετών εφαρμόζονται οι διατάξεις των εις ολόκληρον ενοχών. Βλ. Δ. Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 90.

⁴⁹ ΑΠ 705/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁰ ΑΠ 364/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, όπου η ανάγκη ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς θεμελιώνεται στο αδιαίρετο της χρήσης του μισθίου.

⁵¹ Βλ. ΑΠ 756/2017, ΠΠρΑθ 1074/2016, ΠΠρΑθ 3556/2013, δημ σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, στις οποίες γίνεται δεκτό πως η φύση του αντικειμένου της ένδικης διαφοράς, δηλαδή η ακύρωση αποφάσεων της γενικής συνέλευσεως των μετόχων Α.Ε., επιδέχεται, λόγω της φύσεώς της, ενιαία μόνο ρύθμιση.

⁵² Βλ. ΑΠ 189/2016, ΑΠ 175/2011, ΕφΠατρ 275/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Γίνεται δεκτό πως αν περισσότεροι δανειστές ασκήσουν ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης υφίσταται μεταξύ τους δεσμός αναγκαίας ομοδικίας, καθώς η ακύρωση της κατάταξης του καθού επιδέχεται ενιαία μόνο ρύθμιση. Αντιθέτως, απλή ομοδικία υφίσταται μεταξύ των περισσότερων καταταγόντων δανειστών κατά των οποίων ο ίδιος δανειστής ασκεί ανακοπή κατά του πίνακα κατάταξης. Βλ. ανωτέρω, υποσ. 21.

⁵³ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 220 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 120, Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 368 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 393επ · Σ. Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπικλήση κατά τον

υποχρεωτική κοινή νομιμοποίηση (ενεργητική ή παθητική) ανευρίσκονται τόσο στο ΑΚ όσο και στον ΚΠολΔ. Δικαιολογητικός λόγος είναι η λόγω της φύσεως της διαφοράς ανάγκη πραγμάτωσης του δικαιώματος ακρόασης ορισμένων προσώπων.

Υποχρεωτική κοινή νομιμοποίηση, συνεπώς και αναγκαία ομοδικία, υφίσταται, ενδεικτικά, επί αγωγής προσβολής της πατρότητα τέκνου γεννημένου σε γάμο (άρ. 609 ΚΠολΔ)⁵⁴, επί αγωγής ακύρωσης ή αναγνώρισης της ακυρότητας του γάμου (άρ. 603 ΚΠολΔ), επί αγωγής με αντικείμενο την αντικατάσταση του πωληθέντος πράγματος αν οι πωλητές ή οι αγοραστές είναι περισσότεροι (άρ. 553 ΑΚ)⁵⁵, επί αγωγής αποκλεισμού εταίρου από την εταιρία μεταξύ των λοιπών εταίρων (άρ. 771 ΑΚ)⁵⁶, επί αγωγής διόρθωσης ανακριβούς πρώτης εγγραφής στο κτηματολόγιο⁵⁷, επί ανακοπής τρίτου κατά της αναγκαστικής εκτέλεσης μεταξύ δανειστή και οφειλέτη (άρ. 936 παρ. 2 εδ. α’

ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 23επ · Υπέρ της δυνατότητας θεραπείας του απαραδέκτου μέσω της προσεπικλήσεως συντάσσεται και ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ’ ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 188, με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία ο προσεπικληθείς εκφράζει αντιρρήσεις ως προς την άσκηση της αγωγής. Η άποψη υπέρ της δυνατότητας θεραπείας της παράλειψης διαδίκου επί υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης κρατεί και στη νομολογία, βλ. ΟΛΑΠ 860/1984, ΠΠρΑθ 289/2014, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στην ίδια κατεύθυνση και ΠΠρΑθ 1142/2016, ΜΠρΑθ 5476/2019, ΜΠρΑθ 8314/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετη θέση φαίνεται να υιοθετεί η ΕφΑθ 337/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, κατά την οποία: «[...]η άσκηση της αγωγής εκ μέρους όλων ή εναντίον όλων των αναγκαίων ομοδίκων δεν απαιτείται σε κάθε περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας, αλλά μόνο όπου ο νόμος το ορίζει, και συγκεκριμένα, όταν η αγωγή ή η ανακοπή ασκείται κατά νόμο μόνον από κοινού εκ μέρους περισσότερων ή εναντίον περισσότερων προσώπων. Στις άλλες τρεις περιπτώσεις αναγκαστικής ομοδικίας δεν είναι απαράδεκτη η αγωγή που δεν ασκείται από όλους ή εναντίον όλων των ομοδίκων, οπότε η ομοδικία δημιουργείται είτε δυνητικά εξ αρχής με την άσκηση της αγωγής, είτε εξ αναγκάζεται αυτή διά της προσεπικλήσεως των μη μετεχόντων στη διαδικασία ομοδίκων».

⁵⁴ Βλ. ΜΠρΛαμ 317/2017, ΠΠρΑθ 1256/2012, ΠΠρΑθ 5936/2011, ΠΠρΑθ 180/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁵ Δεν υφίσταται αναγκαία ομοδικία επί αγωγής περισσότερων για μείωση του τιμήματος, αφού κατά το οικείο άρθρο η εν λόγω αγωγή ασκείται από τον κάθε αγοραστή και συμμετρως κατά κάθε πωλητή. Βλ. σχετικά · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 236.

⁵⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 236 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ’ ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 187 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 127.

⁵⁷ Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 2 ν. 2664/1998, η αγωγή για τη διόρθωση ανακριβών πρώτων κτηματολογικών εγγραφών στρέφεται κατά του (ανακριβώς) αναγραφόμενου στο κτηματολογικό φύλλο ως δικαιούχου κυριότητας του επιδίκου ακινήτου ή των καθολικών του διαδόχων και, σε περίπτωση μεταβίβασης του επιδίκου, και κατά του ειδικού διαδόχου. Δημιουργείται, επομένως, εκ του νόμου αναγκαία ομοδικία, λόγω υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης. Βλ. ΕφΠειρ 337/2016, ΕφΘεσσαλ 1067/2010, ΜΠρΗρακλ 161/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ΚΠολΔ)⁵⁸, μεταξύ των κοινωνιών στο πλαίσιο της αγωγής διανομής (άρ. 478 ΚΠολΔ)⁵⁹ και μεταξύ των αρχικών διαδικών επί τριτανακοπής (άρ. 588 ΚΠολΔ)⁶⁰. Περαιτέρω, ορθότερο είναι να δεχθούμε πως αναγκαία ομοδικία θεμελιούμενη στην υπό κρίση περίπτωση του άρθρου 76 παρ. 1 υφίσταται επί κοινών ενοχών, επί των οποίων απαιτείται η σύμπραξη όλων των δανειστών ή των οφειλετών για την είσπραξη ή καταβολή της παροχής αντίστοιχα, διότι η παράλειψη από κοινού ασκήσεως ή απευθύνσεως της αγωγής συνεπάγεται το απαράδεκτο αυτής⁶¹.

1.2.1.2. Οι δικονομικοί λόγοι

α) *Επέκταση της ισχύος της απόφασης στους ομοδίκους (άρθρο 76 παρ. 1 περ. β' ΚΠολΔ)*

Σύμφωνα με τη δεύτερη περίπτωση του άρθρου 76 παρ. 1 ΚΠολΔ, αναγκαία ομοδικία υφίσταται μεταξύ των ομοδίκων εάν το δεδικασμένο της απόφασης που θα εκδοθεί εκτείνεται και σε αυτούς⁶². Ratio της εν λόγω ρύθμισης συνιστά η αποτροπή έκδοσης αντιφατικών δεδικασμένων, μέσω δε της αναγκαίας ομοδικίας προλαμβάνεται αυτός ο

⁵⁸ Βλ. Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 132επ · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 241 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 187 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 353 · Πάγια η θέση της νομολογίας περί εγκαθίδρυσης δεσμού αναγκαίας ομοδικίας, πρβλ. ενδεικτικά ΟλΑΠ 63/1981, ΑΠ 1697/2017, ΑΠ 2179/2014, ΕφΔωδ 70/2017, ΜΠρΛαρ 614/2018, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁵⁹ ΑΠ 1822/2017, ΑΠ 837/2007, ΕφΛαρ 158/2015, ΕφΘεσσαλ 547/2014, ΠΠρΡοδ 122/2017, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Η ομοδικία που δημιουργείται στο πλαίσιο της αγωγής διανομής είναι ιδιόμορφη, καθώς οι αναγκαίοι ομόδικοι δεν αντιδρούν μόνο με το αντιδικο μέρος αλλά και μεταξύ τους, βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμος ΙΙ, 2005, σελ. 808, υποσ. 11.

⁶⁰ Την άποψη περί αναγκαίας ομοδικίας λόγω υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης υιοθετεί η νομολογία, βλ. ΑΠ 855/2015, ΑΠ 658/2012, ΑΠ 849/2007, ΑΠ 149/2007, ΜπρΘεσσαλ 4650/2018, ΠΠρΡοδ 29/2016, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Η ίδια άποψη γίνεται δεκτή και από την πλειοψηφία της θεωρίας, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 240 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 353 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 134. Διαφορετική άποψη υιοθετεί ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 187, υποσ. 54, σύμφωνα με τον οποίο αναγκαστική ομοδικία δημιουργείται μεταξύ των αρχικών διαδικών μόνο αν η απόφαση είναι προϊόν δόλου ή συμπαιγνίας αυτών, διαφορετικά δημιουργείται τριπρόσωπη αντιδικία.

⁶¹ Ως προς την έννοια της κοινής ενοχής βλ. Σταθόπουλος, Γενικό Ενοχικό Δίκαιο, 2018, σελ. 1638 επ. Ως προς την ένταξη των κοινών ενοχών στο κανονιστικό πεδίο το άρθρου 76 παρ. 1 περ. γ' ΚΠολΔ, βλ. Δ. Μηχιώτης, η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 123 επ., ιδίως υποσημείωση 353. Διαφορετική η κρατούσα στη θεωρία άποψη, η οποία εντάσσει τις κοινές ενοχές στην πρώτη περίπτωση της αναγκαίας ομοδικίας, την ανάγκη ενιαίας ρύθμισης της διαφοράς, πρβλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 262 · Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 367. Ενδιάμεση άποψη διατύπωσε ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 177, ιδίως υποσ. 36, ο οποίος καταρχήν εντάσσει τις κοινές ενοχές στην πρώτη περίπτωση του άρθρου 76 παρ. 1, διακρίνει, όμως την περίπτωση κατά την οποία απαιτείται εκ της συμβάσεως η κοινή ενέργεια περισσότερων οφειλετών ή δανειστών, εντάσσοντάς τις στην περίπτωση της υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης.

⁶² Κατά την Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 243, απαιτείται, επιπροσθέτως, και ταυτότητα του αντικειμένου της δίκης κάθε ομοδίκου, προκειμένου να δημιουργηθεί δεσμός αναγκαίας ομοδικίας.

κίνδυνος⁶³. Οι διατάξεις των άρθρων 325 – 329 ΚΠολΔ καθορίζουν τις περιπτώσεις στις οποίες τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου εκτείνονται καταλαμβάνοντας και άλλα πρόσωπα πλην των διαδίκων. Αναγκαία ομοδικία υφίσταται, με βάση τις άνω διατάξεις, μεταξύ μισθωτή και υπομισθωτή για την απόδοση του μισθίου⁶⁴, μεταξύ εγγυητή και πρωτοφειλέτη κατά το μέρος που η δίκη αφορά στην ύπαρξη οφειλής⁶⁵, καθώς και μεταξύ του ομόρρυθμης εταιρίας και ομόρρυθμού ετέρου⁶⁶. Είναι, ωστόσο, πρακτικά αδύνατο να τεθεί ζήτημα ομοδικίας στην περίπτωση του άρθρου 325 περ. 2 ΚΠολΔ, δεδομένου πως οι καθολικοί διάδοχοι υπεισέρχονται στη θέση του αποβιώσαντος διαδίκου, ενώ επί ειδικής διαδοχής δεν μεταβάλλονται τα πρόσωπα των διαδίκων, ο δε ειδικός διάδοχος δύναται να ασκήσει μόνο πρόσθετη παρέμβαση (άρ. 225 παρ. 2 ΚΠολΔ). Ομοίως, στην περίπτωση του άρθρου 326 ΚΠολΔ δεν νοείται κοινή νομιμοποίηση του καταπιστευματοδόχου και του βεβαρημένου με καταπίστευμα, όπως και στην περίπτωση του άρθ. 327 ΚΠολΔ, όπου

⁶³ Βλ. Δ. Μηχώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 145επ., ο οποίος επισημαίνει πως μέσω της αναγκαίας ομοδικίας παρέχεται απλώς η δυνατότητα αποτροπής της έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων, χωρίς, ωστόσο, αυτό να είναι εγγυημένο.

⁶⁴ Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 368.

⁶⁵ Το γεγονός πως επεκτείνεται μονομερώς το ευνοϊκό μόνο δεδικασμένο είναι αδιάφορο για τη θεμελίωση της αναγκαστικής ομοδικίας. Βλ. ΑΠ 331/2017, ΑΠ 1946/2017, ΕφΠειρ 25/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 248 · Σ. Τσαντίνης, Ομοδικία πρωτοφειλέτη και εγγυητή – ομοδικία περισσότερων εγγυητών, ΕΠολΔ 2013, σελ. 311επ., ιδίως 312. Κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη, πρωτοφειλέτης και εγγυητής δεν συνδέονται πάντοτε με δεσμό αναγκαίας ομοδικίας, αλλά μόνο κατά το μέρος της δίκης που αφορά στην ύπαρξη της οφειλής. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 338/2017, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ (« Επομένως, επιβάλλεται η εφαρμογή των αρχών της αναγκαίας ομοδικίας μόνο στις περιπτώσεις όπου το ζήτημα, που πρόκειται να κριθεί, αναφέρεται στην κοινή υπεράσπιση πρωτοφειλέτη και εγγυητή ως προς την ύπαρξη του χρέους, ενώ, αντίθετα επιβάλλεται η εφαρμογή των κανόνων της απλής ομοδικίας όταν δεν τίθεται τέτοιο ζήτημα, όπως στην περίπτωση που ο εγγυητής προβάλλει προσωπικές ενστάσεις»), ΑΠ 1278/2017, ΑΠ 1280/2017, ΑΠ 1946/2017, ΕφΑθ 302/2018, ΕφΠειρ 25/2016, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Μερίδα της θεωρίας συντάσσεται με τη θέση της νομολογίας, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 249. Η κρατούσα, όμως, στη θεωρία άποψη δέχεται πως υφίσταται δεσμός αναγκαίας ομοδικίας μεταξύ εγγυητή και πρωτοφειλέτη σε κάθε περίπτωση, ανεξαρτήτως των προβαλλόμενων ισχυρισμών, βλ. Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 157επ. · Σ. Τσαντίνης, ό.π., σελ. 320επ., ιδίως 324 · Μηχώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 163 επ. · Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 357-358 · Κεραμεύς/Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 174.

⁶⁶ Βλ. ΑΠ 291/2019, ΕφΠατρ 323/2018, ΕφΘεσσαλ 2127/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στη θεωρία, Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 368 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 182. Διαφορετική η άποψη της Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 247επ., κατά την οποία δεν υφίσταται δεσμός αναγκαίας ομοδικίας εάν ο ομόρρυθμος εταίρος προβάλλει προσωπικές ενστάσεις, διότι είναι δυνατή σε αυτή την περίπτωση η έκδοση διαφορετικής απόφασης ως προς αυτόν. Στην περίπτωση αυτή, κατά τη συγγραφέα, δεν υφίσταται ταυτότητα αντικειμένου δίκης, επομένως η ομοδικία είναι απλή.

δεν μπορεί να νοηθεί ομοδικία του του κηδεμόνα σχολάζουσας κληρονομιάς ή του εκκαθαριστή κληρονομιάς ή του εκτελεστή διαθήκης και των κληρονόμων⁶⁷.

Περαιτέρω, ως «ισχύς της απόφασης» κατά το άρθρο 76 παρ. 1 περ. β' ΚΠολΔ νοείται, κατά την κρατούσα άποψη, όχι μόνο το δεδικασμένο αλλά και η διαπλαστική ενέργεια που παράγουν οι διαπλαστικές αποφάσεις⁶⁸. Υφίσταται, επομένως, αναγκαία ομοδικία μεταξύ πλειόνων ομοδίκων, οι οποίοι εγείρουν αγωγή κήρυξης κληρονόμου ως ανάξιου κατά το άρθρο 1862 ΑΚ⁶⁹, καθώς και επί αγωγής πλειόνων με αίτημα την ακύρωση ακυρώσιμου γάμου κατά το άρθρο 1378 ΑΚ⁷⁰.

β) Αδυναμία ύπαρξης αντίθετων αποφάσεων (άρθρο 76 παρ. 1 περ. δ' ΚΠολΔ)

Αναγκαία ομοδικία ιδρύεται, τέλος, αν μεταξύ των ομοδίκων είναι αδύνατη η έκδοση αντίθετων αποφάσεων. Κατά την κρατούσα άποψη, η εν λόγω περίπτωση καταλαμβάνει τις περιπτώσεις των λογικώς αντίθετων αποφάσεων (θεωρία της λογικής αναγκαιότητας)⁷¹. Παρόλο, δηλαδή, που δεν υφίσταται κίνδυνος έκδοσης αντιφατικών δεδικασμένων, εντούτοις ελλοχεύει ο κίνδυνος έκδοσης διαφορετικών αποφάσεων κατά παραβίαση των κανόνων της λογικής. Περαιτέρω, προκειμένου να γίνει λόγος για «αντίθετες» αποφάσεις απαιτείται ταυτότητα των αντικειμένων της δίκης, δηλαδή

⁶⁷ Βλ. σχετικά Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 183 · Δ. Μηχιώτης, η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 150επ.

⁶⁸ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 242 και 251επ · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 184επ. Αντίθετος ο Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 107επ, ο οποίος εξαιρώντας τον ουσιαστικογενή χαρακτήρα των διαπλαστικών αγωγών και την αυτοδίκαιη διάπλαση που επέρχεται με την έκδοση της απόφασης, εντάσσει την ομοδικία περισσότερων διαδίκων στο πλαίσιο διαπλαστικής αγωγής στο άρθρο 76 παρ. 1 περ. α' ΚΠολΔ.

⁶⁹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 254.

⁷⁰ Αντιθέτως, μεταξύ των συζύγων υφίσταται δεσμός αναγκαιάς ομοδικίας λόγω υποχρεωτικής κοινής παθητικής νομιμοποίησης κατά το άρθρο 603 ΚΠολΔ, όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω.

⁷¹ Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 190 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 230 και 264 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 206επ. Διαφορετική η άποψη του Καθηγητή Μπέη, Παρατηρήσεις σε ΑΠ 979/1980, σελ. 89επ, ο οποίος αποδοκιμάζει τη θεωρία της λογικής αναγκαιότητας και υποστηρίζει πως η αδυναμία έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων και την έννοια της διάταξης είναι νομική και όχι πραγματική ή λογική (νομική αναγκαιότητα). Και αυτό διότι οι αντιφατικές αποφάσεις είναι αποδεκτές από το δικονομικό δίκαιο και μονάχα οι νομικώς αντίθετες αποφάσεις, δηλαδή τα αντιφατικά δεδικασμένα, συνιστούν «ενόχληση» στην έννομη τάξη, υπό την έννοια ότι οδηγούν σε αντίθετες έννομες συνέπειες. Επιφυλακτικός προς τη θεωρία της λογικής αναγκαιότητας και ο Σ. Σιώτος, Η τέταρτη περίπτωση της αναγκαιάς ομοδικίας «Όταν λόγω των περιστάσεων που συνοδεύουν την υπόθεση δεν μπορούν να υπάρξουν αντίθετες αποφάσεις απέναντι στους ομοδίκους», ΕλλΔνη 2008, σελ. 1319. Η νομολογία παγίως υιοθετεί τη θεωρία της λογικής αναγκαιότητας, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 223/2018, ΑΠ 364/2018, ΑΠ 662/2018, ΑΠ 42/2016, ΑΠ 325/2014, ΑΠ 661/2013, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

ταυτότητα ιστορικής βάσης και αιτήματος⁷². Η εν λόγω περίπτωση, όπως επαναλαμβάνεται σταθερά στη Νομολογία και γίνεται ομόφωνα δεκτό στη Θεωρία διευρύνει σημαντικά τα όρια της αναγκαίας ομοδικίας⁷³. Περιορίζεται, όμως, με τον τρόπο αυτό ο κίνδυνος έκδοσης λογικά αντίθετων αποφάσεων, οι οποίες θα είχαν ως συνέπεια τον κλονισμό του κύρους της δικαιοσύνης και θα έθεταν σε δεύτερη μοίρα έναν από τους πρωταρχικούς σκοπούς της δικαιοσύνης, την ουσιαστική ανεύρεση της αλήθειας⁷⁴.

Γίνεται δεκτό πως υφίσταται δεσμός αναγκαίας ομοδικίας λόγω αδυναμίας έκδοσης λογικά αντίθετων αποφάσεων μεταξύ του οφειλέτη και του αποκτώντος τρίτου στην αγωγή διάρρηξης καταδολιευτικής δικαιοπραξίας⁷⁵, μεταξύ των περισσότερων συνεκμισθωτών και των περισσότερων μισθωτών επί αγωγής με αντικείμενο την αναπροσαρμογή του μισθώματος⁷⁶, μεταξύ των συγκυρίων σε αγωγή με αντικείμενο την αναγνώριση της ακυρότητας της μισθωτικής σύμβασης⁷⁷, σε αγωγή με αντικείμενο την αναγνώριση της ακυρότητας σύμβασης πώλησης λόγω έλλειψης πληρεξουσιότητας⁷⁸. Κατά πάγια νομολογία⁷⁹, ωστόσο, δεν καταφάσκειται σχέση αναγκαίας αλλά απλής ομοδικίας επί αγωγής περισσότερων εξ αδιαθέτου κληρονόμων με αντικείμενο την αναγνώριση της ακυρότητας της διαθήκης, λόγω έλλειψης δικαιοπρακτικής ικανότητας του διαθέτη. Η

⁷² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 266επ · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 230. Αντίθετος ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 195, ο οποίος υποστηρίζει πως αρκεί και η ταυτότητα ως προς το προδικαστικό ζήτημα, δηλαδή ταυτότητα βιοτικού συμβάντος, εντάσσοντας στην τέταρτη περίπτωση της αναγκαίας ομοδικίας και τις εις ολόκληρον ενοχές. Η άποψη περί πλήρους ταυτότητας του αντικειμένου της δίκης κρατεί και στη Νομολογία, βλ. ΑΠ 223/2018, ΑΠ 364/2018, ΑΠ 662/2018, ΑΠ 42/2016, ΑΠ 325/2014, ΑΠ 661/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷³ Βλ. ΑΠ 223/2018, ΑΠ 364/2018, ΑΠ 662/2018, ΑΠ 42/2016, ΑΠ 325/2014, ΑΠ 661/2013, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 190 · Σ. Σιώτος, ό.π., σελ. 1308 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 187.

⁷⁴ Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 190. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 219, η έκδοση λογικώς αντίθετων αποφάσεων θα είχε ως απότοκο το δικαιοδοτικό όργανο να αντιφάσκει προς εαυτό.

⁷⁵ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1870/2017, ΑΠ 965/2017, ΑΠ 417/2015, ΑΠ 1217/2014, ΕφΠειρ 28/2017, ΕφΠειρ 111/2016, ΠΠρΧαλκ 6/2017, ΠΠρΓρεβ 7/2017, ΠΠρΚαλ 73/2017, ΠΠρΛαρ 52/2016, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁶ Βλ. ΑΠ 661/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁷ ΑΠ 364/2018, ΑΠ 42/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Θα δημιουργούνταν πρόδηλη λογική αντίφαση αν η εν λόγω σύμβαση αναγνωριζόταν ως έγκυρη ως προς τον έναν συγκύριο και άκυρη ως προς τον άλλον.

⁷⁸ Βλ. ΑΠ 223/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁷⁹ Βλ. ΟΛΑΠ 902/1982, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Μειοψηφία έξι μελών υιοθέτησε την ορθή άποψη, πως πρόκειται, δηλαδή, για περίπτωση αναγκαίας ομοδικίας λόγω αδυναμίας έκδοσης αντίθετων αποφάσεων. Βλ., επίσης και ΑΠ 489/2018, ΑΠ 988/2017, ΑΠ 385/2014, ΑΠ 505/2011, ΕφΔωδ 84/2017, ΕφΠειρ 80/2015, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

νομολογία φαίνεται να παραγκωνίζει στην ειδική αυτή περίπτωση την ταυτότητα του αντικειμένου της δίκης και τη συνακόλουθη αδυναμία έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων προκρίνοντας την άποψη πως αντικείμενο της δίκης είναι το κληρονομικό δικαίωμα του κάθε ομοδίκου χωριστά. Συνεπεία της ως άνω διακριτικής αντιμετώπισης επί αγωγών αναγνώρισης του κύρους μιας συγκεκριμένης κατηγορίας δικαιοπραξιών, απουσία αποχρώντος λόγου ως προς αυτό και ουσιαστικής διαφοροποίησης, δημιουργείται ανασφάλεια στους κόλπους της Νομολογίας αναφορικά με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 76 παρ. 1 περ. δ' ΚΠολΔ.

1.2.2. Συνέπειες αναγκαίας ομοδικίας

Όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω με το δεσμό της αναγκαίας ομοδικίας ενώνονται στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας περισσότερες έννομες σχέσεις δίκης με σκοπό την έκδοση απόφασης ενιαίου περιεχομένου ως προς όλους τους ομοδίκους. Προκειμένου να καταστεί εφικτή η πραγμάτωση του πρωταρχικού αυτού σκοπού, τελολογικά συνεπής καθίσταται η αντικειμενική ενέργεια των διαδικαστικών πράξεων των ομοδίκων. Στο άρθρο 76 παρ. 1 ΚΠολΔ ορίζεται πως οι πράξεις κάθε ομοδίκου «ωφελούν και βλάπτουν τους άλλους». Αν, επομένως, δεν κλητευθεί αναγκαίως ομόδικος στη συζήτηση, αυτή κηρύσσεται अपαράδεκτη ως προς όλους⁸⁰, ο θάνατος αναγκαίου ομοδίκου επιφέρει τη βίαιη διακοπή της δίκης ως προς όλους⁸¹ και οι προθεσμίες που εξαρτώνται και εκκινούν από την επίδοση υπολογίζονται από την επίδοση και στον τελευταίο αναγκαίο ομόδικο⁸².

Κατ' εξαίρεση, το άρθρο 76 παρ. 2 προσδίδει υποκειμενική μόνο ενέργεια στις διαδικαστικές πράξεις του συμβιβασμού, της αναγνώρισης, της παραίτησης από τη δίκη και της συμφωνίας για διαιτησία, οι οποίες αναπτύσσουν αποτελέσματα μόνο υπέρ του ομοδίκου που την επιχειρεί και όχι υπέρ των λοιπών. Στην περίπτωση, ωστόσο, που η αιτία του δεσμού της αναγκαίας ομοδικίας εντοπίζεται στο ουσιαστικό δικαίο (ενιαία μόνο ρύθμιση της διαφοράς ή υποχρεωτική κοινή νομιμοποίηση), οι εν λόγω πράξεις, κατά την ορθότερη άποψη, δεν μπορούν να επιχειρηθούν μεμονωμένα από έναν αναγκαίο ομόδικο αλλά προϋποθέτουν σύμπραξη όλων των ομοδίκων. Επομένως, δεν παράγουν ούτε

⁸⁰ Βλ. ΑΠ 1110/2018, ΑΠ 1870/2017, ΑΠ 42/2016, ΕφΠειρ 25/2016, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸¹ ΜΠρΛαμ 91/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸² ΠΠρΚαλαμ 73/2017, ΠΠρΑθ 501/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

υποκειμενική ενέργεια υπέρ του ομοδίκου που τις επιχείρησε⁸³. Υποστηρίζεται, ωστόσο, και η άποψη πως σε κάθε περίπτωση αναγκαίας ομοδικίας η επιχείρηση των οριζόμενων στο άρθρο 76 παρ. 2 ΚΠολΔ πράξεων προϋποθέτει σύμπραξη όλων των ομοδίκων⁸⁴. Η αποδοχή αυτής της άποψης θα καθιστούσε, όμως, κενό γράμμα τη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Επιπρόσθετη συνέπεια της αναγκαστικής ομοδικίας, η οποία μάλιστα εμφανίζεται τελλολογικά συνεπής με την ανάγκη έκδοσης ενιαίας προς όλους απόφασης είναι η πλασματική αντιπροσώπευση των αναγκαίων ομοδίκων που δεν παραστάθηκαν στη δίκη από τους παριστάμενους (άρθρο 76 παρ. 1 in f.)⁸⁵. Οι μη παριστάμενοι ομόδικοι θεωρούνται πως παρίστανται και πως υιοθετούν την ίδια δικονομική συμπεριφορά με τους παριστάμενους ομοδίκους τους⁸⁶. Απαραίτητη προϋπόθεση συνιστά βέβαια η νομότυπη και εμπρόθεσμη κλήτευσή τους⁸⁷.

Απόκλιση από την ως άνω τελλολογία εισάγει η διάταξη του άρθρου 77 ΚΠολΔ, δυνάμει της οποίας επέρχεται διάσπαση της αντικειμενικής ενέργειας των πράξεων των ομοδίκων, σε περίπτωση που αυτοί προβάλλουν αντιφατικούς ισχυρισμούς, όπως, για παράδειγμα, αν ο ένας αναγκαίος ομόδικος αρνείται την ιστορική της αγωγής και ο άλλος ομολογεί

⁸³ Την αδυναμία επιχείρησης των εν λόγω πράξεων χωρίς την σύμπραξη των λοιπών ομοδίκων επί των αδιαίρετων δικαιωμάτων επισημαίνει ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 197επ. και η ΑΠ 1070/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ενώ την ανάγκη από κοινού σύμπραξης των ομοδίκων για την επιχείρηση των πράξεων του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ στις περιπτώσεις υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης τονίζει η Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 276επ. και η ΑΠ 237/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Υπέρ της αδυναμίας επιχείρησης επί αμφοτέρων των ως άνω περιπτώσεων ο Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 401 επ · Κ. Κεραμεύς/Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, τόμ. 1, ό.π., σελ. 179 και η ΜΠρΘεσσ 2912/2006, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Υπέρ της άποψης ότι οι εν λόγω πράξεις παράγουν σε κάθε περίπτωση και χωρίς περιορισμούς υποκειμενική ενέργεια η ΑΠ 1240/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁴ ΑΠ 28/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁸⁵ Για πλασματική αντιπροσώπευση κάνει λόγο η πλειοψηφία της θεωρίας, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 282 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 363 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 201. Αντίθετος ο Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 345επ, ιδίως 458, ο οποίος υποστηρίζει πως δεν πρόκειται εν προκειμένω για νομικό πλάσμα αλλά για έκφανση της αντικειμενικής ενέργειας των διαδικαστικών πράξεων των ομοδίκων, η οποία εκδηλώνεται εν προκειμένω με την ανενέργεια των συνεπειών της ερημοδικίας ως προς όλους.

⁸⁶ Συνεπεία αυτού, η δικαστική ομολογία του παριστάμενου αναγκαίου ομοδίκου παράγει πλήρη δέσμευση και ως προς τον αντιπροσωπευόμενο, Βλ. ΑΠ 1340/2017, ΑΠ 354/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 365.

⁸⁷ Διαφορετικά επέρχεται προσβολή του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος ακρόασης και νομιμοποιούνται σε άσκηση ανακοπής ερημοδικίας. Βλ. σχετικά Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, ό.π., σελ. 56.

ουσιώδη πραγματικά περιστατικά. Σε αυτή την περίπτωση «το δικαστήριο εκτιμά ελεύθερα την επιρροή τους στη διαδικασία και στην απόφαση». Η ομολογία αναγκάιου ομοδίκου, δηλαδή, δεν θα παραγάγει πλήρη απόδειξη ούτε προς τον ομολογήσαντα⁸⁸ αλλά θα εκτιμηθεί ελεύθερα από το δικαστήριο⁸⁹.

Κατόπιν των ανωτέρω συνάγεται πως, παρόλο που οι δικονομικές διατάξεις που διαρθρώνουν τον πυρήνα της αναγκαίας ομοδικίας αποσκοπούν στην έκδοση ενιαίας προς όλους απόφασης, η κατ' εξαίρεση υποκειμενική ενέργεια των διαδικαστικών πράξεων των ομοδίκων και η ελεύθερη εκτίμηση των αντιφατικών ισχυρισμών ενδέχεται να οδηγήσουν σε διαφορετικού περιεχομένου απόφαση ως προς ορισμένους αναγκάιους ομοδίκους, εφόσον βέβαια αυτό είναι εφικτό⁹⁰. Όπως εξαιρετικά εύστοχα επισημαίνει ο Μητσόπουλος⁹¹, η έκδοση ενιαίας απόφασης ως προς όλους τους αναγκάιους ομοδίκους συνιστά «επιθυμητόν μεν ουχί όμως και ηγγυημένον αποτέλεσμα».

2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων της δίκης επέρχεται μέσω της παρέμβασης τρίτου προσώπου σε εκκρεμή δίκη, με σκοπό είτε να αντιποιηθεί το επίδικο δικαίωμα (κύρια παρέμβαση) είτε να υποστηρίξει κάποιον εκ των διαδίκων (πρόσθετη παρέμβαση). Κριτήριο της διάκρισης σε κύρια και πρόσθετη παρέμβαση συνιστά, κατά την κρατούσα άποψη, το αίτημα του παρεμβαίνοντος⁹². Αν ο παρεμβαίνων υποβάλει κύριο και αυτοτελές αίτημα⁹³, υπό την έννοια ότι αυτό διαφοροποιείται από τα αιτήματα των διαδίκων, υποβάλει, δηλαδή, αυτοτελή αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας, πρόκειται για κύρια

⁸⁸ Καθ' απόκλιση από το άρθρο 352 ΚΠολΔ.

⁸⁹ Βλ. ΑΠ 1340/2017, ΑΠ 95/2014, ΑΠ 354/2001, ΕφΘεσσαλ 1010/2009, ΠΠρΡοδ 10/2013, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Πρβλ. και Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 365 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 272επ.

⁹⁰ Εφικτή είναι η διαφορετική δικανική κρίση του δικαστηρίου μόνο επί των δικονομικών και όχι επί των ουσιαστικογενών λόγων της αναγκαίας ομοδικίας. Βλ. Μηχιώτη, ό.π., σελ. 146-147.

⁹¹ Βλ. Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 193.

⁹² Βλ. σχετικά Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, 1987, σελ. 145επ, ιδίως 148 · Γ. Ράμμος, Περί κύριας Παρεμβάσεως, 1931, σελ. 26επ · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, 2009, σελ. 404. Δεν συνιστά, αντιθέτως, ασφαλές κριτήριο διάκρισης το δικαίωμα του τρίτου πάνω στο επίδικο αντικείμενο.

⁹³ Είτε αναγνωριστικό, με το οποίο ζητεί να αναγνωρισθεί ως δικαιούχος της απαίτησης ή κύριος του πράγματος είτε κατανηφιστικό, με το οποίο ζητεί την επιδίκαση της απαίτησης ή την απόδοση του πράγματος σε αυτόν. Βλ. Ράμμος, ό.π., σελ. 26 · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, ό.π., σελ. 404. Δεν είναι δυνατή η άσκηση κύριας παρέμβασης επί διαπλαστικών αγωγών. Αντίθετη άποψη υποστηρίζει ο Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 160επ.

παρέμβαση, ενώ αν το αίτημά του ταυτίζεται με ενός εκ των διαδίκων, αιτείται, δηλαδή, την αποδοχή ή απόρριψη της αγωγής, η παρέμβαση είναι πρόσθετη.

2.1. Κύρια Παρέμβαση

Η κύρια παρέμβαση⁹⁴ συνιστά το δικονομικό μέσο συμμετοχής τρίτου προσώπου που αντιποιείται εν όλω ή εν μέρει το επίδικο δικαίωμα στη δίκη και έχει τη μορφή παρεμπίπτουσας αγωγής⁹⁵ η οποία συνεκδικάζεται με την κύρια⁹⁶. Ο τρίτος ασκώντας την κύρια παρέμβαση στην εκκρεμή δίκη αποκτά αυτοδικαίως την ιδιότητα του κύριου διαδίκου. Κατά την κρατούσα στην ελληνική θεωρία και νομολογία άποψη, η κύρια παρέμβαση δεν «ανοίγει» νέα δίκη μεταξύ του παρεμβαίνοντος και των διαδίκων αλλά απλώς διευρύνει τα υποκειμενικά όρια αυτής, δημιουργώντας μία τριπρόσωπη αντιδικία αφενός μεταξύ των αρχικών διαδίκων αφετέρου μεταξύ του κυρίως παρεμβαίνοντος με καθέναν από τους διαδίκους⁹⁷. Ουσιαστικά προστίθενται στην ήδη υπάρχουσα δίκη ένας επιπλέον κύριος διάδικος και δημιουργούνται νέες σχέσεις αντιδικίας. Μεταξύ των αρχικών διαδίκων δεν δημιουργείται οιαδήποτε σχέση ομοδικίας, έστω και απλής⁹⁸. Δεν

⁹⁴ Αναφορικά με τις προϋποθέσεις παραδεκτής άσκησης της κύριας παρέμβασης (ύπαρξη εκκρεμούς δίκης, ιδιότητα του παρεμβαίνοντος ως τρίτου, έννομο συμφέρον και ταυτότητα διαδικασίας) βλ. αντί άλλων Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. 1, ό.π., σελ. 369επ. Σημειωτέον πως μετά την τροποποίηση του άρθρου 79 ΚΠολΔ με τον ν. 4335/2015, κύρια παρέμβαση μπορεί να ασκηθεί πλέον παραδεκτά μόνο στον πρώτο βαθμό.

⁹⁵ Βλ., Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 181· Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, ό.π., σελ. 403· Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 45· Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 206· ΠΠρΧαλκ 52/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

⁹⁶ Άρθρο 285 εδ. α' ΚΠολΔ.

⁹⁷ Βλ Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 181· Γ. Ράμμος, ό.π., σελ. 42· Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 45· Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 206. Από την ελληνική νομολογία βλ. ενδεικτικά ΑΠ 904/2015, ΑΠ 40/2014, ΑΠ 1410/2010, ΑΠ 975/2008, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στις αποφάσεις του Αρείου Πάγου επαναλαμβάνεται πως «[...] με την άσκηση της κύριας παρέμβασης, με την οποία ο παρεμβαίνων αντιποιείται ολόκληρο ή κατά ένα μέρος το αντικείμενο της μεταξύ άλλων εκκρεμούς δίκης, καθίσταται μεν αυτός κύριος διάδικος και αντίδικος των αρχικών διαδίκων [...]» υποδηλώνοντας πως το Ανώτατο Ακυρωτικό υιοθετεί την άποψη περί δημιουργίας σχέσεως τριπρόσωπης αντιδικίας.

⁹⁸ Βλ. ΑΠ 904/2015, ΑΠ 40/2014, ΑΠ 1410/2010, ΑΠ 975/2008, ΠΠρΧαλκ 52/2015, δημ., σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ· Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 181· Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. 1, ό.π. σελ. 374· Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 374· Γ. Ράμμος, ό.π., σελ. 168· Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 340επ, ιδίως σελ. 344· Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 553· Κ. Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, 2000, σελ. 58.

δημιουργείται, επίσης, σχέση ομοδικίας ούτε μεταξύ του παρεμβαίνοντος και κάποιου εκ των διαδίκων⁹⁹.

Κατά άλλη άποψη, η οποία υποστηρίζεται από σημαντικά μεγάλη μερίδα της θεωρίας¹⁰⁰, η άσκηση κύριας παρέμβασης δημιουργεί νέα έννομη σχέση δίκης, η οποία παρουσιάζει ισχυρό συνεκτικό δεσμό με τη δίκη των αρχικών διαδίκων. Δημιουργούνται, δηλαδή, δύο έννομες σχέσεις δίκης, ο δε τρίτος καθίσταται διάδικος στη δίκη της κύριας παρέμβασης και όχι σε εκείνη των αρχικών διαδίκων στην οποία δεν συμμετέχει¹⁰¹.

Αναφορικά με τη δέσμευση που παράγει η απόφαση, εκκινώντας από το γεγονός πως στο πλαίσιο της τριμερούς αντιδικίας υφίστανται περισσότερες αυτοτελείς έννομες σχέσεις δίκης, παράγεται δεδικασμένο ως προς κάθε «όψη» της τριγωνικής αντιδικίας¹⁰². Το δεδικασμένο, συνεπώς, που παράγεται από την αντιδικία των αρχικών διαδίκων δεσμεύει μόνο αυτούς και όχι τον κυρίως παρεμβαίνοντα, ενώ το δεδικασμένο από την αντιδικία του παρεμβαίνοντος με κάθε έναν από τους αρχικούς διαδίκους δεσμεύει μόνο τα συγκεκριμένα υποκείμενα και όχι τον έτερο διάδικο. Κατ' αποτέλεσμα, ο κυρίως παρεμβαίνων δεν δεσμεύεται από το δεδικασμένο επί της κύριας αγωγής¹⁰³, ενώ το δεδικασμένο της κύριας παρέμβασης καταλαμβάνει τον κυρίως παρεμβαίνοντα, τον ενάγοντα και τον εναγόμενο, ως απόρροια της δικαστικής διάγνωσης των εννόμων σχέσεων του πρώτου με καθέναν από τους τελευταίους¹⁰⁴.

2.2. Πρόσθετη Παρέμβαση

Η πρόσθετη παρέμβαση συνιστά τρόπο συμμετοχής σε εκκρεμή δίκη τρίτου προσώπου, το οποίο ενδιαφέρει από νομικής απόψεως, δηλαδή εξ απόψεων εννόμων συνεπειών, η

⁹⁹ Βλ. ΑΠ 470/2008, ΑΠ 857/2007, δημ ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 807/2005, ΕΠολΔ 2008, σελ. 534επ, με σχόλιο Δ. Δημητρίου, ΕφΘεσσαλ 1834/2013, ΕφΘεσσαλ 442/2010, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁰ Ισχυρός αντίλογο εκφέρουν στην κρατούσα άποψη οι Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 369 · Ν. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 27 · Κ. Καλαβρός, Πολιτική Δικονομία, 2016, σελ. 375, κατά τους οποίους με την άσκηση της κύριας παρέμβασης δημιουργούνται δύο έννομες σχέσεις δίκης, οι οποίες λόγω της συνοχής και του στενού δεσμού τους συνεκδικάζονται. Και αυτό διότι οι δύο ανοιγείς δίκες διαφέρουν τόσο ως προς το αντικείμενο όσο και ως προς τα υποκείμενα.

¹⁰¹ ΑΠ 904/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Βλ. Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 108 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 182.

¹⁰² Βλ. . Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 318επ, ιδίως σελ. 320.

¹⁰³ Εκτός αν συντρέχει περίπτωση επέκτασης των υποκειμενικών ορίων του δεδικασμένου.

¹⁰⁴ Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 184 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 376

έκβαση της δίκης. Εν αντιθέσει με την κύρια παρέμβαση, ο τρίτος δεν υποβάλει κάποιο αυτοτελές αίτημα παροχής δικαστικής προστασίας, αλλά επιδιώκει απλώς την υποστήριξη ενός εκ των διαδίκων¹⁰⁵. Η πρόσθετη παρέμβαση δεν δημιουργεί νέα δίκη, δεν διευρύνονται τα αντικειμενικά όρια της εκκρεμούς δίκης και δεν διαθέτει αυτοτέλεια έναντι αυτής¹⁰⁶. Περαιτέρω, ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν προσλαμβάνει τη ιδιότητα του κυρίου διαδίκου¹⁰⁷ και δεν αναπτύσσεται σχέση ομοδικίας μεταξύ εκείνου και του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου¹⁰⁸. Επομένως δεν καταλαμβάνεται και από το δεδικασμένο της απόφασης ως διάδικος¹⁰⁹. Η άσκηση πρόσθετης παρέμβασης προϋποθέτει εκκρεμότητα δίκης, ιδιότητα του παρεμβαίνοντος ως τρίτου και ύπαρξη εννόμου συμφέροντος¹¹⁰, επιτρέπεται δε έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης, δηλαδή ακόμα και για πρώτη φορά ενώπιον του Αρείου Πάγου¹¹¹. Αν, περαιτέρω, η ισχύς της απόφασης εκτείνεται και στις έννομες σχέσεις του παρεμβαίνοντος, η παρέμβαση θεωρείται αυτοτελής πρόσθετη, σε διαφορετική περίπτωση πρόκειται για απλή πρόσθετη παρέμβαση.

¹⁰⁵ Ο προσθέτως παρεμβαίνων υιοθετεί το αίτημα ενός εκ των διαδίκων, βλ. Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσούλης/ Σ. Πανταζόπουλος, *ό.π.*, σελ. 374. Βλ., επίσης, και Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, *ό.π.*, σελ. 376 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, *ό.π.*, σελ. 184 · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, *ό.π.*, σελ. 403 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, *ό.π.*, σελ. 108

¹⁰⁶ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, *ό.π.*, σελ. 377 · Ν. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, *ό.π.*, σελ. 28 · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, *ό.π.*, σελ. 403 · Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, *ό.π.*, σελ. 60 · ΑΠ 1822/2017, ΠΠρΑθ 3573/2017, ΜΠρΛαμ 41/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁷ Με εξαίρεση την περίπτωση που αναλαμβάνει τη δίκη κατά το άρθρο 85 ΚΠολΔ.

¹⁰⁸ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, *ό.π.*, σελ. 377 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκη, *ό.π.*, σελ. 46 · Η ίδια, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, *ό.π.*, σελ. 56.

Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, *ό.π.*, σελ. 403 · Ν. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, *ό.π.*, σελ. 28 · Κλαμαρή, ο κανών της άπαξ μόνο ασκήσεως των ενδίκων μέσων, 1981, σελ. 128 · Κ. Καλαβρός, Πολιτική Δικονομία, *ό.π.*, σελ. 812. Από τη Νομολογία, βλ. ΕφΠειρ 111/2016, ΕφΑθ 3349/2006, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στο ίδιο πλαίσιο και οι ΑΠ 1426/2012, ΕφΘεσσαλ 250/2015, ΠΠρΑθ 1012/2016, ΠΠρΑθ 712/2014, ΠΠρΑθ 3038/2014, ΠΠρΘεσσαλ 20505/2013, ΜΠρΛαμ 41/2018, ΜΠρΑθ 391/2018 δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁰⁹ Στην αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση ο παρεμβαίνων δεσμεύεται από το δεδικασμένο, διότι συντρέχει κάποιος λόγος επέκτασης του δεδικασμένου σε αυτόν κατά τα άρθρα 325επ. ΚΠολΔ, όχι διότι προσλαμβάνει μέσω της αυτοτελούς πρόσθετης παρεμβάσεως την ιδιότητα του διαδίκου. Βλ. σχετικά Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, *ό.π.*, σελ. 117.

¹¹⁰ Αναφορικά με τις προϋποθέσεις της πρόσθετης παρέμβασης βλ. αντί άλλων Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, *ό.π.*, σελ. 377επ.

¹¹¹ Βλ. ενδεικτικά ΟΛΑΠ 3/2019, ΟΛΑΠ 4/2019, ΟΛΑΠ 4/2018, ΑΠ 86/2018, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσούλης/ Σ. Πανταζόπουλος, *ό.π.*, σελ. 376 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, *ό.π.*, σελ. 188

2.2.1 Απλή Πρόσθετη Παρέμβαση

Ο απλός προσθέτως παρεμβαίνων επιδιώκει διά της συμμετοχής του στην εκκρεμή δίκη και της «συμμαχίας» του με έναν εκ των διαδίκων να επηρεάσει την έκβαση της δίκης. Απώτερος στόχος είναι η πραγμάτωση ή η ματαίωση της αιτούμενης έννομης προστασίας, λόγω των αντανακλαστικών εννόμων συνεπειών που θα επιφέρει στις δικές του έννομες σχέσεις η απόληξη της εκκρεμής δίκης¹¹². Παραδεκτά λοιπόν ασκεί πρόσθετη παρέμβαση η ασφαλιστική εταιρία (δικονομικός εγγυητής) υπέρ του ασφαλισμένου¹¹³, η ένωση καταναλωτών υπέρ των μελών της¹¹⁴ και ο ενυπόθηκος δανειστής υπέρ του οφειλέτη του σε δίκη με αντικείμενο την κυριότητα του ακινήτου.

Δεδομένου πως ο απλός προσθέτως παρεμβαίνων επηρεάζεται κατά τρόπο έμμεσο από την εκκρεμή δίκη και επέχει θέση βοηθού του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου¹¹⁵, η δικονομική του συμπεριφορά οφείλει να βρίσκεται σε αρμονία με τη δικονομική συμπεριφορά του υπέρ ου η παρέμβαση και οι ενέργειές του να προσανατολίζονται προς το συμφέρον του τελευταίου. Σύμφωνα με το άρθρο 82 ΚΠολΔ λοιπόν, ο απλός προσθέτως παρεμβαίνων δύναται να επιχειρεί κάθε επωφελή για τον διάδικο διαδικαστική πράξη, όπως να επισπεύσει τη συζήτηση, να προτείνει πραγματικούς ισχυρισμούς¹¹⁶ και να προσκομίσει αποδεικτικά μέσα¹¹⁷. Αντιθέτως, δεν διαθέτει εξουσία να διευρύνει το αντικείμενο της δίκης ασκώντας παρεμπόπτουσα αγωγή ή ανταγωγή¹¹⁸ ούτε να το διαθέσει παραιτούμενος λ.χ. από την αγωγή ή αποδεχόμενος τη βάση της αγωγής ή προτείνοντας ένσταση συμψηφισμού¹¹⁹, δεν δύναται να προβεί σε δικαστική ομολογία, ενώ τυχόν ισχυρισμοί αντίθετοι με εκείνους του υπέρ ου η παρέμβαση κηρύσσονται απαράδεκτοι¹²⁰.

¹¹² Βλ. Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 376 · ΟλαΠ 4/2019, ΟλαΠ 4/2018, ΟλαΠ 28/2007, ΑΠ 396/2018, ΠΠρΛαμ 4/2019, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹³ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 372/2017, ΑΠ 1741/2012, Εφαθ 109/2018, ΕφΠειρ 185/2016, ΕφΠειρ 76/2014, ΠΠρΑθ 1012/2016, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁴ Βλ. ΟλαΠ 4/2019 δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹¹⁵ Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 377 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, ό.π., σελ. 87.

¹¹⁶ Βλ. Εφαθ 8740/1990, ΠΠρΑθ 35/2011, ΠΠρΑθ 1703/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

¹¹⁷ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 382 · Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 378.

¹¹⁸ Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 378 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 385.

¹¹⁹ Βλ. περισσότερα παραδείγματα σε Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ.Ι, ό.π., σελ. 385.

¹²⁰ Βλ. ΠΠρΚω 22/2016, ΠΠρΑθ 9970/1997, ΜΠρΑθ 112/2017 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 192.

Πρέπει, τέλος, να καλείται υποχρεωτικά σε κάθε συζήτηση, άλλως αυτή κηρύσσεται απαράδεκτη¹²¹.

2.2.2 Αυτοτελής Πρόσθετη Παρέμβαση

Επί αυτοτελούς πρόσθετης παρεμβάσεως, ο παρεμβαίνων υφίσταται άμεσες, κύριες και όχι αντανακλαστικές έννομες συνέπειες από την ισχύ της απόφασης¹²². Η έκβαση της εκκρεμούς δίκης επηρεάζει κατά τρόπο άμεσο τη νομική του θέση, διότι θα δεσμευθεί από το δεδικασμένο και την εκτελεστότητα της απόφασης που θα εκδοθεί. Επομένως, αυτοτελής πρόσθετη θεωρείται η παρέμβαση του υπομισθωτή υπέρ του υπεκμισθωτή του σε αγωγή με αντικείμενο την απόδοση του μισθίου¹²³, του ειδικού διαδόχου υπέρ του δικαιοπαρόχου¹²⁴, του ομόρρυθμου εταίρου υπέρ της Ο.Ε, του αληθούς φορέα ή υπόχρεου του επίδικου δικαιώματος υπέρ του μη δικαιούχου κατ' εξαίρεση νομιμοποιούμενου διαδίκου¹²⁵.

Δεδομένης της άμεσης επενέργειας της ισχύος της απόφασης στον αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντα, αναγνωρίζεται σε αυτόν ευρύτερη ανεξαρτησία ως προς την δικονομική του συμπεριφορά¹²⁶, απονέμοντάς του εξουσίες αναγκαίου ομοδίκου. Το άρθρο 83 ΚΠολΔ, το οποίο ρυθμίζει την αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση, παραπέμπει στις διατάξεις των άρθρων 76-78 ΚΠολΔ περί αναγκαίας ομοδικίας. Ο παρεμβαίνων, όμως, δεν καθίσταται αναγκαίος ομόδικος υπό τη στενή του όρου έννοια. Ο τρίτος μέσω της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης αποκτά την ιδιότητα του παρεμβαίνοντος και όχι του κυρίου διαδίκου¹²⁷, με αποτέλεσμα να διαθέτει μεν τις διευρυμένες εξουσίες του

¹²¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 194/2016, ΑΠ 67/2015, ΑΠ 910/2013, ΕφΔωδ 63/2018, ΕφΑθ 109/2018, ΕφΘεσσαλ 1/2017, σημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹²² Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 379 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., 388.

¹²³ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 388 · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, ό.π., σελ. 404, υποσ. 164.

¹²⁴ Βλ. ΑΠ 404/2018, ΑΠ 711/2018, ΑΠ 1564/2016, ΠΠρΑθ 338/2016, ΜΠρΑθ 12312/2018, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 388 · Δεληκωστόπουλος, Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης, ό.π., σελ. 404, υποσ. 164.

¹²⁵ Βλ. Α. Πλεύρη, Μη δικαιούχοι και μη υπόχρεοι διάδικοι στην πολιτική δίκη, 2014, σελ. 408 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 388.

¹²⁶ Όπως πολύ εύστοχα επισημαίνει ο Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 389, «Επειδή όμως τα αποτελέσματα της δίκης θίγουν άμεσα τη νομική του θέση, ο νόμος τον απαλλάσσει από τη διαδικαστική κηδεμονία του συμμάχου διαδίκου[...]».

¹²⁷ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., 389 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 108-110.

αναγκαίου ομοδίκου, αλλά να στερείται τις διαδικαστικές ευχέρειες που προσιδιάζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του κυρίου διαδίκου. Η νομολογία¹²⁸, κάνει λόγο για περιορισμένου περιεχομένου επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία, διότι «ο παρεμβαίνων θεωρείται ως, κατά πλάσμα δικαίου, αναγκαίος ομόδικος με τις παρεχόμενες δικονομικές εξουσίες αυτού, χωρίς όμως να έχει στη διάθεση του διαδικαστικές ευχέρειες που προσιδιάζουν αποκλειστικά στο πρόσωπο του κυρίου διαδίκου».

3. ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ

Ως προσεπίκληση νοείται η πρόσκληση τρίτου προσώπου να συμμετάσχει σε εκκρεμή δίκη με πρωτοβουλία είτε διαδίκου είτε αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο¹²⁹. Εν αντιθέσει με την οικειοθελή συμμετοχή στην εκκρεμή δίκη που εισάγει ο θεσμός της παρέμβασης, η προσεπίκληση συνιστά τρόπο αναγκαστικής συμμετοχής του τρίτου προσώπου στη δίκη, υπό την έννοια ότι η παράλειψη συμμετοχής του συνεπάγεται δυσμενείς για αυτόν συνέπειες¹³⁰. Διά της προσεπικλήσεως, και χωρίς να απαιτείται κάποια άλλη ενέργεια του προσεπικληθέντος, ο τρίτος καθίσταται διάδικος στην εκκρεμή δίκη¹³¹, επέρχεται, δηλαδή, αυτοδικαίως διεύρυνση των υποκειμενικών ορίων της δίκης. Κατά συνέπεια, ο προσεπικληθείς καταλαμβάνεται από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου ως διάδικος¹³². Στον ΚΠολΔ αναγνωρίζεται η δυνατότητα προσεπίκλησης του αναγκαίου ομοδίκου (άρ. 86 ΚΠολΔ), του αληθούς κυρίου ή νομέα (άρ. 87 ΚΠολΔ) και του δικονομικού εγγυητή (άρ. 88 ΚΠολΔ).

¹²⁸ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 177/2017, ΑΠ 1564/2017, ΑΠ 727/2017, ΑΠ 189/2016, ΜΠρΑθ 12312/2018, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Πρβλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., 389

¹²⁹ Άρθρο 90 ΚΠολΔ.

¹³⁰ Η δίκη μπορεί να διεξαχθεί χωρίς τη συμμετοχή του προσεπικληθέντος, αν όμως εκείνος δεν συμμετάσχει θα υποστεί τις δυσμενείς δικονομικές συνέπειες των άρθρων 275, 276 παρ. 1 και 277 ΚΠολΔ. Ο προσεπικληθείς, δηλαδή, φέρει το δικονομικό βάρος της συμμετοχής του, βλ. Π. Καργάδος, Αι σχέσεις της ανακοινώσεως με την προσεπίκληση, 1973, σελ. 135 · Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, 1995, σελ. 19 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 392 · Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 379.

¹³¹ Ν. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 382 · Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 43 · Π. Καργάδος, Αι σχέσεις της ανακοινώσεως με την προσεπίκληση, ό.π., σελ. 135 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 434 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 110-111 και 174 · Ι. Κατράς, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας, 2017, σελ. 90 · ΠΠρΑθ 289/2014, ΠΠρΑθ 1126/2013, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹³² Με εξαίρεση την ιδίομορφη περίπτωση της προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή. Βλ. αναλυτικά παρακάτω, κεφάλαιο 3.3. για τη διάρθρωση της δίκης κατόπιν προσεπικλήσεως του δικονομικού εγγυητή.

3.1. Προσεπίκληση αναγκαίου ομοδίκου

Κατά τη διάταξη του άρθρου 86 ΚΠολΔ, ο ενάγων και ο εναγόμενος διαθέτουν αμφότεροι τη δικονομική ευχέρεια να προσεπικαλέσουν στην εκκρεμή δίκη τους αναγκαίους ομοδίκους, είτε δικούς τους είτε του αντιδίκου τους. Η εν λόγω ρύθμιση συνιστά το δικονομικό μέσο εξαναγκασμού του αναγκαίου ομοδίκου να συμπράξει στην εκκρεμή δίκη, πρόκειται, δηλαδή για το δικονομικό «συμπλήρωμα» του θεσμού της αναγκαίας ομοδικίας. Δυνατότητα προσεπίκλησης αναγκαίου ομοδίκου υφίσταται ανεξαρτήτως της αιτίας στην οποία θεμελιώνεται η αναγκαία ομοδικίας. Κατά την κρατούσα άποψη, είναι δυνατή η προσεπίκληση αναγκαίου ομοδίκου και στις περιπτώσεις της υποχρεωτικής κοινής νομιμοποίησης, με αποτέλεσμα να θεραπεύεται το απαράδεκτο από την παράλειψη σύμπραξης ή εναγωγής υποχρεωτικώς νομιμοποιούμενου διαδίκου¹³³. Η προσεπίκληση του αναγκαίου ομοδίκου δημιουργεί αυτοδικαίως επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία¹³⁴, επομένως στις σχέσεις προσεπικαλούντος και προσεπικληθέντος εφαρμόζονται οι διατάξεις των άρθρων 76επ. ΚΠολΔ.

3.2. Προσεπίκληση αληθινού κυρίου ή νομέα

Παρεμφερής είναι και η ρύθμιση του άρθρου 87 ΚΠολΔ, σύμφωνα με το οποίο, *«Όποιος ενάγεται με εμπράγματα αγωγή, αν κατέχει το επίδικο πράγμα ή αν ασκεί εμπράγματο δικαίωμα στο όνομα άλλου, έχει δικαίωμα να τον προσεπικαλέσει στη δίκη»*.

¹³³ Βλ. Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 23επ., ο οποίος επισημαίνει πως *«η προσεπίκληση είναι το μόνο μέσο προστασίας του ενεργητικώς νομιμοποιούμενου ομοδίκου που αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την άρνηση του ομοδίκου του»*. Βλ. επίσης και Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 393-394 · Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 380 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 220 · Δ. Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 120 · Υπέρ της δυνατότητας θεραπείας του απαράδεκτου μέσω της προσεπικλήσεως συντάσσεται και ο Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 188, με εξαίρεση την περίπτωση κατά την οποία ο προσεπικληθείς εκφράζει αντιρρήσεις ως προς την άσκηση της αγωγής. Κρατούσα η άποψη και στη νομολογία, βλ. ΟΛΑΠ 860/1984, ΠΠρΑθ 289/2014, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Στην ίδια κατεύθυνση και ΠΠρΑθ 1142/2016, ΜΠρΑθ 5476/2019, ΜΠρΑθ 8314/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετη θέση φαίνεται να υιοθετεί η ΕφΑθ 337/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, κατά την οποία: *«[...]η άσκηση της αγωγής εκ μέρους όλων ή εναντίον όλων των αναγκαίων ομοδίκων δεν απαιτείται σε κάθε περίπτωση αναγκαστικής ομοδικίας, αλλά μόνο όπου ο νόμος το ορίζει, και συγκεκριμένα, όταν η αγωγή ή η ανακοπή ασκείται κατά νόμο μόνον από κοινού εκ μέρους περισσότερων ή εναντίον περισσότερων προσώπων. Στις άλλες τρεις περιπτώσεις αναγκαστικής ομοδικίας δεν είναι απαράδεκτη η αγωγή που δεν ασκείται από όλους ή εναντίον όλων των ομοδίκων, οπότε η ομοδικία δημιουργείται είτε δηννητικά εξ αρχής με την άσκηση της αγωγής, είτε εξαναγκάζεται αυτή διά της προσεπίκλησης των μη μετεχόντων στη διαδικασία ομοδίκων»*.

¹³⁴ Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 19 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 434 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 59 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 111 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 158.

Δυνατότητα προσεπίκλησης του αληθούς κυρίου ή νομέα υφίσταται μόνο επί εκκρεμών εμπράγματων αγωγών και αποκλειστικά από τον εναγόμενο. Με τη εν λόγω ρύθμιση διασφαλίζεται η συμμετοχή στη δίκη, με προσόντα κυρίου διαδίκου, του αληθινού δικαιούχου του πράγματος, προκειμένου να δεσμευθεί και αυτός από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου¹³⁵. Μεταξύ του εναγομένου κατόχου ή νομέα και του προσεπικληθέντος αληθούς κυρίου ή νομέα αναπτύσσεται δεσμός επιγενόμενης παθητικής αναγκαίας ομοδικίας, δεδομένου πως καταλαμβάνεται και ο τελευταίος από τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου¹³⁶.

3.3. Προσεπίκληση δικονομικού εγγυητή

Η προσεπίκληση του δικονομικού εγγυητή συνιστά την σπουδαιότερη μορφή προσεπίκλησης που αναγνωρίζει ο ΚΠολΔ. Η ρύθμιση του άρθρου 88 ΚΠολΔ χορηγεί σε κύριο διάδικο¹³⁷ το δικαίωμα να προσεπικαλέσει στην εκκρεμή δίκη τρίτο από τον οποίο έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση σε περίπτωση ήττας. Απαραίτητη προϋπόθεση συνιστά η ύπαρξη προϋφιστάμενης έννομης σχέσης¹³⁸ μεταξύ διαδίκου και προσεπικαλούμενου, είτε αυτή στηρίζεται στο νόμο είτε σε σύμβαση¹³⁹. Το δικαίωμα αποζημίωσης του διαδίκου έναντι του δικονομικού εγγυητή γεννάται αποκλειστικά σε περίπτωση ήττας του πρώτου¹⁴⁰.

Η προσεπίκληση του άρθρου 88 ΚΠολΔ δημιουργεί μία νέα έννομη σχέση δίκης ανάμεσα στον προσεπικαλούντα διάδικο και τον προσεπικληθέντα δικονομικό εγγυητή, η οποία παρουσιάζει αυτοτέλεια έναντι της κύριας δίκης μεταξύ των αρχικών διαδίκων¹⁴¹.

¹³⁵ Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 53-54 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ., 394

¹³⁶ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 395 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 434 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 59 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 111. Όπως ακριβέστερα τονίζει ο Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 56 πρόκειται για πλασματική επιγενόμενη αναγκαία ομοδικία, επί της οποίας εφαρμόζεται η διάταξη του άρθρου 76 ΚΠολΔ.

¹³⁷ Ενάγοντα, εναγόμενο ή κυρίως παρεμβαίνοντα.

¹³⁸ Η οποία αποκαλείται δικονομική εγγύηση, Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 396.

¹³⁹ Βλ. Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλή/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 380 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 396 · Κ. Μακρίδου, Δικονομία εργατικών διαφορών, 2009, σελ. 216.

¹⁴⁰ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. Ι, ό.π., σελ. 396.

¹⁴¹ Η άποψη υπέρ της υπάρξεως δύο αυτοτελών εννόμων σχέσεων δίκης κρατεί σχεδόν απόλυτα σε θεωρία και νομολογία. Βλ. από τη θεωρία Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 60-61 · Κλαμαρή/ Σ. Κουσουλή/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 382 · Ν. Νίκας, Πολιτική

Ο δικονομικός εγγυητής καθίσταται διά της προσεπικλήσεως κύριος διάδικος όχι, όμως, στην κύρια δίκη αλλά στην ανοιγείσα με την προσεπίκληση δίκη¹⁴². Εάν επιθυμεί να διασφαλίσει τη συμμετοχή του στην εκκρεμή κύρια δίκη δύναται να ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση¹⁴³ υπέρ του προσεπικαλούντος, δεδομένου του προδήλου εννόμου συμφέροντος που έχει να νικήσει ο διάδικος υπέρ του οποίου άσκησε παρέμβαση¹⁴⁴. Με αυτό τον τρόπο ο προσεπικληθείς καθίσταται διάδικος στην κύρια δίκη όχι όμως με την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου αλλά με την ιδιότητα του απλού προσθέτου παρεμβαίνοντος¹⁴⁵. Η παρεμπίπτουσα δίκη που εγκαθιδρύεται μέσω της προσεπικλήσεως, τελεί σε σχέση εξάρτησης προς την κύρια δίκη, υπό την έννοια ότι η εκδίκασή της τελεί υπό την αναβλητική αίρεση της ήττας του προσεπικαλούντος.

Είναι, επομένως, δυνατή η προσεπίκληση ως δικονομικού εγγυητή του εις ολόκληρον συνοφειλέτη λόγω αδικοπραξίας ή σύμβασης¹⁴⁶, του πρωτοφειλέτη σε δίκη που διεξάγεται σε βάρος του εγγυητή¹⁴⁷ και του ασφαλιστή που αναλαμβάνει την κάλυψη της αστικής ευθύνης στο πλαίσιο ασφαλιστικής σύμβασης¹⁴⁸.

4. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ

Θεσμός ανάλογος με την προσεπίκληση είναι η ανακοίνωση δίκης του άρθρου 91 ΚΠολΔ, η γνωστοποίηση, δηλαδή, της διεξαγωγής της δίκης από οποιονδήποτε έχει

Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 396 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 200. Από την νομολογία βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1010/2017, ΑΠ 332/2016, ΑΠ 1601/2014, ΑΠ 1823/2014, ΑΠ 165/2005, ΕφΠειρ 462/2016, ΕφΑθ 351/2015, ΕφΑθ 5316/2015, ΠΠρΑθ 142/2016, ΠΠρΑθ 1167/2016, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴² Βλ. Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 116-117 · Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 382 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 62. Από την πάγια θέση της Νομολογίας, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1010/2017, ΑΠ 332/2016, ΑΠ 1601/2014, ΑΠ 1823/2014, ΑΠ 165/2005, ΕφΠειρ 462/2016, ΕφΠειρ 185/2016, ΕφΑθ 351/2015, ΕφΑθ 5316/2015, ΠΠρΑθ 142/2016, ΠΠρΑθ 1167/2016, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴³ Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 111. Υπέρ της φύσης της παρέμβασης του δικονομικού εγγυητή ως απλής και η κρατούσα στη θεωρία άποψη, βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 436 και υποσ. 397 για περαιτέρω παραπομπές. Λόγο για αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση κάνει ο Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 135επ.

¹⁴⁴ Δεδομένου πως το δικαίωμα αποζημίωσης του προσεπικαλούντος έναντι του δικονομικού εγγυητή εξαρτάται από την ήττα του πρώτου.

¹⁴⁵ Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63.

¹⁴⁶ Βλ. ΑΠ 934/2013, ΕφΑθ 4230/2018, ΕφΑθ 4236/2018, ΠΠρΑθ 394/2016, ΠΠρΑθ 1905/2016, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁴⁷ Βλ. ΕφΑθ 1712/1988, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 396.

¹⁴⁸ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 332/2016, ΠΠρΚοζ 51/2017, ΠΠρΑθ 3593/2017, ΠΠρΑθ 4687/2017, ΠΠρΑθ 893/2016, ΠΠρΑθ 1167/2016, ΠΠρΑθ 1012/2016, ΠΠρΑθ 1191/2016, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

έννομο συμφέρον σε κάποιον τρίτο. Η ομοιότητα των δύο θεσμών έγκειται αφενός στο γεγονός πως αποτελούν τα δύο δικονομικά μέσα με τα οποία επιδιώκεται η συμμετοχή τρίτου προσώπου σε εκκρεμή δίκη αφετέρου στο ότι αμφότερα εξασφαλίζουν τη γνώση του τρίτου και «εξαναγκάζουν» τρόπον τινά τη συμμετοχή του στη δίκη¹⁴⁹. Η βασική διαφοροποίηση¹⁵⁰ της ανακοίνωσης της δίκης έγκειται στο γεγονός πως ο τρίτος δεν καθίσταται αυτοδικαίως μέσω αυτής κύριος διάδικος στην εκκρεμή δίκη, ούτε αναπτύσσεται σχέση ομοδικίας μεταξύ αυτού και του ανακοινώσαντος¹⁵¹. Η ανακοίνωση της δίκης απλώς παρέχει στον τρίτο τη δυνατότητα να συμμετάσχει στη δίκη ασκώντας παρέμβαση και υπό αυτή την ιδιότητα¹⁵². Επομένως, η ανακοίνωση της δίκης δεν διευρύνει τα υποκειμενικά ή αντικειμενικά όρια της δίκης¹⁵³.

Η άσκηση ανακοίνωσης δίκης είναι δυνατή έως την έκδοση οριστικής απόφασης για τη ουσία της διαφοράς και, μετά την τροποποίηση με τον ν. 4335/2015, τελεί υπό την επιφύλαξη του άρθρου 238 ΚΠολΔ¹⁵⁴. Να σημειωθεί τέλος, πως απαράδεκτη προσεπίκληση μπορεί να ισχύσει κατά μετατροπή σε ανακοίνωση δίκης¹⁵⁵.

¹⁴⁹ Ως προς τις ομοιότητες των δύο θεσμών, βλ. Καργάδος, Αι σχέσεις της ανακοινώσεως με την προσεπίκληση, ό.π., σελ. 142επ.

¹⁵⁰ Για την πλήρη έκθεση των διαφοροποιήσεων προσεπίκλησης και ανακοίνωσης δίκης, βλ. Καργάδος, Αι σχέσεις της ανακοινώσεως με την προσεπίκληση, ό.π., σελ. 146επ.

¹⁵¹ Βλ. Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 117 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 182. · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 408. Από τη νομολογία, βλ. ΕφΠειρ 589/2015, ΕφΠατρ 842/2007, ΠΠρΑθ 169/2016, ΠΠρΑθ 1126/2013, ΜΠρΘεσσαλ 1588/2012, ΜΠρΑθ 5254/2007, ΕφΣαμ 100/2014, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵² Ν. Κλαμαρής/ Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, ό.π., σελ. 384 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 407 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 117.

¹⁵³ Βλ. ΕφΠατρ 842/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ : «Σε αντίθεση προς την προσεπίκληση, η ανακοίνωση δεν συνιστά μορφή αιτήσεως παροχής έννομης προστασίας, δεν διατυπώνει αίτημα κατά του τρίτου, δεν ανοίγει νέα διαδικασία, ούτε διευρύνει τα υποκειμενικά όρια της εκκρεμής δίκης και δεν δημιουργεί υποχρέωση του δικαστηρίου να αποφανθεί επ' αυτής, ούτε υποχρέωση του λήπτη της ανακοίνωσης να απαντήσει στην ιστορική της βάση», ΜΠρΑθ 891/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁵⁴ Στο πλαίσιο της τακτικής διαδικασίας, δηλαδή, η ανακοίνωση κατατίθεται και επιδίδεται εντός 60 ημερών από την κατάθεση της αγωγής, η οποία παρατείνεται κατά 30 ημέρες εάν εκείνος στον οποίο απευθύνεται η ανακοίνωση διαμένει στο εξωτερικό ή είναι αγνώστου διαμονής.

¹⁵⁵ Βλ. ΕφΠειρ 589/2015, ΠΠρΑθ 169/2016, ΜΠρΘεσσαλ 1588/2012, ΜΠρΑθ 5254/2007, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 168-169.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΝΔΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

5. Η ΤΕΛΕΙΩΤΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ

Προτού εξεταστούν τα ζητήματα που αφορούν στη νομιμοποίηση για την άσκηση ενδίκων μέσων, πρέπει προηγουμένως να προσδιοριστεί με σαφήνεια το είδος των αποφάσεων και τα ειδικότερα κεφάλαια αυτών που δύνανται να προσβάλλουν παραδεκτά τα νομιμοποιούμενα πρόσωπα. Σαφής είναι καταρχήν η επιλογή του δικονομικού νομοθέτη¹⁵⁶ να συγχωρείται η άσκηση ενδίκων μέσων μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων και μάλιστα κατά των τελειωτικών αποφάσεων, δηλαδή εκείνων που αποφαίνονται επί όλων των αιτήσεων παροχής δικαστικής προστασίας περατώνοντας τη δίκη¹⁵⁷. Οι τελειωτικές αποφάσεις αντιδιαστέλλονται προς τις εν μέρει οριστικές αποφάσεις, κατά των οποίων, κατά το γράμμα του νόμου, δεν επιτρέπεται η άσκηση ενδίκων μέσων ούτε κατά των οριστικών διατάξεών τους¹⁵⁸. Ratio της ρύθμισης είναι η αποφυγή κατάτμησης της διαφοράς μεταξύ περισσότερων βαθμών δικαιοδοσίας και, κατ' επέκταση η οικονομία της δίκης¹⁵⁹.

Στο πλαίσιο των υποκειμενικά σύνθετων δικών, προκειμένου η απόφαση να θεωρηθεί τελειωτική κατά την ανωτέρω έννοια, απαιτείται η έκδοση οριστικής απόφασης ως προς όλα τα υποκείμενα της δίκης. Εάν, αντιθέτως, το δικαστήριο αποφαινεται οριστικά επί των αιτήσεων παροχής δικαστικής προστασίας ορισμένων εκ των υποκειμένων της δίκης, η απόφαση θεωρείται μεν οριστική ως προς αυτούς, όχι όμως τελειωτική στο σύνολό της, με

¹⁵⁶ Βλ. άρθρα 513 ΚΠολΔ, 539 ΚΠολΔ και 553 ΚΠολΔ για την έφεση, την αναψηλάφηση και την αναίρεση αντίστοιχα.

¹⁵⁷ Βλ. σχετικά Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, 2007, σελ. 117-118 · Δ. Κράνης, Η έννοια και η σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη, ΕΠολΔ 2018, σελ. 243 · ο ίδιος, Εκκλητές αποφάσεις και η αρχή *ne bis in idem*, ΕΠολΔ, 2009, σελ. 437 · Σ. Κουσουλής, Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 326 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 115.

¹⁵⁸ Με ανακοπή ερημοδικίας, ωστόσο, μπορούν να προσβληθούν και οι εν μέρει οριστικές αποφάσεις ως προς τις οριστικές τους διατάξεις, βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 91.

¹⁵⁹ Η εν λόγω ρύθμιση αποτελεί το «συμπλήρωμα» του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων, δυνάμει του οποίου επιδιώκεται η αποφυγή κατάτμησης της διαφοράς μεταξύ περισσότερων δικαστηρίων του ίδιου βαθμού. Βλ. σχετικά Κ. Μακρίδου, Έφεση κατά οριστικών και τελειωτικών αποφάσεων επί σωρεύσεως και συνεκδικάσεως αγωγών (άρθρ. 513 παρ. 1 ΚΠολΔ), ΕλλΔνη 2006, σελ. 979επ. · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 115.

αποτέλεσμα να μην ασκούνται παραδεκτά ένδικα μέσα ούτε από τους διαδίκους ως προς τους οποίους περατώθηκε οριστικά η δίκη ή κατά αυτών. Λαμβάνοντας υπόψη, ωστόσο, την τελολογία της εν λόγω ρύθμισης σε συνδυασμό με τη νομική φύση των επιμέρους καθ' υποκείμενα σύνθετων δικών, αναγνωρίζονται από τη θεωρία και τη νομολογία εξαιρέσεις των ανωτέρω κανόνα. Η εν λόγω προβληματική συγγέεται δογματικά με τα κεφάλαια δίκης¹⁶⁰ στο πλαίσιο των υποκειμενικά σύνθετων δικών και τη μεταβίβαση αυτών στον επόμενο βαθμό.

5.1. Απλή Ομοδικία

Διάσπαση του ως άνω κανόνα εισάγεται ερμηνευτικά στην περίπτωση της απλής ομοδικίας. Κατά την ορθότερη και απολύτως κρατούσα άποψη¹⁶¹, ο κάθε αναγκαιός ομόδικος ασκεί παραδεκτά ένδικα μέσα κατά της οριστικής απόφασης που αποφαινεται επί της δίκης του αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας, ακόμα και αν δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση ως προς τους λοιπούς απλούς ομοδίκους. Η εξαίρεση από τον παραπάνω κανόνα δικαιολογείται από την εν γένει νομική φύση της απλής ομοδικίας ως απλής ένωσης περισσότερων αυτοτελών εννόμων σχέσεων δίκης προς επίτευξη απλώς δικονομικών σκοπιμοτήτων¹⁶². Εξάλλου, η άσκηση ενδίκου μέσου από έκαστο απλό

¹⁶⁰ Σύμφωνα με τον ορισμό που δίδεται από τη νομολογία, «"Κεφάλαιο" θεωρείται η αυτοτελής αίτηση δικαστικής προστασίας, που δημιουργεί χωριστό αντικείμενο δίκης (στο πλαίσιο της ίδιας διαφοράς) και εκκρεμοδικίας και για την οποία (αίτηση) εκδόθηκε χωριστή διάταξη της απόφασης», ΑΠ 579/2018, ΑΠ 1090/2018, ΑΠ 207/2017, ΑΠ 1449/2014, ΑΠ 143/2014, ΑΠ 545/2013, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁶¹ Η εξαίρεση εισήχθη αρχικά με τις ΟΛΑΠ 401/1981, ΟΛΑΠ 744/1982, ΟΛΑΠ 902/1982, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και στη συνέχεια υιοθετήθηκε παγίως από τη νομολογία, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 234/2018, ΑΠ 559/2018, ΑΠ 810/2018, ΑΠ 1052/2018, ΑΠ 1152/2018, ΑΠ 153/2017, ΑΠ 285/2017, ΑΠ 801/2017, ΑΠ 1340/2017, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Υπέρ της άποψης συντάσσεται η πλειοψηφία της θεωρίας, βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 120επ. · ο ίδιος, Νομικές μελέτες, τόμος Ι, 1999, σελ. 302-303 · Δ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 151 - 152 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, 2009, σελ. 100 · Κ. Μακρίδου, Έφεση κατά οριστικών και τελειωτικών αποφάσεων επί σωρεύσεως και συνεκδικάσεως αγωγών (άρθρ. 513 παρ. 1 ΚΠολΔ), ό.π., σελ. 979 επ. · Κεραμεύς/Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 906 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, 2017, σελ. 13 · Δ. Κράνης, η έννοια και η σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 244 · ο ίδιος, Εκκλητές αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem, ό.π., σελ. 436-437 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 170 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 116-117 · Βαθρακοκόιλης, Η Έφεση, 2015, σελ. 129 · Σ. Κουσουλής, η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 329 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 548-549. Αντίθετη άποψη υιοθετεί η Π. Γέσιου – Φαλιτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 211, κατά την οποία δεν χωρεί ένδικο μέσο κατά εν μέρει οριστικής απόφασης ούτε επί απλής ομοδικίας. Επιφυλακτικός ως προς την κρατούσα άποψη φαίνεται να είναι και ο Π. Κωστάκος, Έφεση και αναίρεση κατ' αποφάσεως με διατάξεις οριστικές και μη οριστικές, ΕλλΔνη 1990, σελ. 249επ.

¹⁶² Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 121 · Δ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 152 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 117.

ομόδικο μεταβιβάζει στο επόμενο βαθμό μόνο το δικό του κεφάλαιο δίκης και όχι τα κεφάλαια των λοιπών απλών ομοδίκων¹⁶³, με αποτέλεσμα να μην δικαιολογείται τυχόν αναμονή έως την έκδοση τελειωτικής προς όλους απόφασης.

Επιπλέον επιχείρημα υπέρ αυτής της άποψης αντλείται από τη δικονομική ευχέρεια χωριστής εκδίκασης των δικών των απλών ομοδίκων, υπό την έννοια πως, αφού δεν είναι υποχρεωτική η κοινή εκδίκαση στον πρώτο βαθμό, δικαιολογείται η αυτοτελής πορεία των επιμέρους δικών των απλών ομοδίκων και στους επόμενους βαθμούς¹⁶⁴. Εξάλλου, στο πλαίσιο της απλής ομοδικίας, ενόψει της αυτοτέλειας των δικών, δεν ελλοχεύει ο κίνδυνος κατάτμησης της διαφοράς.

5.2. Αναγκαία Ομοδικία

Η εξαίρεση που αναγνωρίζεται στο πλαίσιο της απλής ομοδικίας δεν μπορεί να γίνει δεκτή, ωστόσο, στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας. Η ανάγκη έκδοσης κοινής ως προς όλους απόφασης, η δομή της αναγκαστικής ομοδικίας και το νομικό πλάσμα του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ συνεπάγονται πως η προσβαλλόμενη απόφαση θα πρέπει να έχει καταστεί οριστική ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους, προκειμένου να προσβληθεί με ένδικα μέσα¹⁶⁵. Εξάλλου, το ένδικο μέσο που ασκεί ένας εκ των αναγκαίων ομοδίκων μεταβιβάζει στον επόμενο βαθμό τα κεφάλαια όλων των ομοδίκων του¹⁶⁶. Διαφορετική λύση, συνεπώς, δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή, διότι θα δημιουργούνταν το παράδοξο να

¹⁶³ Βλ. Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 934 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), 2017, σελ. 196 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 203 · Τσικρικάς, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 149 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 332 · Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, 2018, σελ. 141. Πρβλ. και ΕφΠειρ 624/2018, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁴ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 120-121

¹⁶⁵ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 122 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 906 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 100 · Δ. Κράνης, η έννοια και η σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 244 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 13, υποσ. 19. Από τη νομολογία, βλ. ΑΠ 810/2018, ΑΠ 1052/2018, ΑΠ 1152/2018, ΑΠ 285/2017, ΑΠ 1340/2017, ΑΠ 241/2015, ΑΠ 855/2015, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁶ Βλ. Κεραμεύς/ Κονδύλης/- Νίκας, Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 934 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 196 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 203-204 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 320 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 474 · Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 141 · ΑΠ 1635/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Πρβλ. και Τσικρικάς, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 152επ., κατά τον οποίο, δεδομένου πως οι αναγκαίοι ομόδικοι συγκροτούν έναν «ενιαίο διάδικο», υφίσταται ένα κεφάλαιο το οποίο και μεταβιβάζεται εν συνόλω στο επόμενο βαθμό κατόπιν της ασκήσεως του ενδίκου μέσου.

¹⁶⁶ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 120-121

μεταβιβάζεται για εκ νέου εξέταση κεφάλαιο δίκης επί του οποίου το δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί ακόμα κατά τρόπο οριστικό. Αν η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει καταστεί τελειωτική, το ένδικο μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους και μόνο όχι προς εκείνους ως προς τους οποίους δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση¹⁶⁷.

5.3. Κύρια Παρέμβαση

Αναφορικά με την κύρια παρέμβαση, υποστηρίζεται στη νομολογία¹⁶⁸ πως επέρχεται κάμψη του κανόνα της τελειωτικότητας της απόφασης στην περίπτωση απόρριψης η κύρια παρέμβαση και έκδοσης μη οριστική απόφαση ως προς το κεφάλαιο της αγωγής. Η άποψη αυτή εκκινεί από τη φύση της κύριας παρέμβασης ως παρεμπίπτουσας αγωγής, και δέχεται πως χωρεί έφεση κατά της απόφασης που απορρίπτει την κύρια παρέμβαση καίτοι δεν έχει εκδοθεί ακόμα οριστική απόφαση ως προς την αγωγή. Δικαιολογητικός λόγος, δηλαδή, της κάμψης του ως άνω κανόνα είναι η αυτονομία της κύριας παρέμβασης, ως παρεμπίπτουσας αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας, έναντι της κύριας αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας.

Ωστόσο, η στενός συνεκτικός δεσμός της τριμερούς αντιδικίας που δημιουργείται με την άσκηση κύριας παρέμβασης και η ανάγκη ενιαίας κρίσης της διαφοράς ως προς όλους τους διαδίκους δεν επιτρέπουν την αποδοχή της εν λόγω άποψης¹⁶⁹. Κατά την ορθότερη άποψη, προσβάλλεται παραδεκτά με ένδικα μέσα η απόφαση μόνο εφόσον έχει εκδοθεί οριστική απόφαση τόσο επί της αρχικής αγωγής όσο και επί της κύριας παρεμβάσεως¹⁷⁰. Η αντίθετη άποψη θα οδηγούσε ευθέως στον κατακερματισμό της δίκης ανάμεσα σε περισσότερους βαθμούς δικαιοδοσίας και, επιπλέον, θα εγκυμονούσε τον κίνδυνο έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων¹⁷¹. Συνεπώς, ορθότερο είναι να δεχθούμε πως προϋποτίθεται η

¹⁶⁷ Βλ. ΑΠ 1810/2018, 1350/2017, ΑΠ 241/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁶⁸ Βλ. ΑΠ 1207/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 1146/2002, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΕφΑθ 4919/1986, ΕΛΛΔνη 1987.658.

¹⁶⁹ Σ. Κουσουλής, η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 331.

¹⁷⁰ Βλ. Σ. Κουσουλής, η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 329επ., ιδίως σελ. 331 · Δ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, 1996, σελ. 161 – 162 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 125.

¹⁷¹ Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να ευδοκιμήσει η έφεση που είχε ασκηθεί επί της οριστικής απόφασης που απέρριψε την κύρια παρέμβαση, με αποτέλεσμα να εκδοθεί αμετάκλητη απόφαση που δέχεται την κύρια παρέμβαση και αναγνωρίζει τον κυρίως παρεμβαίνοντα ως κύριο του ακινήτου και παράλληλα να ευδοκιμήσει η κύρια αγωγή και να αναγνωρίσει τον ενάγοντα ως κύριο του επίδικου πράγματος. Σε αυτή

έκδοση τελειωτικής απόφασης προκειμένου να προσβληθεί παραδεκτά με ένδικα μέσα και δεν αρκεί η εν μέρει οριστική απόφαση που αποφαίνεται οριστικά ως προς τις έννομες σχέσεις ορισμένων μόνο εκ των διαδίκων.

5.4. Πρόσθετη Παρέμβαση

Ο ως άνω προβληματισμός δεν χωρεί στο πλαίσιο της πρόσθετης παρέμβασης, καθώς δεν εισάγεται αυτοτελής αίτηση παροχής δικαστικής προστασίας. Υφίσταται ένα μόνο κεφάλαιο δίκης¹⁷², το οποίο και μεταβιβάζεται στον επόμενο βαθμό κατόπιν ασκήσεως ενδίκου μέσου. Συνεπώς, η απόφαση που απορρίπτει την πρόσθετη παρέμβαση και αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης δεν προσβάλλεται με ένδικα μέσα, έως ότου εκδοθεί τελειωτική απόφαση στο συγκεκριμένο βαθμό δικαιοδοσίας¹⁷³.

5.5. Προσεπίκληση

Η επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία που δημιουργείται στις περιπτώσεις της προσεπίκλησης αναγκάσιου ομοδίκου και προσεπίκλησης του αληθούς κυρίου ή νομέα συνεπάγεται πως η προσβολή της απόφασης με ένδικα μέσα συγχωρείται μόνο εφόσον έχει εκδοθεί τελειωτική απόφαση που περατώνει τη δίκη ως προς όλους τους ομοδίκους. Όπως και επί αρχικής αναγκάσιου ομοδικίας¹⁷⁴, έτσι και στο πλαίσιο της επιγενόμενης αναγκαστικής ομοδικίας η άσκηση ενδίκου μέσου μεταβιβάζει στον επόμενο βαθμό το σύνολο των κεφαλαίων, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων δίκης των προσεπικληθέντων.

Διαφορετική είναι, ωστόσο, η περίπτωση της προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή. Με τη συγκεκριμένη μορφή προσεπίκλησης δημιουργείται, όπως αναπτύχθηκε, νέα και αυτοτελής έννομη σχέση δίκης μεταξύ του προσεπικαλούντος και του δικονομικού εγγυητή. Υφίστανται, δηλαδή, διά της προσεπικλήσεως του δικονομικού εγγυητή δύο κεφάλαια δίκης, το κεφάλαιο της κύριας δίκης και το κεφάλαιο της προσεπίκλησης, οι διάδικοι των οποίων διαφέρουν. Τα επιμέρους κεφάλαια πρέπει να προσβληθούν

την περίπτωση, θα αναγνωρίζονταν αντιφατικά ως κύριοι του επίδικου πράγματος τόσο ο κυρίως παρεμβαίνων όσο και ο ενάγων.

¹⁷² Με εξαίρεση της περιπτώσεις της αντικειμενικής σώρευσης περισσότερων αιτήσεων παροχής δικαστικής προστασίας.

¹⁷³ Βλ. Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 99

¹⁷⁴ Βλ. ανωτέρω, κεφάλαιο 5.2.

αυτοτελώς με ένδικα μέσα προκειμένου να μεταβιβαστούν στον επόμενο βαθμό¹⁷⁵. Ενόψει λοιπόν της πλήρους αυτοτέλειας της προσεπίκλησης του δικονομικού εγγυητή έναντι της κύριας δίκης, γίνεται δεκτό¹⁷⁶ πως μπορεί να προσβληθεί με ένδικα μέσα η απόφαση που απορρίπτει την προσεπίκληση, δεν κρίνει, όμως, οριστικά επί της κύριας αίτησης παροχής δικαστικής προστασίας.

6. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Δικαίωμα άσκησης ενδίκων μέσων διαθέτουν τα πρόσωπα τα οποία μετείχαν στη διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, δηλαδή καταρχήν οι κύριοι διάδικοι. Στο πλαίσιο, ωστόσο, των υποκειμενικά σύνθετων δικών, όπου συμμετέχουν περισσότερα υποκείμενα άλλοτε προσλαμβάνοντας την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου και άλλοτε όχι, το ζήτημα της ενεργητικής νομιμοποίησης καθίσταται πιο σύνθετο. Οι διατάξεις των άρθρων 502 ΚΠολΔ, 516 ΚΠολΔ, 542 ΚΠολΔ και 556 ΚΠολΔ προσδιορίζουν καταρχήν τα ενεργητικώς νομιμοποιούμενα πρόσωπα για την άσκηση των ενδίκων μέσων στην ανακοπή ερημοδικίας, στην έφεση, στην αναψηλάφηση και στην αναίρεση αντίστοιχα. Η δικονομική θέση, ωστόσο, του κάθε μετέχοντος στις υποκειμενικά σύνθετες δίκες και η σχέση αυτού με τα λοιπά υποκείμενα επιβάλλει την περαιτέρω εμβάθυνση στο ζήτημα της ενεργητικής νομιμοποίησης.

6.1. Απλή Ομοδικία

Η υποκειμενική ενέργεια των διαδικαστικών πράξεων των απλών ομοδίκων, η οποία, όπως εκτέθηκε¹⁷⁷, αποτελεί τελολογικό παρεπόμενο του εξωτερικού δεσμού των εννόμων σχέσεων δίκης στο πλαίσιο της απλής ομοδικίας, τυγχάνει εφαρμογής και στο πλαίσιο των ενδίκων μέσων. Ενεργητικώς νομιμοποιούνται για τη άσκηση ενδίκων μέσων οι απλοί ομόδικοι, υπό την ιδιότητά τους ως διαδίκων, είτε από κοινού είτε έκαστος εξ αυτών

¹⁷⁵ Βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 61. Υποστηρίζεται πως μεταξύ των δύο κεφαλαίων υφίσταται σχέση αναγκαίας συνοχής, βλ. Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 61 · ΑΠ 907/2015, ΑΠ 1772/2008, ΑΠ 816/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷⁶ Βλ. · Σ. Πανταζόπουλος, Η προσεπίκληση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 190 · ΕφΑθ 9165/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ: «Από τη διαπίστωση αυτή παρέπεται σύμφωνα με το άρθρο 513 § 1 ΚΠολΔ ότι επιτρέπεται έφεση εναντίον της αποφάσεως με την οποία περατώνεται η δίκη ως προς την απορριπτόμενη προσεπίκληση και την ενούμενη με αυτή αγωγή και τάσσονται αποδείξεις επί της κύριας αγωγής [...]», ΕφΑθ 6076/1998, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁷⁷ Βλ. ανωτέρω, κεφάλαιο 1.1.

αυτοτελώς^{178,179}. Ακόμα και στην περίπτωση της από κοινού άσκησης των ενδίκων μέσων, με το ίδιο, δηλαδή, δικόγραφο, αυτά διατηρούν πλήρως την αυτοτέλειά τους, καθώς ο κάθε απλός ομοδίκος αιτείται την εξαφάνιση του κεφαλαίου απόφασης που αφορά στον ίδιο¹⁸⁰. Με άλλες λέξεις, η κοινή άσκηση συνεπάγεται μόνο κοινότητα διαδικασίας, καθώς η έφεση κάθε ομοδίκου μεταβιβάζει μόνο το δικό του αυτοτελές και ανεξάρτητο κεφάλαιο. Επομένως, είναι δυνατή η κοινή προσβολή απόφασης με την οποία ηττήθηκαν περισσότεροι διάδικοι, για διαφορετικούς λόγους ο καθένας, ακόμα και αν προβάλλουν διαφορετικές αιτιάσεις κατά της απόφασης¹⁸¹, ενώ η συνδρομή των προϋποθέσεων του παραδεκτού, όπως το έννομο συμφέρον, η εμπρόθεσμη άσκηση, η ύπαρξη ενός τουλάχιστον παραδεκτού και βάσιμου λόγου έφεσης θα κριθεί χωριστά ως προς κάθε ομόδικο¹⁸². Περαιτέρω, η άσκηση ενδίκου μέσου από έναν απλό ομόδικο δεν καθιστά

¹⁷⁸ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 134 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 909 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 137 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 208, 211-212 και 217 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333 · Π. Κ. Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), Η Έφεση, ό.π., σελ. 72 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 36 · Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, 2006, σελ. 28 · Β. Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 154 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, 2013, σελ. 82 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63 · Α. Παπαθεοδώρου, πρόσθετοι λόγοι αναηγήλαφησης κατά τον ΚΠολΔ, 2018, σελ. 125.

¹⁷⁹ Η άσκηση του ίδιου ενδίκου μέσου αυτοτελώς από κάθε απλό ομόδικο δεν προσκρούει στον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων, καθώς δεν συντρέχει η προϋπόθεση της ταυτότητας διαδίκων. Βλ. Ν. Κλαμαρής, ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, 1981, σελ. 139επ., ιδίως σελ. 140 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 334-335 · Κράνης, έκκλητες αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem – Νομολογιακά πορίσματα, ό.π., σελ. 440 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 64 · Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 75 · Κ. Μακρίδου, Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ, Τιμητικός Τόμος Νικολάου Θ. Νίκα, 2018, σελ. 847-848 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 27 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, 2007, σελ. 82.

¹⁸⁰ Η δυνατότητα από κοινού άσκησης του ενδίκου μέσου επέρχεται ως απόρροια της κοινότητας της διαδικασίας επί υποκειμενικά σύνθετων δικών, δεν αναιρεί όμως την αυτοτέλεια των ενδίκων μέσων των απλών ομοδίκων. Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 209.

¹⁸¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 209 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 548 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333, υποσ. 154.

¹⁸² Κ. Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 72 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 208 -209. Από τη νομολογία, βλ. ΑΠ 1465/2000, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία απέρριψε την αναίρεση ως προς έναν από τους απλούς ομοδίκους ως απαράδεκτη, διότι δεν είχε προταθεί από τον συγκεκριμένο ομόδικο κανένας λόγος αναίρεσης. Ομοίως, απαράδεκτη κρίνεται η συζήτηση ως προς κάθε ομόδικο χωριστά, σε περίπτωση μη κλήτευσης αυτού και όχι συλλογικά ως προς όλους. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 573/2019, ΑΠ 133/2018, ΑΠ 238/2018, ΑΠ 686/2018, ΑΠ 810/2018, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

διαδίκους και τους αδρανήσαντες ομοδίκους του, δεν επηρεάζει τη θέση τους¹⁸³ και δεν επάγεται αποτελέσματα για αυτούς¹⁸⁴. Οι λοιποί ομοδικοί δεν κλητεύονται και δεν μετέχουν στο δίκη του ενδίκου μέσου, εκτός εάν ασκήσουν πρόσθετη παρέμβαση στη έκκλητη δίκη του απλού ομοδίκου τους¹⁸⁵, εφόσον διαθέτουν το απαιτούμενο έννομο συμφέρον προς αυτό. Έννομο συμφέρον δικαιολογείται αν ο παρεμβαίνων ηττήθηκε στον πρώτο βαθμό για τον ίδιο λόγο με τον εκκαλούντα, διότι η έκβαση της δίκης έχει νομική σημασία για αυτόν, λόγω του επεκτατικού αποτελέσματος του άρθρου 537 ΚΠολΔ¹⁸⁶.

6.1.1. Το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης

Απόκλιση από την υποκειμενική ενέργεια των διαδικαστικών πράξεων των ομοδίκων που διαπνέει την απλή ομοδικία εισάγει η διάταξη του άρθρου 537 ΚΠολΔ, η οποία αναγνωρίζει, υπό αυστηρές προϋποθέσεις, επεκτατικό αποτέλεσμα ειδικά στο ένδικο μέσο της έφεσης υπέρ των απλών ομοδίκων¹⁸⁷. Κατά την οικεία διάταξη, η ισχύς της απόφασης που δέχθηκε την έφεση απλού ομοδίκου εκτείνεται και καταλαμβάνει και τους απλούς ομοδίκους αυτού, εφόσον αυτοί ηττήθηκαν στον πρώτο βαθμό για τον ίδιο λόγο με τον εκκαλούντα ομοδικό τους, αδράνησαν ως προς την άσκηση ενδίκου μέσου και δεν αποδέχθηκαν την απόφαση. Ως ratio της διάταξης προβάλλεται η οικονομία της δίκης και η αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων¹⁸⁸, στόχοι, όμως, οι οποίοι αναιρούνται από την ίδια τη διάταξη. Και αυτό διότι το άρθρο 537 ΚΠολΔ προβλέπει τη μονομερή επέκταση του ευνοϊκού μόνο δεδικασμένου υπέρ των απλών ομοδίκων, ενώ αντίστοιχο επεκτατικό αποτέλεσμα υπέρ του αντιδίκου σε περίπτωση ευδοκίμησης της έφεσής του,

¹⁸³ Με μοναδική εξαίρεση το άρθρο 537 ΚΠολΔ, όπου υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις το ευνοϊκό δεδικασμένο από την έφεση που άσκησε απλό ομοδικός καταλαμβάνει και αδρανήσαντες. Βλ. αναλυτικά υπό κεφάλαιο 6.1.1.

¹⁸⁴ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 134 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 36 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 208 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 72 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333.

¹⁸⁵ Βλ. αναλυτικά Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 212 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 134 υποσ. 142 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 909 · Βαθρακοκόλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 154.

¹⁸⁶ Βλ. Εφαθ 6075/1991, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁸⁷ Αντίστοιχη ρύθμιση εκλείπει στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας, διότι η επέκταση του δεδικασμένου επέρχεται δυνάμει του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ. Διαφοροποιείται, ωστόσο, έναντι της διάταξης του άρθρου 537 ΚΠολΔ, διότι επεκτείνεται όχι μόνο το ευμενές άλλα και το δυσμενές δεδικασμένο στους αναγκαίους ομοδίκους. Βλ. αναλυτικά στο αμέσως κατωτέρω κεφάλαιο.

¹⁸⁸ Βλ. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσεως, ό.π., σελ. 35 επ · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 290.

το οποίο πράγματι θα συμπλήρωνε και θα απέτρεπε την έκδοση αντιφατικών αποφάσεων, δεν αναγνωρίζεται. Περαιτέρω, φαίνεται αδικαιολόγητη η «επιβράβευση» του ομοδίκου ο οποίος αμέλησε να προσβάλει τη σε βάρος του απόφαση, έναντι του ομοδίκου ο οποίος επιδίωξε τη βελτίωση της θέσης του, δεδομένου ότι ο τελευταίος δεν καταλαμβάνεται από το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης. Και στην τελευταία δε περίπτωση, η διακριτική μεταχείριση του αδρανήσαντος ομοδίκου έναντι του απλού ομοδίκου ο οποίος επιδίωξε, καίτοι ανεπιτυχώς, την προσβολή της απόφασης, περιθωριοποιεί τον φαινόμενο ως πρωταρχικό σκοπό της διάταξης, την αποφυγή έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων¹⁸⁹.

6.1.1.1. Προϋποθέσεις

Το αποτέλεσμα της απόφασης του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου επεκτείνεται στους απλούς ομοδίκους εφόσον συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις¹⁹⁰:

α) *Απλή ομοδικία*. Το άρθρο 537 ΚΠολΔ αφορά στις περιπτώσεις που οι ομόδικοι συνδέονται με τον δεσμό της απλής ομοδικίας. Κατά την κρατούσα άποψη, ο δεσμός της απλής ομοδικίας πρέπει να έχει θεμελιωθεί ήδη στον πρώτο βαθμό, να υφίσταται, δηλαδή, κατά το χρόνο έκδοσης της πρωτοβάθμιας απόφασης¹⁹¹. Κατά άλλη άποψη, όμως, για την ταυτότητα του νομικού λόγου καταλαμβάνονται και οι περιπτώσεις δημιουργίας του δεσμού της απλής ομοδικίας και σε χρόνο μεταγενέστερο της έκδοσης οριστικής απόφασης, όπως επί ειδικής ή καθολικής διαδοχής¹⁹².

β) *Ήττα περισσότερων ομοδίκων ως προς τους ίδιους εκκληθέντες λόγους*. Η επέκταση της ισχύος της απόφασης είναι δυνατή εφόσον οι απλοί ομόδικοι ηττήθηκαν¹⁹³ στον πρώτο βαθμό για τους ίδιους λόγους. Απαιτείται, δηλαδή, ταυτότητα του αιτιολογικού και του

¹⁸⁹ Ως προς όλα τα ανωτέρω, βλ. σχετικά Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 340-341, ο οποίος τονίζει το ζήτημα της άνισης δικονομικής μεταχείρισης του κοινού αντιδίκου και χαρακτηρίζει μάλλον ατυχή την διάταξη.

¹⁹⁰ Η ασάφεια πάντως ως προς τους σκοπούς που εξυπηρετεί η εν λόγω διάταξη έχει ως συνέπεια την έντονη θεωρητική και νομολογιακή διάπλαση των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου προς την κατεύθυνση της αυστηροποίησής τους.

¹⁹¹ Βλ. Σαμουήλ, η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, 2009, σελ. 452 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 291 · Βαθρακοκούλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 617-618 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391

¹⁹² Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 189-190 · Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 71-72.

¹⁹³ Εξ αντιδιαστολής δεν καταλαμβάνεται η περίπτωση νίκης των περισσότερων ομοδίκων στον πρώτο βαθμό.

διατακτικού της απόφασης¹⁹⁴. Περαιτέρω, για τη συνδρομή της εν λόγω προϋπόθεσης απαιτείται το σφάλμα που αποδίδεται στην εκκαλούμενη απόφαση και ο λόγος για τον οποίο αυτή γίνεται δεκτή να αφορούν σε όλους τους ομοδίκους¹⁹⁵. Με βάση τα ανωτέρω, συντρέχει, για παράδειγμα, η εν λόγω προϋπόθεση εάν εις ολόκληρον οφειλέτες καταδικάστηκαν πρωτοδίκως να αποζημιώσουν συγγενείς του θανόντος λόγω αδιοπραξίας και το δευτεροβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την αγωγή με την αιτιολογία ότι οι ενάγοντες δεν είναι δικαιούχοι αποζημίωσης ψυχικής οδύνης, όχι, όμως, και στην περίπτωση που η έφεση του απλού ομοδίκου έγινε δεκτή με την αιτιολογία ότι η ζημία δεν προκλήθηκε από υπαιτιότητά του εκκαλούντος, διότι το λόγος για τον οποίο εκκλήθη η απόφαση αφορά μόνο στον ίδιο τον εκκαλούντα και όχι σε όλους τους απλούς ομοδίκους.

Περαιτέρω, κατά την κρατούσα άποψη¹⁹⁶, η επέκταση της ισχύος της απόφασης είναι νοητή μονάχα εάν οι περισσότεροι απλοί ομόδικοι ηττήθηκαν με την ίδια απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Κατά την αποκλίνουσα άποψη¹⁹⁷, ωστόσο, νοείται επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης και στην περίπτωση που η κοινή ήττα με το ως άνω περιεχόμενο προήλθε από χωριστές δίκες των ομοδίκων, με την αιτιολογία αφενός ότι η συνεκδίκηση των δικών επί απλής ομοδικίας δεν είναι υποχρεωτική, αφετέρου διότι με αυτό τον τρόπο εξυπηρετείται πληρέστερα η τελολογία της διάταξης.

γ) *Άσκηση της έφεσης από έναν ή ορισμένους απλούς ομοδίκους και αδράνεια των λοιπών.* Ως τρίτη προϋπόθεση τίθεται η άσκηση έφεσης¹⁹⁸ από έναν ή ορισμένους μόνο εκ

¹⁹⁴ Βλ. ΑΠ 31/2014, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, ΑΠ 1248/2010 με σημ. Ν. Κατηφόρη, ΕΠολΔ 2010, σελ. 742επ., ΑΠ 187/2007, ΕφΔυτΜακ 112/2013, ΕφΔωδ 116/2012, ΜΠρΑθ 592/2019, ΜΠρΚαβ 230/2015, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 73επ · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 186 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391.

¹⁹⁵ Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 77-78 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 291 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 618 · Σαμουήλ, η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 454-455

¹⁹⁶ Υπέρ αυτής της άποψης Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 291 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 618, ΑΠ 187/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

¹⁹⁷ Βλ. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 76-77, ο οποίος πάντως αρνείται την εφαρμογή του άρθρου 537 ΚΠολΔ στις περιπτώσεις της εξ ολοκλήρου αυτονομίας των δικών των απλών ομοδίκων, όταν, δηλαδή, απλώς συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις της απλής ομοδικίας αλλά ασκήθηκαν περισσότερες αγωγές.

¹⁹⁸ Κατά την απολύτως κρατούσα άποψη, για την ταυτότητα του νομικού λόγου εκτείνεται στους απλούς ομοδίκους το ευνοϊκό δεδικασμένο και από την αντέφεση που άσκησε απλός ομόδικος, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 189 · Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 98-99 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 292 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 338 · Κεραμεύς/

των ομοδίκων και αδράνεια των λοιπών. Το ευνοϊκό δεδικασμένο από την έφεση του εκκαλούντος απλού ομοδίκου επεκτείνεται μόνο στους ομοδίκους που παρέλειψαν να ασκήσουν το ένδικο μέσο. Η εν λόγω προϋπόθεση ερμηνεύεται διασταλτικά, ωστόσο, και γίνεται δεκτό πως το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης καταλαμβάνει και τους απλούς ομοδίκους οι οποίοι άσκησαν αυτοτελώς έφεση αλλά αυτή απορρίφθηκε για τυπικούς λόγους ως απαράδεκτη¹⁹⁹ ή παραιτήθηκαν από το δικόγραφο της έφεσης²⁰⁰ ή η έφεσή τους δεν έχει ακόμα συζητηθεί²⁰¹. Σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις το δικαστήριο δεν έχει εισέλθει στην ουσία της υπόθεσης, επομένως θεωρείται πως το δικαίωμα για την άσκηση έφεσης δεν έχει αναλωθεί και συντρέχει η προϋπόθεση του άρθρου 537 ΚΠολΔ²⁰².

δ) *Μη αποδοχή της πρωτόδικης απόφασης*. Η επέκταση της ισχύος της απόφασης τελεί, τέλος, υπό την αρνητική προϋπόθεση της μη προηγούμενης αποδοχής της απόφασης. Κατά την κρατούσα άποψη σε θεωρία και νομολογία ως αποδοχή και τα την έννοια του άρθρου 537 ΚΠολΔ νοείται τόσο η ρητή όσο και η σιωπηρή αποδοχή της απόφασης²⁰³. Θεωρείται

Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391.

¹⁹⁹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 187 · Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 85-86 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 338 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 292 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391. Από τη νομολογία, βλ. ΕφΔυτΜακ 112/2013, ΕφΑθ 2207/2008, ΕφΑθ 3174/1993, σημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁰⁰ Βλ. Κατηφόρης, το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 86 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 338 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 292 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391.

²⁰¹ Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 86 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 339 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 292 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 391. Αντίθετη, όμως, η Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 189, η οποία δέχεται πως η επέκταση του δεδικασμένου δεν είναι δυνατή όσο εκκρεμεί ακόμα η συζήτηση της έφεσης αλλά επεκτείνεται από το χρόνο της έκδοσης της απόφασης επί της έφεσης και υπό τη προϋπόθεση ότι απορρίφθηκε για τυπικό λόγο και όχι στην ουσία της.

²⁰² Βλ. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 85-86.

²⁰³ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 187 · Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των δικαστικών αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, 2004, σελ. 200 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 337, υποσ. 179 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 292-293 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 392. Κρατούσα η άποψη αυτή και στη νομολογία, βλ. ΑΠ 31/2014, ΑΠ 1909/2005, ΑΠ 1906/2005, ΕφΔυτΜακ 112/2013, ΕφΔωδ 116/2012, ΜΠρΑθ 592/2019, ΜΠρΚαβ 230/2015, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Πρβλ., όμως, και Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 89επ., ο οποίος καθ' απόκλιση από την κρατούσα άποψη υποστηρίζει ότι το άρθρο 537 ΚΠολΔ αναφέρεται μονάχα στη ρητή και όχι απλώς τη σιωπηρή αποδοχή της απόφασης.

πως συνιστά αποδοχή της απόφασης η αποδοχή της αγωγής ή η παραίτηση από το δικαίωμα ασκήσεως ενδίκων μέσων²⁰⁴. Αντιθέτως, δεν συνιστά αποδοχή η άπρακτη παρέλευση της προθεσμίας ασκήσεως ενδίκων μέσων²⁰⁵.

6.1.1.2. Συνέπειες

Η συνδρομή των ως άνω προϋποθέσεων συνεπάγεται την επέκταση της ισχύος της απόφασης, δηλαδή του δεδικασμένου και της εκτελεστότητας, στους αδρανήσαντες απλούς ομοδίκους²⁰⁶. Οι τελευταίοι δεν αποκτούν την ιδιότητα του διαδίκου, απλώς καταλαμβάνονται από την ισχύ της απόφασης²⁰⁷. Κατά την ΑΠ 213/1980²⁰⁸, η οποία ακολουθείται από μικρή μερίδα της νομολογίας²⁰⁹, η επέκταση της ισχύος της απόφασης στον απλό ομόδικο προϋποθέτει τη συμμετοχή του με οποιονδήποτε τρόπο στην έκκλητη δίκη, την υποβολή αιτήματος από αυτόν για εφαρμογή του άρθρου 537 ΚΠολΔ και την ύπαρξη κεφαλαίου απόφασης που να επεκτείνει την ισχύ της απόφασης στον απλό ομόδικο. Κατά την ορθότερη άποψη, ωστόσο, η οποία κρατεί τόσο στο πλαίσιο της

²⁰⁴ Βλ. ΑΠ 31/2014, ΜΠρΑθ 592/2019, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 188 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 337, υποσ. 179 · Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 90 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 392 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ ΙΙΙ, ό.π., σελ. 293.

²⁰⁵ Από τη νομολογία, βλ. ΑΠ 31/2014, ΑΠ 187/2007, ΑΠ 1906/2005, ΑΠ 1909/2005, ΕφΔυτΜακ 112/2013, ΜΠρΑθ 592/2019. Από τη θεωρία, βλ. Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 201 · Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 91-92 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 187 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 337, υποσ. 179 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ ΙΙΙ, ό.π., σελ. 293 · Βαθρακοκόιλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 392.

²⁰⁶ Βλ. Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 337 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ ΙΙΙ, ό.π., σελ. 294-395 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 392 · Τσικρικάς, το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 150 · Βαθρακοκόιλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619-620. Από τη νομολογία, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 31/2014, ΑΠ 1841/2008, ΑΠ 187/2007, ΑΠ 1909/2005, ΕφΔυτΜακ 12/2013, ΜΠρΑθ 592/2019, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετος ο Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 49επ., ο οποίος υποστηρίζει πως οι απλοί ομόδικοι καταλαμβάνονται όχι από το δεδικασμένο αλλά από την τριτενέργεια που αναπτύσσει η απόφαση.

²⁰⁷ Η διάταξη του άρθρου 537 ΚΠολΔ επεκτείνει απλώς την ισχύ της απόφασης στον απλό ομόδικο και δεν του προσδίδει πλασματικά την ιδιότητα του διαδίκου. Βλ. σχετικά Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 185 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 553 · Ν. Κλαμαρής, ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 142 · Κ. Μακρίδου, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, 2015, σελ. 124.

Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 337, υποσ. 178.

²⁰⁸ ΑΠ 213/1980, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁰⁹ Βλ. ΑΠ 1274/2008, ΕφΑθ 4641/2004, ΕφΠατρ 125/2002, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

θεωρίας όσο και της νομολογίας²¹⁰, η επέκταση είναι αυτοδίκαιη και δεν απαιτείται συμμετοχή του ομοδίκου στην κατ' έφεση δίκη ή ειδική μνεία στην απόφαση. Δεν απαιτείται, δηλαδή, αυτοτελές κεφάλαιο απόφασης, το οποίο αποφαινεται περί της επέκτασης της ισχύος της απόφασης στον απλό ομόδικο αλλά αυτή θα κριθεί μεταγενέστερα, είτε στο πλαίσιο αναγνωριστικής αγωγής είτε – συνηθέστερα – παρεμπιπτόντως στο πλαίσιο άλλης δίκης²¹¹.

Περαιτέρω, δεδομένου πως ο απλός ομόδικος δεν συμμετέχει στη δίκη ως διάδικος και δεν υποβάλλει αυτοτελές αίτημα παροχής δικαστικής προστασίας με στόχο την εξαφάνιση της πρωτόδικης απόφασης, αυτή δεν εξαφανίζεται, απλώς παύει να αναδύει έννομες συνέπειες ως προς τον ομόδικο τον οποίο έχει καταλάβει το επεκτατικό αποτέλεσμα της έφεσης, καθίσταται, δηλαδή ανενεργή ως προς αυτόν²¹². Ως περαιτέρω συνέπεια του γεγονότος ότι ο απλός ομόδικος δεν καθίσταται διάδικος στη δίκη της έφεσης επέρχεται η έλλειψη ενεργητικής νομιμοποίησης αυτού για την άσκηση αναιρέσεως²¹³.

6.2. Αναγκαία Ομοδικία

Στο πλαίσιο της αναγκαίας ομοδικίας, ενεργητικώς νομιμοποιούνται για την άσκηση ενδίκου μέσου οι ομόδικοι είτε αυτοτελώς είτε από κοινού²¹⁴, όπως, δηλαδή, και επί απλής

²¹⁰ Απολύτως κρατεί η άποψη στη θεωρία, βλ. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 93 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 293 · Σ. Σαμουήλ, η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 457 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 341 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 965 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 619-620 · Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 393. Ομοίως, και στο πλαίσιο της νομολογίας, βλ. ΑΠ 31/2014, ΑΠ 1841/2008, ΑΠ 187/2007, ΑΠ 1909/2005, ΑΠ 1906/2005, ΕφΔωδ 115/2017, ΕφΠειρ 240/2016, ΕφΘρακ 244/2016, ΕφΑθ 212/2016, ΕφΠειρ 87/2015, ΕφΠειρ 165/2014, ΕφΔωδ 116/2012, ΕφΑθ 2207/2008, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 31/2014, ΑΠ 1841/2008, ΑΠ 187/2007, ΑΠ 1909/2005, ΑΠ 1906/2005, ΕφΔωδ 115/2017, ΕφΠειρ 240,2016, ΕφΘρακ 244/2016, ΕφΑθ 212/2016, ΕφΠειρ 87/2015, ΕφΠειρ 165/2014, ΕφΔωδ 116/2012, ΕφΑθ 2207/2008, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹² Βλ. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 93-94 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 341 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 393. Όπως εξαιρετικά εύστοχα επισημαίνει ο Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 394, «είναι ίσως η μοναδική περίπτωση ανατροπής δεδικασμένου εκ των υστέρων χωρίς άσκηση ενδίκου μέσου από τον ενδιαφερόμενο διάδικο».

²¹³ Βλ. ΑΠ 31/2014, ΑΠ 1841/2008, ΑΠ 187/2007, ΑΠ 1909/2005, ΑΠ 1906/2005, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²¹⁴ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 282 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 281 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 137 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 319-320 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 154 · Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 28 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 72 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, 2018, σελ. 63.

ομοδικίας. Η διαφοροποίηση έγκειται στη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, σύμφωνα με την οποία « Η άσκηση των ενδίκων μέσων από κάποιον από τους ομοδίκους της παρ. 1 έχει αποτελέσματα και για τους άλλους». Η εν λόγω διάταξη συνιστά ειδικότερη εκδήλωση της αντικειμενικής ενέργειας των πράξεων των αναγκαίων ομοδίκων και της αρχής της αντιπροσώπευσης που διαπνέουν την αναγκαία ομοδικία. Δυνάμει, επομένως, του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, η άσκηση ενδίκου μέσου από έναν αναγκαίο ομόδικο επιφέρει αποτελέσματα και για τους υπόλοιπους αναγκαίους ομοδίκους, είτε αυτοί απώλεσαν την προθεσμία ασκήσεως του ενδίκου μέσου είτε το ένδικο απορρίφθηκε για οποιονδήποτε λόγο ως απαράδεκτο είτε δεν πρόλαβαν να ασκήσουν το ένδικο μέσο πριν τον ενεργούντα διάδικο^{215,216}.

Ζήτημα τίθεται αναφορικά με το εάν η αντικειμενική ενέργεια του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ καταλαμβάνει και τους αναγκαίους ομοδίκους που παραιτήθηκαν από τα ένδικα μέσα ή αποδέχθηκαν την προσβαλλόμενη απόφαση. Η ενέργεια των εν λόγω πράξεων δεν μπορεί να είναι αντικειμενική, διότι σε αυτή την περίπτωση θα καταστρατηγούνταν ο θεσμός της αναγκαίας ομοδικίας και θα περιοριζόταν το δικαίωμα δικαστικής προστασίας του διαδίκου που επιθυμεί την προσφυγή σε ανώτερο βαθμό δικαιοδοσίας²¹⁷. Κατά την απολύτως κρατούσα άποψη²¹⁸, οι εν λόγω πράξεις δεν ενεργούν ούτε και υποκειμενικά υπέρ του ομοδίκου που τις επιχείρησε αλλά παράγουν απλώς περιορισμένα αποτελέσματα, υπό την έννοια ότι ο διάδικος που προέβη στις εν λόγω διαδικαστικές πράξεις παρεμποδίζεται να ασκήσει αυτοτελώς ένδικο μέσο²¹⁹. Δεν συνεπάγεται, όμως, πως ο

²¹⁵ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 287-288 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 448 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 320 · Ν. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, 2012, σελ. 21-22 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, 2018, σελ. 63.

²¹⁶ Η αντικειμενική ενέργεια του ασκηθέντος ενδίκου μέσου που εισάγει το άρθρο 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, σε συνδυασμό με τον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων παρουσιάζει ζητήματα αντισυνταγματικότητας αναφορικά με το δικαίωμα ακρόασης των λοιπών ομοδίκων στην περίπτωση που επιθυμούν και οι ίδιοι να προσβάλουν την απόφαση με αυτοτελή έφεση. Βλ. αναλυτικά το ζήτημα και τις προταθείσες στη θεωρία και τη νομολογία λύσεις κατωτέρω, κεφάλαιο 6.1.2.

²¹⁷ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 288.

²¹⁸ Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 454επ., ιδίως σελ. 458 με περαιτέρω παραπομπές · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 288επ. · Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 201.

²¹⁹ Η παραιτήση παράγει τα έννομα αποτελέσματά της μόνο εάν ασκηθεί από όλους τους αναγκαίους ομοδίκους από κοινού. Βλ. Γέσιου – Φαλτσή, η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 289επ. · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ Ι, ό.π., σελ. 364 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 456.

αναγκαίος ομόδικος που αποδέχθηκε την πρωτόδικη απόφαση ή παραιτήθηκε από τα ένδικα μέσα δεν καθίσταται διάδικος στη δίκη του ενδίκου μέσου. Αντιθέτως, καταλαμβάνεται από το άρθρο 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, καθίσταται πλασματικά διάδικος και αντιπροσωπεύεται από τους ομοδίκους του στη δίκη του ενδίκου μέσου.

Διαφορετική λύση προκρίνεται στην περίπτωση κατά την οποία αναγκαίος ομόδικος επιχείρησε κάποια από τις διαδικαστικές πράξεις του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ, οι οποίες αναπτύσσουν κατ' εξαίρεση υποκειμενική μόνο ενέργεια²²⁰. Κατά την ορθότερη άποψη²²¹, εάν επιχειρήθηκαν εγκύτως οι εν λόγω πράξεις, ο ομόδικος που προέβη σε αυτές δεν καταλαμβάνεται από τα αποτελέσματα του ενδίκου μέσου κατά το άρθρο 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, δεν θεωρείται δηλαδή πλασματικά συνασκήσας το ένδικο μέσο²²². Η λύση αυτή είναι εύλογη, διότι η ειδική αντικειμενική ενέργεια που εισάγει το άρθρο 76 παρ. 4 ΚΠολΔ είναι ασυμβίβαστη με τη παρεχόμενη ευχέρεια υιοθέτησης ανεξάρτητης δικονομικής συμπεριφοράς του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ. Η διενέργεια των υποκειμενικών πράξεων του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ, συνεπάγεται την κατάργηση της δίκης ως προς τους επιχειρήσαντες διαδίκους. Δεδομένου πως αυτοί έχουν πλέον απωλέσει την ιδιότητα του αναγκαίου ομοδίκου, δεν είναι εφικτό να επεκταθεί σε εκείνους η ενέργεια του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ²²³. Σε διαφορετική περίπτωση θα εμφανιζόταν το άτοπο να παρέχεται μεν η δυνατότητα στον αναγκαίο ομόδικο να περατώσει τη δίκη ως προς τον ίδιο αλλά να ασκεί πλασματικά ένδικο μέσο, συμπεριφορά αμιγώς αντιφατική.

Κατά την απολύτως κρατούσα άποψη σε θεωρία και νομολογία²²⁴, οι «ανδρανήσαντες» ομόδικοι σε όλες τις ανωτέρω περιπτώσεις θεωρούνται κατά πλάσμα δικαίου

²²⁰ Επί των δικονομικών λόγων αναγκείας ομοδικίας, βλ. αναλυτικά ανωτέρω, κεφάλαιο 1.1.2.

²²¹ Βλ. αναλυτικά υπέρ αυτής της θέσης Μηχιώτης, *ό.π.*, σελ. 459επ.

²²² Όπως επισημαίνει ο Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, *ό.π.*, σελ. 461, η διενέργεια των υποκειμενικών πράξεων του άρθρου 76 παρ. 2 ΚΠολΔ, συνεπάγεται την κατάργηση της δίκης ως προς τους επιχειρήσαντες διαδίκους. Αυτοί έχουν πλέον απωλέσει την ιδιότητα του αναγκαίου ομοδίκου, συνεπώς δεν είναι εφικτό να επεκταθούν σε εκείνους τα υποκειμενικά όρια του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ.

²²³ Βλ. Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, *ό.π.*, σελ. 460-461.

²²⁴ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, *ό.π.*, σελ. 285 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, *ό.π.*, σελ. 448 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, *ό.π.*, σελ. 201-202 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, *ό.π.*, σελ. 320 · Τσικρικάς, Προϋποθέσεις και συνέπειες της ασκήσεως ενδίκων μέσων στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας, *Δίκη*, 1996, σελ. 78 · Σ. Πατερράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, *ό.π.*, σελ. 550 · Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, *ό.π.*, σελ. 239επ., ιδίως σελ. 243.Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, *ό.π.*, σελ. 134, υποσ. 144 · Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ, *ό.π.*, σελ. 241 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, *ό.π.*, σελ. 154 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), *ό.π.*, σελ. 72, υποσ. 54 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, *ό.π.*, σελ. 82 ·

συνασκήσαντες το ένδικο μέσο, επομένως αποκτούν την ιδιότητα του διαδίκου με μόνη την άσκηση του ενδίκου μέσου. Διαφορετική θέση υιοθέτησε στο παρελθόν η ΟΛΑΠ 11/1992²²⁵, η οποία συσχέτισε την ιδιότητα του τυπικού διαδίκου με την κλήτευσή του στη δίκη. Συγκεκριμένα, η εν λόγω απόφαση της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου διέκρινε τους αναγκαίους ομοδίκους σε πλασματικούς διαδίκους, οι οποίοι απλώς καταλαμβάνονται από το δεδικασμένο, εάν δεν κλητεύθηκαν στη δίκη του ενδίκου μέσου, και σε τυπικούς διαδίκους, εάν κλητεύθηκαν σε αυτή και είτε συμμετείχαν είτε αντιπροσωπεύθηκαν. Με άλλες λέξεις, η ιδιότητα του διαδίκου, κατά την οικεία θέση, αποκτάται όχι με την άσκηση του ενδίκου μέσου αλλά με την κλήτευση στη συζήτηση²²⁶. Η εν λόγω προσέγγιση δεν υιοθετήθηκε από την νομολογία, διότι υπέπεσε σε πρόδηλο σφάλμα, εξαρτώντας την ιδιότητα αδρανούντος αναγκαίου ομοδίκου ως διαδίκου από την νόμιμη κλήτευσή του στη δίκη, υπό την έννοια ότι άνευ κλητεύσεώς του δεν προσλαμβάνει την ιδιότητα του διαδίκου²²⁷, ενώ στην πραγματικότητα η κλήτευση είναι επιβεβλημένη ακριβώς για τον λόγο ότι ο αναγκαίος ομοδίκος έχει καταστεί διάδικος, με σκοπό να πραγματωθεί το δικαίωμα ακρόασης όλων των διαδίκων²²⁸. Εξάλλου, αποδοχή της άποψης ότι ο αναγκαίος ομοδίκος καταλαμβάνεται από το δεδικασμένο, πλην όμως δεν διαθέτει καμία εξουσία

Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, 2013, σελ. 85 · ο ίδιος, πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 126. Πάγια και η θέση της νομολογίας ότι διά της ασκήσεως του ενδίκου μέσου αποκτούν αυτοδικαίως την ιδιότητα του διαδίκου όλοι οι αναγκαίοι ομοδίκους, Βλ. ΟΛΑΠ 63/1981, ΑΠ 1822/2017, ΑΠ 1870/2017, ΑΠ 1697/2017, ΑΠ 816/2015, ΑΠ 617/2014, ΑΠ 1681/2013, ΑΠ 690/2012, ΑΠ 1433/2012, ΑΠ 522/2011, ΑΠ 1103/2010, ΑΠ 770/2009, ΑΠ 1230/2008, ΑΠ 986/2007, ΑΠ 554/2005, ΕφΘεσσαλ 78/2017, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²²⁵ ΟΛΑΠ 11/1992, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²²⁶ «Απαραίτητη και αυτονόητη προϋπόθεση της αντιπροσωπεύσεως του αδρανούντος και μη παραρισταμένου στην κατ' έφεση δίκη ομοδίκου είναι η νόμιμη και εμπρόθεσμη κλήτευσή του, η οποία επιβάλλεται από το άρθρο 76 παρ. 3 του ΚΠολΔ. Κατά συνέπεια η άσκηση και μόνο του ενδίκου μέσου της εφέσεως, με την κατάθεσή του, δεν προσδίδει την ιδιότητα του διαδίκου εκκαλούντος και στους λοιπούς αδρανήσαντες ομοδίκους, εφόσον δεν έχουν οποιαδήποτε συμμετοχή στην κατ' έφεση δίκη, σύμφωνα με την προσβαλλόμενη απόφαση, από την οποία και μόνο πρέπει να προκύπτει η συμμετοχή αυτή, και το εδάφιο α' του άρθρου 558 ΚΠολΔ, όπως προεκτέθηκε», ΟΛΑΠ 11/1992, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²²⁷ Η με άλλες λέξεις «δέχθηκε πως κάποιος αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου επειδή κλητεύεται», Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 505.

²²⁸ Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 505επ · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 329επ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι εφέσεως, ό.π., σελ. 241 · η ίδια, Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 848 · η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 125.

επενέργειας στη δίκη, θα προσέβαλε ευθέως ο συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα ακρόασής του²²⁹.

6.2.1. Η διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ υπό το πρίσμα του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων και του δικαιώματος ακρόασης

Θεμελιώδης στο πλαίσιο των ενδίκων είναι ο κανόνας της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων²³⁰, δυνάμει του οποίου απαγορεύεται η δεύτερη άσκηση του ίδιου ενδίκου μέσου από τον ίδιο διάδικο ως προς το ίδιο ή άλλο κεφάλαιο. Ο εν λόγω κανόνας απορρέει από την αρχή *ne bis in idem* και αποσκοπεί στην διασφάλιση της οικονομίας της δίκης, την ασφάλεια δικαίου και την αποφυγή κατάτμησης της διαφοράς²³¹. Η εν λόγω απαγόρευση προϋποθέτει αντικειμενικά άσκηση δεύτερου ομοίου ενδίκου μέσου κατά της ίδιας απόφασης και υποκειμενικά ταυτότητα διαδίκων. Στο πλαίσιο της παρούσας ενδιαφέρει μόνο η υποκειμενική προϋπόθεση της ταυτότητας διαδίκων²³² και ειδικότερα το ζήτημα

²²⁹ Δ. Μπαμπινιώτης, *Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης*, ό.π., σελ. 330. Μακρίδου, *Πρόσθετοι λόγοι εφέσεως*, ό.π., σελ. 203.

²³⁰ Η απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης εντοπίζεται στο άρθρο 514 ΚΠολΔ, δεύτερης άσκησης αναηλάφησης στο άρθρο 541 ΚΠολΔ και δεύτερης άσκησης αναίρεσης στο άρθρο 555 ΚΠολΔ. Μολονότι αντίστοιχη ρύθμιση δεν εντοπίζεται επί ανακοπής ερημοδικίας, γίνεται δεκτό πως ο κανόνας τυγχάνει εφαρμογής και επί αυτής. Βλ. Φ. Τριανταφύλλου – Αλμπανίδου, *Η νομολογιακή εξέλιξη της εφαρμογής του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων*, *Τιμητικός Τόμος για τον Καθηγητή Νικόλαο Κ. Κλαμαρή*, 2016, σελ. 1185 · Κ. Μακρίδου, *Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 841, υποσ. 9.

²³¹ Ως προς τα ανωτέρω βλ. Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 907 · Δεληκωστόπουλος, *Άσκηση δεύτερης έφεσης από τον ίδιο διάδικο κατά της αυτής απόφασης: οι εξαιρέσεις από τον κανόνα του άρθρου 514 ΚΠολΔ*, *ΕΠολΔ 2017*, σελ. 210 · Φ. Τριανταφύλλου – Αλμπανίδου, *Η νομολογιακή εξέλιξη της εφαρμογής του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων*, ό.π., σελ. 1186 · Σ. Σαμουήλ, *Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 63 · Κ. Μακρίδου, *Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 840-841 · Κράνης, *έκκλητες αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem – Νομολογιακά πορίσματα*, ό.π., σελ. 439 · Κ. Καλαβρός, *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 23

²³² Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως υφίσταται στη θεωρία έντονη διχογνωμία αναφορικά με το επιτρεπτό της εκ νέου άσκησης του ίδιου ενδίκου μέσου στην περίπτωση που το πρώτο κατά σειρά ένδικο μέσο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο. Κατά την κρατούσα άποψη, ο λόγος απόρριψης του ενδίκου μέσου δεν ενδιαφέρει, επομένως, ακόμα και αν το πρώτο ένδικο μέσο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο, δεν επιτρέπεται η εκ νέου άσκησή του. Υπέρ αυτής της άποψης Ν. Νίκας, *Πολιτική Δικονομία*, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 79-80 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 907 · Κράνης, *Εκκλητές αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem – Νομολογιακά πορίσματα*, ό.π., σελ. 439 · Κ. Μακρίδου, *Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 843 · Σ. Σαμουήλ, *Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 64-65 · Δεληκωστόπουλος, *Άσκηση δεύτερης έφεσης από τον ίδιο διάδικο κατά της αυτής απόφασης: οι εξαιρέσεις από τον κανόνα του άρθρου 514 ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 214. Ηχηρά πάντως υποστηρίζεται και η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή στην περίπτωση που το δικαστήριο δεν εισήλθε στην ουσία και απέρριψε το πρώτο ασκηθέν για τυπικό λόγο ασκείται παραδεκτά εκ νέου το αυτό ένδικο μέσο. Βλ. Κ. Καλαβρός, *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 24-25, ο οποίος χαρακτηρίζει το πόρισμα της αντίθετης άποψης ως «αφόρητη τυπολατρία» · Κλαμαρής, *ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων*, ό.π., σελ. 139επ., ιδίως σελ. 158επ., ιδίως σελ. 165-166 · Τσικρικάς, *Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως*, ό.π., σελ. 96 · Λ. Σιναλιώτης, *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*, ό.π., σελ. 49. Η νομολογία πλέον πάγια δέχεται την δεύτερη άποψη, ότι

το επιτρεπτό της άσκησης του αυτού ενδίκου μέσου κατά της αυτής απόφασης από έτερο αναγκαίο ομόδικο.

Πυρήνας του προβλήματος είναι η ανωτέρω αναλυθείσα διάταξη του άρθρου 76παρ. 4 ΚΠολΔ, η οποία προσδίδει αντικειμενική ενέργεια στα ένδικα μέσα καθιστώντας τους αναγκαίους ομοδίκους κατά πλάσμα δικαίου συνασκήσαντες. Δεδομένου λοιπόν πως ο κάθε αναγκαίος ομόδικος καθίσταται αυτοδικαίως διάδικος στη δίκη του ενδίκου μέσου και μάλιστα συνασκήσας αυτό, παρεμποδίζεται καταρχήν να ασκήσει εκ νέου το ίδιο ένδικο μέσο, προσκρούοντας στον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων. Στο αντίποδα, όμως, η στέρηση του δικαιώματος του αναγκαίου ομοδίκου να ασκήσει ένδικα μέσα κατά της απόφασης που τον θίγει προσβάλλει ευθέως το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα δικαστικής προστασίας του²³³. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ανωτέρω δογματικό αδιέξοδο, έχουν επιχειρηθεί στη θεωρία και τη νομολογία πληθώρα προσεγγίσεων αναφορικά με το επιτρεπτό της ασκήσεως ενδίκων μέσων από έτερο αναγκαίο ομόδικο.

6.2.1.1. Οι επιμέρους προσεγγίσεις

Τη συνεπέστερη με τη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ και τη φύση της αναγκαίας ομοδικίας άποψη υιοθετεί μερίδα της θεωρίας²³⁴, η οποία υποστηρίζει πως εν όψει της πρόσδοσης της ιδιότητας του διαδίκου σε όλους τους αναγκαίους ομοδίκους, η άσκηση δεύτερου ομοίου ενδίκου μέσου από έναν εξ αυτών προσκρούει πάντοτε στον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων, συνεπώς το δεύτερο κατά σειρά ένδικο μέσο απορρίπτεται ως απαράδεκτο. Η αυστηρή αυτή δογματική προσέγγιση δεν δημιουργεί προβλήματα στην περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας άσκησης ενδίκου μέσου από τους λοιπούς αναγκαίους ομοδίκους, καταλήγει, όμως, σε εξαιρετικά ανεπιεική αποτελέσματα έναντι των ομοδίκων που άσκησαν δεύτεροι το ίδιο ένδικο μέσο,

επιτρεπτός ασκείται εκ νέου το ένδικο μέσο αν το πρώτο είχε απορριφθεί ως απαράδεκτο, βλ. ενδεικτικά ΑΠ 722/2014, ΑΠ 1752/2013, ΑΠ 1723/2012, ΑΠ 464/2008, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²³³ Βλ. αντί άλλων Ν. Κλαμαρής/Σ. Κουσουλής/ Σ. Πανταζόπουλος, Πολιτική Δικονομία, ό.π., σελ. 222-223.

²³⁴ Βλ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 155 υποσ. 83 · και Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 51 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 144-145 Παρόλο που οι επιμέρους προσεγγίσεις εκκινούν από διαφορετική αφετηρία, ο μεν Τσικρικάς, δηλαδή, εκκινεί από την παραδοχή πως οι αναγκαίοι ομόδικοι συνιστούν έναν ενιαίο διάδικο, οι δε Σινανιώτης και Βαθρακοκοίλης εκκινούν από την κρατούσα άποψη περί πλειονότητας κεφαλαίων δίκης, καταλήγουν στο ίδιο πόρισμα.

προσβάλλοντας το δικαίωμα δικαστικής προστασίας τους, ιδίως στις περιπτώσεις που το ένδικο μέσο απορρίφθηκε ως απαράδεκτο ή ο ασκών το ένδικο μέσο δεν προσέβαλε όλα τα κεφάλαια απόφασης²³⁵.

Κατά την εκ διαμέτρου αντίθετη άποψη²³⁶, οι διατάξεις των άρθρων 514 ΚΠολΔ, 541 ΚΠολΔ και 555 ΚΠολΔ δεν τυγχάνουν εφαρμογής στην περίπτωση που το ίδιο ένδικο μέσο ασκείται από έτερο αναγκαίο ομόδικο, διότι δεν πληρείται η προϋπόθεση της ταυτότητας διαδίκων²³⁷. Οι υποστηρικτές αυτής της άποψης εκκινούν από την – κρατούσα σε θεωρία και νομολογία – παραδοχή ότι επί αναγκαστικής ομοδικίας δεν υφίσταται ένας «ενιαίος διάδικος» αλλά περισσότεροι διάδικοι με κοινά συμφέροντα. Ο κάθε αναγκαίος ομόδικος συνιστά ξεχωριστό πρόσωπο, ξεχωριστό διάδικο, ο οποίος διακρίνεται πλήρως από τους λοιπούς. Συνεπώς, κάθε αναγκαίος ομόδικος ασκεί παραδεκτά το ένδικο μέσο, χωρίς να κωλύεται από την προγενέστερη χρονικά άσκηση του ίδιου ενδίκου μέσου από άλλον αναγκαίο ομόδικο, καθώς δεν υπάρχει ταύτιση μεταξύ τους. Η εν λόγω άποψη, ωστόσο, εσφαλμένως εξετάζει το ζήτημα της ταυτότητας διαδίκων μεταξύ των αναγκαίων ομοδίκων, καθώς ζήτημα συσχετισμού μεταξύ τους δεν τίθεται στην πραγματικότητα. Δεν αμφισβητείται πως ο κάθε αναγκαίος ομόδικος συνιστά ξεχωριστό διάδικο και πως δεν υφίσταται οιαδήποτε ταύτιση μεταξύ τους. Το πρόβλημα εντοπίζεται στο γεγονός πως δυνάμει του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ ο αναγκαίος ομόδικος αποκτά την ιδιότητα του συνασκήσαντος το ένδικο μέσο και στη συνέχεια ασκεί αυτοτελώς το ίδιο ένδικο μέσο κατά της ίδιας απόφασης²³⁸, με αποτέλεσμα να υφίσταται ταυτότητα διαδίκου και να ασκείται το ίδιο ένδικο μέσο δύο φορές, την πρώτη πλασματικά και τη δεύτερη πραγματικά.

Κατά την τρίτη άποψη που υποστηρίζεται στη θεωρία²³⁹, το ένδικο μέσο που ασκεί έτερος αναγκαίος ομόδικος δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο αλλά παραμένει ανενεργό,

²³⁵ Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 321.

²³⁶ Βλ. Κλαμαρής, ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 151-153 · ο ίδιος, Παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 175 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 907.

²³⁷ Για την έννοια του «αυτού» διαδίκου, βλ. αναλυτικά Κλαμαρής, ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 102επ.

²³⁸ Βλ. σχετικά Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 322.

²³⁹ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 285-286.

αδρανοποιείται και αποκτά σημασία, δηλαδή ισχυροποιείται, εάν το πρώτο κατά σειρά ένδικο μέσο απορριφθεί ως απαράδεκτο. Παρεμφερής είναι η τέταρτη άποψη στη θεωρία²⁴⁰, κατά την οποία το «δεύτερο» ένδικο μέσο παραμένει καταρχήν ανενεργό (άνευ αντικειμένου), πλήν όμως συνεκδικάζεται από το δικαστήριο, αν στηρίζεται στους ίδιους λόγους, ή λαμβάνεται υπόψη ως δικόγραφο πρόσθετων λόγων, αν περιλαμβάνει επιπλέον αιτιάσεις. Οι ανωτέρω απόψεις λαμβάνοντας υπόψη αφενός την αδυναμία άσκησης αυτοτελούς ενδίκου μέσου από κάθε αναγκαίο ομοδικο αφετέρου τη συνεπακόλουθη προσβολή του δικαιώματος δικαστικής προστασίας εισάγουν την έννοια του ανενεργού η οποία επάγεται ηπιότερες έννομες συνέπειες έναντι του απαράδεκτου. Η ως άνω προσέγγιση, καίτοι προσανατολιζόμενη στην ορθή κατεύθυνση, εισάγει, ωστόσο, μία άγνωστη έννοια, με αποτέλεσμα να μην καθίσταται σαφές πώς ένα ένδικο μέσο το οποίο χαρακτηρίζεται ως ανενεργό να μπορεί να «επανενεργοποιηθεί» και να ληφθεί υπόψη από το δικαστήριο είτε ως συνεκδικαζόμενο ένδικο μέσο είτε ως δικόγραφο πρόσθετων λόγων²⁴¹. Περαιτέρω, η λήψη υπόψη του δικογράφου του «δεύτερου» ομοδίκου ως δικογράφου πρόσθετων λόγων επιφέρει εξαιρετικά δυσμενείς για αυτόν συνέπειες σε περίπτωση απόρριψης του ενδίκου μέσου ως απαράδεκτου, καθώς καθίστανται απαράδεκτοι και οι ασκηθέντες πρόσθετοι λόγοι²⁴².

Η τελευταία - και ορθότερη - άποψη που υποστηρίζεται στη θεωρία²⁴³ δέχεται πως ο κάθε αναγκαίος ομοδικός έχει δικαίωμα να ασκήσει αυτοτελώς ένδικα μέσα κατά της απόφασης, καθώς η αντικειμενική ενέργεια του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ καταλαμβάνει μόνο τους αναγκαίους ομοδικούς που παρέλειψαν να ασκήσουν αυτοτελώς ένδικο μέσο²⁴⁴.

²⁴⁰ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 83 υποσ. 339.

²⁴¹ Βλ. περαιτέρω κριτική στις ως άνω απόψεις από τον Μπαμπινιώτη, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 323 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 486-487.

²⁴² Βλ. κατωτέρω, κεφάλαιο 8 με περαιτέρω παραπομπές και νομολογία. Πρβλ. και Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 486.

²⁴³ Βλ. Δ. Κονδύλης, Το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ, 2007, σελ. 164 · Μπαμπινιώτη, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 323επ · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 480επ. · Φ. Τριανταφύλλου – Αλμπανίδου, Η νομολογιακή εξέλιξη της εφαρμογής του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 1192.

²⁴⁴ Για εκτενέστερη ανάλυση της εν λόγω άποψης κατωτέρω, βλ. κεφάλαιο 6.2.1.2.

Ερμηνευτικώς προσπαθεί να επιλύσει το ανωτέρω ζήτημα και η νομολογία με τον ΑΠ να δέχεται παγίως²⁴⁵ πως το «δεύτερο» ένδικο μέσο που ασκείται από αναγκαίο ομόδικο απορρίπτεται καταρχήν ως απαράδεκτο, καθώς προσκρούει στον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων. Η αρχή αυτή, σύμφωνα με την προσέγγιση του ΑΠ, κάμπτεται, ωστόσο, στην περίπτωση που ο αναγκαίος ομόδικος διαθέτει έννομο συμφέρον για άσκηση αυτοτελούς ενδίκου μέσου, δηλαδή όταν το ένδικο μέσο που ασκεί ο τελευταίος περιλαμβάνει επιπλέον αιτιάσεις. Με αυτό τον τρόπο «επιδιώκεται η παροχή δραστικότερης δικαστικής προστασίας, δηλαδή πέραν εκείνης που επιδιώκεται και είναι δυνατόν να παρασχεθεί με βάση το πρώτο ένδικο μέσο»²⁴⁶. Η νομολογία του Αρείου Πάγου υιοθετεί την άποψη της κάμψης του κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων, με την αιτιολογία πως τυχόν αντίθετη εκδοχή θα στερούσε από τους αναγκαίους ομοδίκους το συνταγματικώς κατοχυρωμένο στο άρθρο 20 παρ. 1 Σ δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η συγκεκριμένη προσέγγιση της νομολογίας, ωστόσο, και η χορήγηση της δυνατότητας ασκήσεως ενδίκου μέσου αυτοτελώς σε κάθε ομόδικο παραβλέπει το ζήτημα ότι επί της ουσίας ο αναγκαίος ομόδικος ασκεί δύο φορές το ίδιο ένδικο μέσο, ως συνασκήσας και ως αυτοτελώς ασκών²⁴⁷. Επομένως, το πρόβλημα δεν επιλύεται στην ουσία του.

Διαφορετική προσέγγιση ακολουθεί, τέλος, μερίδα των δικαστηρίων της ουσίας²⁴⁸, η οποία δέχεται πως οι λοιποί αναγκαίοι ομόδικοι αποκτούν αυτομάτως την ιδιότητα του τυπικού διαδίκου εφαρμόζοντας δίχως εξαιρέσεις τον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων. Δέχεται, όμως, αυτή η άποψη πως το απαράδεκτως ασκηθέν δεύτερο ένδικο μέσο του αναγκαίου ομοδίκου λαμβάνεται υπόψη ως δικόγραφο πρόσθετων λόγων,

²⁴⁵ Η άποψη αυτή υιοθετήθηκε αρχικά με την ΑΠ 1107/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ και στη συνέχεια παγιώθηκε στη νομολογία. Βλ. ΑΠ 1860/2013, ΑΠ 1876/2009, ΑΠ 1101/2007, ΑΠ 986/2007, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Σύμφωνος με την άποψη της νομολογίας και ο Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 27.

²⁴⁶ Βλ. ΑΠ 1107/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

²⁴⁷ Όπως επισημαίνει ο Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 323, αναφερόμενος ειδικά στο ένδικο μέσο της έφεσης: « Η άσκηση αυτοτελώς ενδίκου μέσου εξάλλου από τον αναγκαίο ομόδικο δυσχερώς συμβιβάζεται με την καταρχήν αποδοχή απαράδεκτου κατ' άρθρον 514, ως δέχεται η κρατούσα στη νομολογία του Αρείου Πάγου άποψη, αφού ο αναγκαίος ομόδικος είτε θα θεωρείται ως συνεκκαλών, οπότε δεν θα μπορεί να ασκήσει αυτοτελώς ένδικο μέσο, είτε όχι, οπότε όμως δεν δικαιολογείται το απαράδεκτο». Βλ., επιπλέον, κριτική που ασκεί στην άποψη της νομολογίας η Κ. Μακρίδου, Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 849.

²⁴⁸ Βλ. ΕφΛαρ 195/2007, ΕφΠειρ 218/2005, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Παρά τις επιφυλάξεις υπέρ αυτής της άποψης τάσσεται και η Μακρίδου, πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 254επ. · η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 112 υποσ. 1.

εφόσον περιέχει επιπλέον αιτιάσεις. Μολονότι η άποψη αυτή διασώζει τρόπον τινά το δικόγραφο του αναγκαίου ομοδίκου, η λύση του χαρακτηρισμού αυτού ως δικογράφου πρόσθετων λόγων είναι εξαιρετικά επισφαλής. Και αυτό το δικόγραφο των πρόσθετων λόγων, εν αντιθέσει με το δικόγραφο των ενδίκων μέσων, κατατίθεται παραδεκτά στο δικαστήριο του ενδίκου μέσου και όχι στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση²⁴⁹. Είναι, επομένως, εξαιρετικά αμφίβολη η ορθότητα της άποψης περί «θεραπείας» του απαράδεκτου δεύτερου ενδίκου μέσου που προτείνεται από τα δικαστήρια της ουσίας, καθότι «η τροπή μίας απαράδεκτης πράξης σε άλλη παραδεκτή (άρθρ. 182 ΑΚ) προϋποθέτει ότι η πρώτη πληροί τις προϋποθέσεις του παραδεκτού της δεύτερης»²⁵⁰, κάτι το οποίο δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Περαιτέρω, δεν διασφαλίζεται με αυτό τον τρόπο πλήρως το δικαίωμα δικαστικής προστασίας των αναγκαίων ομοδίκων, αφενός διότι με τους πρόσθετους λόγους δεν μπορούν να προσβληθούν μη προσβληθέντα με το ένδικο μέσο κεφάλαια ή αναγκαία συνεχόμενα με αυτά²⁵¹, αφετέρου διότι η απόρριψη του ενδίκου μέσου ως απαράδεκτου επιφέρει και το απαράδεκτο των πρόσθετων λόγων.

6.2.1.2. Ιδία άποψη

Με βάση τα ανωτέρω εκτεθέντα, ορθότερη θεωρούμε την άποψη που αναγνωρίζει σε έκαστο αναγκαίο ομοδίκου το δικαίωμα αυτοτελούς άσκησης των ενδίκων μέσων δίχως περιορισμούς. Κατ' αρχάς, η χορήγηση αυτού τους είδους της δικονομικής ανεξαρτησίας στους αναγκαίους ομοδίκους προασπίζει με τον πληρέστερο τρόπο το δικαίωμα δικαστικής προστασίας και ακρόασης του κάθε αναγκαίου ομοδίκου. Και αυτό διότι η περιστολή του δικαιώματος των ομοδίκων να προβάλλουν επιπρόσθετες αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης αντίκειται ευθέως στο άρθρο 20 παρ. 1 Σ. Η δε χορήγηση της δυνατότητας αυτής διά της οδού των πρόσθετων λόγων είναι περιορισμένη καθώς,

²⁴⁹ Βλ. άρθρα 520 παρ. 2 ΚΠολΔ για τους πρόσθετους λόγους έφεσης, άρθρο 547 παρ. 2 ΚΠολΔ για τους πρόσθετους λόγους αναψηλάφησης και άρθρο 569 ΚΠολΔ για τους πρόσθετους λόγους αναίρεσης.

²⁵⁰ Κ. Μακρίδου, Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρο 514 ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 852. Πρβλ. επί του ζητήματος Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 66, κατά τον οποίο δεν συνιστά κώλυμα η κατάθεση του δικογράφου στο δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, διότι λαμβάνει χώρα κατάθεση σε δημόσια αρχή και συντάσσεται σχετική έκθεση.

²⁵¹ Ως προς τα ανωτέρω βλ. αντί άλλων Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), Ερμηνεία ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 930επ · Κ. Μακρίδου, Η έννοια και σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη, ΕΠολΔ, 2018, σελ. 238επ. · Κράνης, Η έννοια και σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 243επ.

όπως αναφέρθηκε και ανωτέρω, πρόσθετοι λόγοι μπορούν να προβληθούν μόνο αναφορικά προς τα προσβαλλόμενα και αναγκαία συνεχόμενα με αυτά κεφάλαια. Ως εκ τούτου, η δικονομική θέση του αναγκαίου ομοδίκου εξαρτάται πλήρως από εκείνη του ασκούντος το ένδικο μέσο ομοδίκου, δεδομένου πως μπορεί μεν να προσβάλει τις αιτιάσεις του κατά της απόφασης, μόνο όμως στα πλαίσια που έχει καθορίσει το τελευταίος. Η χορήγηση, ωστόσο, του δικαιώματος άσκησης αυτοτελούς ενδίκου μέσου συνεπάγεται πως κάθε αναγκαίος ομοδίκος διαθέτει πλήρες δικαίωμα να προσβάλει την απόφαση που τον θίγει, χωρίς να περιορίζεται σε αυτό από το ένδικο μέσο του ομοδίκου του²⁵².

Η συγκεκριμένη λύση επιλύει, περαιτέρω, τα ζητήματα που άπτονται της παραβίασης της αρχής της ισότητας μεταξύ των αναγκαίων ομοδίκων. Ο αναγκαίος ομοδίκος που άσκησε μεταγενέστερα με ένδικο μέσο, παρόλο που είχε δικαίωμα προς τούτο και ασκήθηκε εντός της προθεσμίας που ορίζεται στο νόμο, υφίσταται δυσμενέστερη δικονομική μεταχείριση. Παρατηρείται πως χορηγείται στο έναν αναγκαίο ομοδίκο πλήρες δικαίωμα να προσβάλει οποιοδήποτε κεφάλαιο της απόφασης, ενώ στους λοιπούς ομοδίκους περιορισμένο μόνο δικαίωμα να προσβάλουν ορισμένα μόνο κεφάλαια της απόφασης. Η εν λόγω διακριτική δικονομική μεταχείριση είναι παντελώς αδικαιολόγητη, καθώς απορρέει από έναν αμιγώς συγκυριακό παράγοντα, εκείνον της «ταχύτητας αντίδρασης» του εκάστου ομοδίκου. Δεν συνδέεται, δηλαδή, με τυχόν αδράνεια ή πλημμελή δικονομική συμπεριφορά²⁵³. Η παροχή, ωστόσο, πλήρους δικαιώματος σε κάθε αναγκαίο ομοδίκο να προσβάλει το δικό του κεφάλαιο δίκης προάγει τη μεταξύ τους ισότητα.

Επιπλέον, η εν λόγω προσέγγιση εναρμονίζεται πλήρως με την τελολογία αφενός της αντικειμενικής ενέργειας του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ αφετέρου του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων. Τα κεφάλαια δίκης όλων των αναγκαίων ομοδίκων μεταβιβάζονται στο επόμενο βαθμό είτε συνεπεία του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, αν

²⁵² Βλ. Μπαμπινιώτη, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 325. Ο κίνδυνος στέρξης του δικαιώματος δικαστικής προστασίας καθίσταται πιο εναργής στην περίπτωση παραίτησης του ασκήσαντος το ένδικο μέσο ομοδίκου ή σε περίπτωση απόρριψης αυτού ως απαραδέκτου.

²⁵³ Βλ. εκτενώς ως προς τα ζητήματα παραβίασης της αρχής της ισότητας του άρθρου 4 παρ. 1 ΚΠολΔ, Μηγιώτη, ό.π., σελ. 484επ.

αδράνησαν, είτε συνεπεία της ασκήσεων ενδίκου μέσου, αν ενήργησαν²⁵⁴. Περαιτέρω, οι αιτιάσεις κατά της προσβαλλόμενης απόφασης που προβάλλει ο κάθε αναγκαίος ομοδίκος επενεργούν, κατά το μέτρο που δεν αλληλοεπικαλύπτονται, αντικειμενικά²⁵⁵. Συνεπώς, οι προσβαλλόμενοι από άλλον αναγκαίο ομοδικο λόγοι έφεσης, για παράδειγμα, θα εξεταστούν σωρευτικά με τους λόγους της πρώτης ασκηθείσας έφεσης και η τυχόν αποδοχή τους θα επιφέρει αποτελέσματα ως προς όλους. Εξάλλου, ως προς τα επιμέρους ένδικα μέσα των αναγκαίων ομοδίκων επιβάλλεται η ανάγκη συνεκδικασής τους, με αποτέλεσμα αυτά να ακολουθούν κοινή διαδικαστική πορεία²⁵⁶. Τα ανωτέρω, δηλαδή η μεταβίβαση των κεφαλαίων δίκης όλων των αναγκαίων ομοδίκων στο επόμενο βαθμό, η αντικειμενική ενέργεια των προσβαλλόμενων αιτιάσεων και η συνεκδίκαση των ενδίκων μέσων στο πλαίσιο της ίδιας διαδικασίας, διασφαλίζουν την έκδοση ενιαίας και ομοιόμορφης απόφασης ως προς όλους τους διαδίκους. Συνεπώς, οι επιμέρους επιδιώξεις της ενιαίας κρίσης της διαφοράς και της αποφυγής κατάτμησης της δίκης επιτυγχάνονται πλήρως. Παράλληλα, διασφαλίζεται η προάσπιση των συνταγματικά κατοχυρωμένων δικαιωμάτων των αναγκαίων ομοδίκων, ενώ η φύση της αναγκαίας ομοδικίας παραμένει αναλλοίωτη.

Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί, πως η εν λόγω ερμηνευτική προσέγγιση φαινομενικά ομοιάζει με την υιοθετούμενη στη νομολογία του ΑΠ άποψη περί κατ' εξαίρεση αναγνώρισης στον αναγκαίο ομοδικο του δικαίωματος να ασκήσει εκ νέου ένδικα μέσα, εάν προβάλλει επιπλέον αιτιάσεις. Πράγματι εξ απόψεως πρακτικών συνεπειών οι δύο απόψεις ταυτίζονται κατά το μέρος που παρέχουν σε κάθε αναγκαίο ομοδικο το δικαίωμα να προτείνει επιπρόσθετες αιτιάσεις, δίχως να περιορίζεται από το ένδικο μέσο του «πρώτου» ασκήσαντος αυτό αναγκαίου ομοδίκου. Η ουσιώδης διαφοροποίηση, ωστόσο,

²⁵⁴ Ορθώς, συνεπώς, επισημαίνει ο Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 326, πως «εξυπηρετείται η στόχευση έκδοσης απόφασης ομοίου περιεχομένου αφού η μεταβίβαση κατά τον έναν ή τον άλλο τρόπο θα λάβει χώρα»

²⁵⁵ Βλ. Μπαμπινιώτη, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 326, ο οποίος επισημαίνει πως η αντικειμενική ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδικούς ενέργεια των προσβαλλόμενων αιτιάσεων μπορεί ευχερώς να θεμελιωθεί στα άρθρα 76 παρ. 4 ΚΠολΔ και 76 παρ. 1 ΚΠολΔ.

²⁵⁶ Για την ανάγκη συνεκδικάσεως των επιμέρους ενδίκων μέσων βλ. Δ. Κονδύλης, Το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 164 · Φ. Τριανταφύλλου – Αλμπανίδου, Η νομολογιακή εξέλιξη της εφαρμογής του κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 1192 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 489επ. Σε περίπτωση παράλειψης συνεκδικάσεως των επιμέρους ενδίκων μέσων, το δεδικασμένο που θα παραχθεί με την τελεσιδικία ενός εξ αυτών θα οδηγήσει στην απόρριψη των λοιπών ως απαραδέκτων. Βλ. Δ. Κονδύλης, Το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 164.

μεταξύ των δύο απόψεων έγκειται στο γεγονός πως η εδώ υποστηριζόμενη ως ορθότερη άποψη δέχεται πως η αντικειμενική ενέργεια του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ καταλαμβάνει μόνο τους αδρανήσαντες αναγκαίους ομοδίκους και όχι εκείνους που άσκησαν αυτοτελώς το ένδικο μέσο. Αντιθέτως, η νομολογία του ΑΠ δέχεται πως το ένδικο μέσο που ασκεί αναγκαίως ομοδίκος καθιστά αυτοδικαίως συνασκούντες και όλους τους ομοδίκους αυτού και αναγνωρίζει περαιτέρω το δικαίωμα σε έκαστο εξ αυτών να ασκήσει και αυτοτελώς το ένδικο μέσο. Η άποψη αυτή, όμως, παρόλο που καταλήγει σε ορθά αποτελέσματα εκκινεί από εσφαλμένη αφετηρία, καθώς η πλασματική αναγνώριση της ιδιότητας του διαδίκου σε όλους ανεξαρτήτως τους αναγκαίους ομοδίκους οδηγεί στη διπλή άσκηση του ίδιου ενδίκου μέσου από τον ίδιο διάδικο. Συνεπέστερο είναι, επομένως, να δεχθούμε, πως ο «δεύτερος» αναγκαίως ομοδίκος που ασκεί το ένδικο μέσο καθίσταται διάδικος λόγω της ασκήσεως αυτού και όχι πλασματικά.

6.3. Κύρια Παρέμβαση

Ενεργητικώς νομιμοποιείται στην άσκηση ενδίκων μέσων και ο κυρίως παρεμβαίνων σε εκκρεμή δίκη, ο οποίος, όπως ελέγχθη και ανωτέρω²⁵⁷, προσλαμβάνει διά της παρέμβασής του την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου και υπό αυτή την ιδιότητα ασκεί τα ένδικα μέσα. Ο τελευταίος, κατά την ορθότερη άποψη, δύναται να προσβάλει με ένδικα μέσα τόσο το κεφάλαιο της απόφασης που αφορά στην απόρριψη της κύριας παρέμβασής του όσο και το κεφάλαιο της απόφασης που αφορά στις σχέσεις των αρχικών διαδίκων²⁵⁸.

6.4. Πρόσθετη Παρέμβαση

Μολονότι ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν προσλαμβάνει θέση κυρίου διαδίκου στη δίκη, νομιμοποιείται εντούτοις να ασκήσει τα ένδικα μέσα της έφεσης, της αναηγάφησης και της αναίρεσης²⁵⁹. Ο τελευταίος ασκεί τα εν λόγω ένδικα μέσα αυτοτελώς, δηλαδή στο

²⁵⁷ Βλ. αναλυτικά κεφάλαιο 2.1.

²⁵⁸ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 135 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 73 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 82· Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63. Αντίθετη η ΕφΔωδ 121/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, η οποία έκρινε πως ο κυρίως παρεμβαίνων προσβάλλει παραδεκτά μόνο το κεφάλαιο της απόφασης που αφορά στην παρέμβασή του. Η ερμηνευτική αυτή λύση, όμως, εγείρει αμφιβολίες, καθώς αναγνωρίζει στον κυρίως παρεμβαίνοντα τη δυνατότητα να προσβάλλει την απορριπτική διάταξη της απόφασης που αφορά στην κύρια παρέμβαση, όχι όμως και τη διάταξη που κάνει δεκτή την αγωγή. Βλ. σχετικά Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 73, υποσ. 58

²⁵⁹ Αντιθέτως, δεν διαθέτει αυτοτελές δικαίωμα ασκήσεως ανακοπής ερημοδικίας. Ο προσθέτως παρεμβαίνων μπορεί να ασκήσει οιονεί πλαγιαστικώς το δικαίωμα ανακοπής ερημοδικίας του διαδίκου υπέρ του οποίου παρενέβη. Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 93-94.

δικό του όνομα αλλά για λογαριασμό του διαδίκου υπέρ του οποίου παρενέβη. Το δικαίωμά του μάλιστα είναι ανεξάρτητο από το αντίστοιχο δικαίωμα του υπέρ ου η παρέμβαση, υπό την έννοια ότι μπορούν παραδεκτά να ασκήσουν παράλληλα και δύο το ίδιο ένδικο μέσο κατά της ίδιας απόφασης προβάλλοντας μάλιστα και διαφορετικές αιτιάσεις²⁶⁰. Στην περίπτωση αυτή λαμβάνονται υπόψη ως ένα ενιαίο ένδικο μέσο και υποχρεωτικά συνεδικάζονται²⁶¹. Ο προσθέτως παρεμβαίνων νομιμοποιείται ενεργητικά να ασκήσει το ένδικο μέσο και στην περίπτωση που η παρέμβασή του απορρίφθηκε ως απαράδεκτη ή αβάσιμη, προσβάλλοντας τόσο το κεφάλαιο που αφορά στην απόρριψη της παρέμβασης όσο και το κεφάλαιο που αφορά στην κύρια υπόθεση²⁶².

Ειδικά στην περίπτωση της απλής πρόσθετης παρέμβασης, ωστόσο, αν ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος έχει εξωτερικεύσει την αντίθεσή του στην προσβολή της απόφασης με ένδικο μέσο ή αν, κατά μείζονα λόγο, έχει παραιτηθεί από την άσκηση των ενδίκων μέσων ή έχει αποδεχθεί την απόφαση, το ένδικο μέσο που ασκεί ο απλός προσθέτως παρεμβαίνων απορρίπτεται ως απαράδεκτο²⁶³. Αντιθέτως, στην περίπτωση της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, η ευρύτερη ανεξαρτησία που απολαμβάνει ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων²⁶⁴, εμφανίζεται και στο πλαίσιο των ενδίκων μέσων. Το αυτοτελές δικαίωμά του να ασκήσει ένδικα μέσα²⁶⁵ δεν περιορίζεται από την αντίθετη βούληση του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου. Ακόμα, δηλαδή, και αν αυτός εκφράζει ρητά την αντίθεσή του στην

²⁶⁰ Ζήτημα αντίθεσης τον κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων δεν τίθεται, διότι δεν υφίσταται ταυτότητα διαδίκων· πρόκειται για δύο αυτοτελείς διαδίκους με ανόμοια δικονομική θέση αλλά κοινά συμφέροντα που επιδιώκουν το αυτό αποτέλεσμα. Βλ. σχετικά Κλαμαρής, ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων, ό.π., σελ. 127 επ., ιδίως σελ. 132· Κράνης, έκκλητες αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem – Νομολογιακά πορίσματα, ό.π., σελ. 440· Λ. Σιναιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 50.

²⁶¹ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 136· Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι αναρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 87· ο ίδιος, πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 131.

²⁶² Υποστηρίζεται μάλιστα πως σε αυτή την περίπτωση είναι υποχρεωτική η προσβολή του κεφαλαίου που αφορά στην απόρριψη της παρέμβασης. Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 137, υποσ. 157. Αντίθετος ο Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 36επ.

²⁶³ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 137· Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 154· Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 75· Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των δικαστικών αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 208· ΑΠ 727/2017, ΑΠ 776/2001, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁶⁴ Βλ. αναλυτικά κεφάλαιο 2.2.1.

²⁶⁵ Παρόλο που η ισχύς της απόφασης επηρεάζει άμεσα και τις δικές του έννομες σχέσεις, υπό την έννοια τα υποκειμενικά όρια του δεδικασμένου εκτείνονται και καταλαμβάνουν και τον ίδιο, το ένδικο μέσο ασκείται και σε αυτή την περίπτωση για λογαριασμό του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου. Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 137.

προσβολή της απόφασης, το ένδικο μέσο παραδεκτά ασκείται από τον αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντα²⁶⁶.

Σε αμφοότερες τις περιπτώσεις ομοδικίας δεν μεταβάλλονται οι ιδιότητες των διαδίκων. Ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος παραμένει κύριος διάδικος και στη δίκη του ενδίκου μέσου και ο προσθέτως παρεμβαίνων διατηρεί αυτή την ιδιότητα, ακόμα και αν το ένδικο μέσο ασκήθηκε από τον τελευταίο²⁶⁷.

6.5. Προσεπίκληση

Ο προσεπικληθείς δεν αναφέρεται ρητά στις οικείες διατάξεις ως ενεργητικώς νομιμοποιούμενο πρόσωπο για τη άσκηση ενδίκων μέσων. Όπως, όμως, ελέχθη²⁶⁸, ο προσεπικληθείς αναγκαίος ομόδικος και ο προσεπικληθείς αληθής κύριος ή νομέας προσλαμβάνουν με μόνη την προσεπίκληση θέση αναγκαίου ομοδίκου στην εκκρεμή δίκη, ανεξαρτήτως αν συμμετάσχουν σε αυτή ή όχι. Επομένως, υπό την ιδιότητά τους αυτή νομιμοποιούνται να ασκήσουν τα ένδικα μέσα²⁶⁹.

Διαφορετική είναι, ωστόσο, η περίπτωση της προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή, ο οποίος καθίσταται διά της προσεπικλήσεως διάδικος στην παρεμπίπτουσα δίκη μεταξύ του ιδίου και του προσεπικαλέσαντος διαδίκου σε περίπτωση ήττας του τελευταίου, όχι όμως και στην εκκρεμή κύρια δίκη, επί της οποίας εξασφαλίζει τη συμμετοχή του μέσω απλής πρόσθετης παρεμβάσεως²⁷⁰. Επομένως, νομιμοποιείται καταρχήν ως κύριος διάδικος να ασκήσει να ασκήσει ένδικα μέσα κατά του κεφαλαίου της απόφασης που κάνει δεκτή την προσεπίκληση αυτού και τον υποχρεώνει σε αποζημίωση²⁷¹. Αναφορικά με το κεφάλαιο της κύριας δίκης, εάν έχει ασκήσει παρέμβαση στη δίκη μεταξύ των αρχικών διαδίκων,

²⁶⁶ Βλ. Μακρίδου, η σιωπηρή αποδοχή των αποφάσεων κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 209 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 138-139 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 155-156 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 74 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, ό.π., σελ. 117 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 83 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 64.

²⁶⁷ Βλ. ΕφΠειρ 495/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 124 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 154

²⁶⁸ Βλ. κεφάλαιο 3.1 και 3.2.

²⁶⁹ Επομένως, ισχύουν *mutatis mutandis* όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, κεφάλαιο 6.2., για την ενεργητική νομιμοποίηση στην περίπτωση της αναγκαίας ομοδικίας.

²⁷⁰ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω, κεφάλαιο 3.2.

²⁷¹ Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 138-139 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 62 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 156 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 84 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 76-77.

νομιμοποιείται στην άσκηση ενδίκων μέσων υπό την ιδιότητα του απλού προσθέτως παρεμβαίνοντος²⁷². Αν, όμως, δεν έχει παρέμβει στην εκκρεμή δίκη, θεωρείται τρίτος ως προς αυτή και στερείται ενεργητικής νομιμοποίησεως να ασκήσει ένδικα μέσα κατά του αντιδίκου του προσεπικαλούντος²⁷³.

7. ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ

Κατ' αντιστοιχία με την ενεργητική νομιμοποίηση, οι διατάξεις των άρθρων 517 ΚΠολΔ 543 ΚΠολΔ και 558 ΚΠολΔ προσδιορίζουν τα πρόσωπα τα οποία νομιμοποιούνται παθητικά για την άσκηση των ενδίκων μέσων της έφεσης, αναψηλάφησης και αναίρεσης αντίστοιχα. Το ευρύ πλέγμα εννόμων σχέσεων που διαμορφώνονται στις υποκειμενικά σύνθετες δίκες, ωστόσο, επιτάσσει την περαιτέρω εμβάθυνση στα ζητήματα παθητικής νομιμοποίησης, προκειμένου να διερευνηθεί κατά ποιων υποκειμένων της δίκης στρέφονται παραδεκτά τα ένδικα μέσα στις επιμέρους υποκειμενικά σύνθετες δίκες.

7.1. Απλή Ομοδικία

Επί απλής ομοδικίας, ο κοινός αντίδικος των διαδίκων δύναται να στρέψει το ένδικο μέσο κατ' επιλογή του είτε κατά όλων των ομοδίκων είτε κατά ορισμένων εξ αυτών, έναντι των οποίων δικαιολογεί έννομο συμφέρον²⁷⁴. Πρόκειται για δικονομική ευχέρεια που διαθέτει, ακόμα και σε περίπτωση που εκδόθηκε ομοίου περιεχομένου απόφαση ως προς όλους τους ομοδίκους²⁷⁵. Η αυτοτέλεια της έννομης σχέσης δίκης του κοινού αντιδίκου με

²⁷² Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 437 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 137 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 125-126 · Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 139 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 77-78 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 156. Βλ., επίσης, και ΑΠ 907/2015, ΑΠ 1772/2008, ΑΠ 816/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁷³ Βλ. Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, 1991, σελ. 65 · ΕφΔωδ 99/2014, ΕφΠειρ 705/2014, ΕφΠειρ 292/2014, ΕφΛαμ 190/2014, ΕφΔωδ 9/2006, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁷⁴ ΑΠ 1352/2008, ΑΠ 245/2006, ΕφΑθ 421/2018, ΕφΠειρ 23/2016, Εφθεσσαλ 1810/2009, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Π. Γέσιου – Φαλτή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 213 · Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, ό.π., σελ. 78 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 98 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 335 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ ΙΙΙ, ό.π., σελ. 146 · Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 33 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 68 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 144. Η ύπαρξη εννόμου συμφέροντος θα κριθεί χωριστά ως προς κάθε ομόδικο, βλ. ΑΠ 1093/2015, ΑΠ 405/2009, ΑΠ 1308/2009, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 335.

²⁷⁵ Ακόμα δηλαδή και αν ο διάδικος ηττήθηκε από όλους τους διαδίκους με την ίδια αιτιολογία, διαθέτει την ευχέρεια να αποδεχθεί την απόφαση ως προς ορισμένους εξ αυτών και να προσβάλει την απόφαση ως προς τους λοιπούς.

καθέναν από τους απλούς ομοδίκους τού παρέχει, περαιτέρω, την ευχέρεια να ασκήσει περισσότερα ένδικα μέσα του αυτού είδους κατά περισσότερων ομοδίκων, χωρίς να προσκρούει στον κανόνα της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσω, καθώς και να ασκεί κοινό ένδικο μέσο, στρεφόμενο κατά περισσότερων απλών ομοδίκων, με διαφορετικούς προβαλλόμενους λόγους έναντι του καθενός²⁷⁶.

Επί ασκήσεως του ενδίκου μέσο από απλό ομόδικο, αυτό στρέφεται καταρχήν μόνο κατά του κοινού αντιδίκου και όχι κατά των λοιπών ομοδίκων. Και αυτό διότι μεταξύ των ομοδίκων δεν υφίσταται σχέση αντιδικίας, επομένως τυχόν απεύθυνση του ενδίκου μέσου κατά ομοδίκου συνεπάγεται την απόρριψή του ως απαράδεκτου ελλείπει εννόμου συμφέροντος²⁷⁷. Κατ' εξαίρεση, γίνεται ομόφωνα δεκτό στη θεωρία και τη νομολογία²⁷⁸ πως απλός ομόδικος στρέφει παραδεκτά το ένδικο μέσο κατά ετέρου απλού ομοδίκου, εφόσον συντρέχει η προϋπόθεση του εννόμου συμφέροντος για τη μεταρρύθμιση ή εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης. Το απαιτούμενο στην προκειμένη περίπτωση έννομο συμφέρον υφίσταται εάν η απόφαση περιέχει διάταξη η οποία είναι ευνοϊκή για έναν ομόδικο και ταυτόχρονα βλαπτική για κάποιον άλλον²⁷⁹, σε περίπτωση απόρριψης

²⁷⁶ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 213-214.

²⁷⁷ Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 212 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 915 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, 2007, σελ. 146 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 334 · Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, ό.π., σελ. 85. Πάγια και η θέση της νομολογίας, βλ. ΟΛΑΠ 15/2016, ΟΛΑΠ 24/1997, ΑΠ 133/2018, ΑΠ 157/2018, ΑΠ 893/2018, ΑΠ 590/2016, ΑΠ 246/2016, ΑΠ 352/2016, ΑΠ 353/2016, ΑΠ 537/2016, ΑΠ 510/2015, ΑΠ 57/2014, ΑΠ 1234/2012, ΑΠ 1647/2009, ΑΠ 412/2008, ΑΠ 642/2007, ΕφΠατρ 21/2019, ΕφΝαυπ 421/2018, ΕφΑνατΚρητ 12/2017, ΕφΠειρ 111/2016, ΕφΠειρ 364/2016, ΕφΠειρ 23/2016, ΕφΠειρ 236/2016, ΕφΠειρ 444/2016, ΕφΔωδ 60/2015, ΕφΠειρ 594/2015, ΕφΠειρ 664/2015, ΕφΛαρ 59/2014, ΕφΛαρ 152/2014, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁷⁸ Βλ. ΟΛΑΠ 24/1997, ΟΛΑΠ 15/2016, ΑΠ 133/2018, ΑΠ 157/2018, ΑΠ 893/2018, ΑΠ 590/2016, ΑΠ 246/2016, ΑΠ 352/2016, ΑΠ 353/2016, ΑΠ 537/2016, ΑΠ 510/2015, ΕφΠατρ 21/2019, ΕφΝαυπ 421/2018, ΕφΑνατΚρητ 12/2017, ΕφΠειρ 23/2016, ΕφΠειρ 236/2016, ΕφΛαρ 152/2014, δημ., ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 160 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 147-148 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 553-554 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 916 · Βαθρακοκόιλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 186 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 334 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 87 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 69.

²⁷⁹ Η εν λόγω περίπτωση δεν συντρέχει, ωστόσο, μεταξύ των εις ολόκληρον συνοφειλετών, διότι αντικείμενο της δίκης δεν είναι η αναγωγική ευθύνη του ενός έναντι του άλλου. Βλ. ΑΠ 893/2018, ΕφΠειρ 444/2015, ΕφΔωδ 60/2015, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

αίτησης ομοδίκου η οποία είχε υποβληθεί κατά απλού ομοδίκου του, καθώς και στην περίπτωση που ομοδίκος συντάχθηκε με τις απόψεις του κοινού αντιδίκου²⁸⁰.

7.2. Αναγκαία Ομοδικία

Κατά τη διάταξη του άρθρου 517 εδ β' ΚΠολΔ: «*Αν υπάρχει αναγκαστική ομοδικία, η έφεση πρέπει να απευθύνεται κατά όλων των ομοδίκων, αλλιώς απορρίπτεται ως απαράδεκτη*»²⁸¹. Το ένδικο μέσο που ασκεί ο κοινός αντίδικος, επομένως, πρέπει να στρέφεται υποχρεωτικά και με ποινή απαραδέκτου κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων, οι οποίοι θα πρέπει και υποχρεωτικά να κλητεύονται στη συζήτηση.

Αμφισβήτηση υπήρξε στο παρελθόν αναφορικά με το εάν οι εν λόγω διατάξεις ρυθμίζουν την παθητική νομιμοποίηση και στην περίπτωση που το ένδικο μέσο ασκείται αυτοτελώς από αναγκαίο ομόδικο, αν, δηλαδή, θα πρέπει να στρέφεται πλην του αντιδίκου και κατά των λοιπών αναγκαίων ομοδίκων. Η νομολογία αρχικά, με την ΟΛΑΠ 1043/1976²⁸², προέβη σε γραμματική ερμηνεία της διάταξης, υποστηρίζοντας την άποψη πως το ένδικο μέσο²⁸³ θα πρέπει επί ποινή απαραδέκτου να στρέφεται κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων, συμπεριλαμβανομένων δηλαδή και των συνομοδίκων του ασκούντος το ένδικο μέσο. Σύντομα, όμως, εγκαταλείφθηκε η εν λόγω θέση²⁸⁴ και πλέον η νομολογία και η θεωρία δέχονται ομόφωνα²⁸⁵ πως τα ένδικα μέσα που ασκούνται από

²⁸⁰ Ακρως αμφίβολο είναι κατά πόσο υφίσταται στην προκειμένη περίπτωση δυνατότητα παθητικής νομιμοποίησης του απλού ομοδίκου, καθώς η σύνταξή του με τις θέσεις του κοινού αντιδίκου, εν αντιθέσει με τις προηγούμενες περιπτώσεις, δεν δημιουργείται παρεμπόδιση δίκη μεταξύ των ομοδίκων. Βλ. Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 553 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 100.

²⁸¹ Αντίστοιχη ρύθμιση περιλαμβάνει το άρθρο 543εδ. β' ΚΠολΔ επί αναηλάφησης και το άρθρο 558εδ. β' ΚΠολΔ επί αίτησης αναιρέσης. Το αυτό γίνεται ερμηνευτικά δεκτό και επί ανακοπής ερημοδικίας.

²⁸² ΟΛΑΠ 1043/1976, ΝοΒ 25.503.

²⁸³ Η απόφαση αναφέρεται συγκεκριμένα στο ένδικο μέσο της αναιρέσης, η ερμηνεία, όμως, αφορά στο σύνολο των διατάξεων που ρυθμίζουν την παθητική νομιμοποίηση επί ενδίκων μέσων.

²⁸⁴ Με την ΟΛΑΠ 63/1981, ΝοΒ 29.1257

²⁸⁵ Από τη θεωρία, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 291 · Μητσόπουλος, Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο, ό.π., σελ. 202, υποσ. 67 · Δ. Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 155 · ο ίδιος, Προϋποθέσεις και συνέπειες της ασκήσεως ενδίκων μέσων στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας, ό.π., σελ. 79 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 554 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 451 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 332 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 156 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 88 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 145 · Λ. Σιναγιώτης, Η αναιρέση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 33-34 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 915. Από τη Νομολογία, βλ. ΟΛΑΠ 63/1981, ΝοΒ 29.1257, ΑΠ 133/2018, ΑΠ 157/2018, ΑΠ 893/2018, ΑΠ 1822/2017, ΑΠ 590/2016, ΑΠ 246/2016, ΑΠ

αναγκαίο ομοδικο στρέφονται αποκλειστικά κατά του κοινού αντιδίκου και όχι κατά των ομοδίκων του, διότι είναι λογικώς και νομικώς αδύνατον ο ίδιος διάδικος εμφανίζεται ταυτόχρονα, ενόψει και του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, υπό δύο αντικρουόμενες ιδιότητες (πχ. εκκαλών – εφεσίβλητος)²⁸⁶. Εξαιρέση αναγνωρίζεται μονάχα στην περίπτωση που η απόφαση περιέχει διάταξη ευνοϊκή για έναν ομοδικο και ταυτόχρονα βλαπτική για κάποιον άλλον²⁸⁷, σε περίπτωση απόρριψης αίτησης ομοδίκου η οποία είχε υποβληθεί κατά αναγκαίου ομοδίκου του και στη δίκη διανομής, επί της οποίας όλοι οι κοινωνοί επέχουν θέση ομοδίκου και αντιδίκου έναντι των λοιπών συγκοινωνών²⁸⁸.

7.3. Κύρια Παρέμβαση

Ο προσδιορισμός των παθητικών νομιμοποιούμενων προσώπων επί ασκήσεως ενδίκων μέσων εκκινεί εν προκειμένω από την παραδοχή πως στο πλαίσιο της κύριας παρέμβασης δεν αναπτύσσεται σχέση – απλής ή αναγκαστικής - ομοδικίας μεταξύ των αρχικών διαδίκων ή ανάμεσα στον κυρίως παρεμβαίνοντα και σε αρχικό διάδικο²⁸⁹. Κατ' επέκταση, το ένδικο μέσο που ασκεί ο κυρίως παρεμβαίνων δεν στρέφεται κατά αμφοτέρων διαδίκων αλλά μόνο έναντι εκείνου του αρχικού διαδίκου ως προς τον οποίο υφίσταται έννομο συμφέρον για την εξαφάνιση ή μεταρρύθμιση της απόφασης²⁹⁰. Αντιστοίχως, το ένδικο

352/2016, ΑΠ 353/2016, ΑΠ 537/2016, ΑΠ 510/2015, ΑΠ 57/2014, ΑΠ 86/2013, ΑΠ 1234/2012, ΑΠ 392/2011, ΑΠ 1552/2011, ΑΠ 1647/2009, ΑΠ 412/2008, ΑΠ 642/2007, ΕφΑθ 302/2018, ΕφΑθ 421/2018, Εφδωδ 70/2017, ΕφΠειρ 111/2016, ΕφΑθ 2375/2016, ΕφΠειρ 188/2016, ΕφΠειρ 359/2015, ΕφΠειρ 594/2015, ΕφΛαρ 59/2014, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁸⁶ Υποχρεωτική παραμένει, ωστόσο, η κλήτευση των ομοδίκων στη δίκη του ενδίκου μέσου άλλως η συζήτηση κηρύσσεται απαράδεκτη ως προς όλους. Βλ. ΑΠ 1697/2017, ΑΠ 1870/2017, ΑΠ 816/2015, ΑΠ 1217/2014, ΑΠ 1681/2013, ΑΠ 1433/2012, ΑΠ 1103/2010, ΑΠ 37/2009, ΑΠ 214/2009, ΑΠ 770/2009, ΑΠ 1230/2008, ΕφΘεσσαλ 78/2018, ΕφΑθ 2375/2016, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁸⁷ Βλ. ανωτέρω, υποσ. 278 και 279.

²⁸⁸ Αναφορικά με την κατ' εξαίρεση απεύθυνση του ενδίκου μέσου κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων στη δίκη διανομής, βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 213 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 452 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 156-157 · Δ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 332, υποσ. 150 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 915 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, 2007, σελ. 146 · Τσικρικάς, Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 155, υποσ. 85 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 555 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 187. Από τη νομολογία, βλ. ΟΛΑΠ 321/1983, ΑΠ 157/2018, ΑΠ 1820/2017, ΑΠ 386/2014, ΑΠ 617/2014, ΑΠ 552/2011, ΑΠ 1467/2009, ΑΠ 1599/2008, ΕφΑθ 421/2018, ΕφΠειρ 402/2018, ΕφΘεσσαλ 1820/2017, ΕφΑθ 2375/2016, ΕφΛαρ 158/2015, ΜΠρΠατρ 558/2017, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁸⁹ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω, Κεφάλαιο 2.1.

²⁹⁰ Βλ. Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/- Ν. Νίκας, ό.π., σελ. 182 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. Ι, ό.π., σελ. 374 · ο ίδιος, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, σελ. 149-150 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 103-104 · Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 108 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 189 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π.,

μέσο αρχικού διαδίκου δεν στρέφεται παραδεκτά κατά του κυρίως παρεμβαίνοντος σε περίπτωση που απορρίφθηκε η παρέμβαση ως απαράδεκτη ή αβάσιμη²⁹¹, ενώ στρέφεται αποκλειστικά κατά του τελευταίου σε περίπτωση που η κύρια παρέμβαση έγινε δεκτή στην ουσία της²⁹².

7.4. Πρόσθετη Παρέμβαση

Προκειμένου να προσδιοριστούν ευκρινώς τα παθητικώς νομιμοποιούμενα πρόσωπα στην περίπτωση κατά την οποία έχει ασκηθεί πρόσθετη παρέμβαση υπέρ διαδίκου, χρήσιμο είναι να διακρίνουμε στις εξής τρεις περιπτώσεις:

Εάν το ένδικο μέσο ασκείται από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, τότε νομιμοποιείται παθητικά μόνο ο αντίδικος και όχι ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος²⁹³, διότι δεν υφίσταται το απαιτούμενο έννομο συμφέρον για την απεύθυνση έναντι του τελευταίου. Αυτός, όμως, καλείται υποχρεωτικά στη συζήτηση του ενδίκου μέσου, άλλως απορρίπτεται ως απαράδεκτη²⁹⁴.

Εάν το ένδικο μέσο ασκείται από τον διάδικο υπέρ του οποίου ασκήθηκε η παρέμβαση, αυτή στρέφεται μόνο κατά του αντιδίκου και όχι του παρεμβαίνοντος, ο οποίος καλείται στη συζήτηση με ποινή απαραδέκτου αυτής. Και στην περίπτωση αυτή απουσιάζει το απαιτούμενο έννομο συμφέρον για την παθητική νομιμοποίηση του παρεμβαίνοντος²⁹⁵.

Εάν το ένδικο μέσο ασκείται από τον αντίδικο του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, θα πρέπει να διακρίνουμε περαιτέρω σε απλή και αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση. Στην πρώτη περίπτωση, η κρατούσα άποψη δέχεται πως το ένδικο μέσο στρέφεται μόνο κατά

σελ. 90 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 71. Από τη νομολογία, βλ. ΑΠ 651/2004, ΕφΑθ 2195/2006, ΕφΑθ 1146/2002, ΜΠρΖακ 26/2010, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹¹ Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 108, υποσ. 305. · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 189 · ΑΠ 651/2004, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹² Βλ. Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 189 · ΕφΑθ 2066/1988, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹³ Βλ. ΑΠ 1191/2003, ΕφΛαρ 426/2007, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 917 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, σελ. 150 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 107.

²⁹⁴ ΕφΠειρ 485/2016, ΕΦΑθ 9560/1991, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁵ Βλ. ΑΠ 242/1976, ΕφΝαυπ 331/2018, ΕφΘεσσαλ 168/2017, ΕφΠειρ 364/2016, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Από τη θεωρία, βλ. Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 917 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, σελ. 150 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 107 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 89 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναμνηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 146.

του κυρίου διαδίκου (αντιδίκου) και όχι κατά του προσθέτως παρεμβαίνοντος, ο οποίος δεν έχει καταστεί κύριος διάδικος στη δίκη²⁹⁶. Δεδομένου, όμως, ότι έχει καταστεί διά της παρεμβάσεως συμμετέχων στη δίκη θα πρέπει να καλείται στη συζήτηση με ποινή απαραδέκτου αυτής²⁹⁷. Αν εντούτοις ο ασκών το ένδικο μέσο στρέψει αυτό και κατά του παρεμβαίνοντος, δεν απορρίπτεται ως απαράδεκτο κατά αυτό το μέρος αλλά ισχύει ως νόμιμη κλήτευσή του παρεμβαίνοντος στη συζήτηση²⁹⁸. Κατ' εξαίρεση, στρέφεται υποχρεωτικά και κατά του προσθέτως παρεμβαίνοντος αν αμφισβητείται το παραδεκτό της πρόσθετης παρέμβασης, αν ο προσθέτως παρεμβαίνων υποκαταστάθηκε στη θέση του υπέρ ου η παρέμβαση δυνάμει του άρθρου 85 ΚΠολΔ και αν η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει ευνοϊκές διατάξεις και υπέρ του παρεμβαίνοντος²⁹⁹. Διαφορετική είναι η λύση επί αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης, ωστόσο, καθώς, όπως αναφέρθηκε αναλυτικά και ανωτέρω³⁰⁰, μεταξύ αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος και υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου δημιουργείται περιορισμένου περιεχομένου επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία, υπό την έννοια ότι παρόλο που ο παρεμβαίνων δεν καθίσταται κύριος διάδικος, εφαρμόζονται οι διατάξεις της αναγκαίας ομοδικίας. Με την παραδοχή αυτή ως δεδομένη, γίνεται δεκτό πως το ένδικο μέσο στρέφεται υποχρεωτικά με ποινή απαραδέκτου αφενός έναντι του αντιδίκου αφετέρου έναντι του υπέρ αυτού αυτοτελώς προσθέτως

²⁹⁶ Βλ. Π. Αρβανιτάκης, Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη, ό.π., σελ. 125 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 153 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 554 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, σελ. 150 · Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, ό.π., σελ. 82 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 89 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 107 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70. Απολύτως κρατεί η άποψη και στη νομολογία, βλ. ΑΠ 684/2018, ΑΠ 711/2017, ΑΠ 134/2015, ΑΠ 1033/2014, ΑΠ 569/2013, ΕφΔωδ 63/2018, ΕφΑθ 108/2018, ΕφΑθ 421/2018, ΕφΘεσσαλ 1/2017, ΕφΘεσσαλ 168/2017, ΕφΘεσσαλ 2152/2017, ΕφΠειρ 501/2015, ΕφΔυτΜακ 17/2011, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁷ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 684/2018, ΑΠ 1087/2017, ΑΠ 134/2015, ΑΠ 1033/2014, ΕφΔωδ 63/2008, ΕφΑθ 108/2018, ΕφΘεσσαλ 1/2017, ΕφΘεσσαλ 168/2017, ΕφΔυτΜακ 17/2011, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁸ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, σελ. 150, υποσ. 154 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70. Πρβλ. από τη νομολογία ΑΠ 684/2018, ΑΠ 711/2017, ΑΠ 1033/2014, ΑΠ 569/2013, ΕφΑθ 421/2018, ΕφΘεσσαλ 1/2017, ΕφΘεσσαλ 2152/2017, ΕφΠειρ 501/2015, ΕφΛαρ 59/2014, δημ. όλες σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

²⁹⁹ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 150-151 και υποσ. 146 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 917.

³⁰⁰ Βλ. ανωτέρω, κεφάλαιο 2.2.2.

παρεμβαίνοντος³⁰¹. Το ένδικο μέσο πάντως δεν στρέφεται κατά του παρεμβαίνοντος αν η παρέμβαση απορρίφθηκε ως απαράδεκτη³⁰²

7.5. Προσεπίκληση

Όπως και επί ενεργητικής νομιμοποίησης, ομοίως και επί παθητικής δεν γίνεται μνεία στις οικείες διατάξεις ως προς τη παθητική νομιμοποίηση των προσεπικληθέντων στις δίκες των ενδίκων μέσων. Στις μεν περιπτώσεις της προσεπίκλησης αναγκαίου ομοδίκου και προσεπίκλησης αληθούς κυρίου ή νομέα, οι οποίοι αποκτούν την ιδιότητα του – επιγενόμενου - αναγκαίου ομοδίκου, τα ένδικα μέσα που ασκούνται από τον αντίδικο του προσεπικαλέσαντος στρέφονται κατά αμφοτέρων, ενώ τα ένδικα μέσα που ασκούνται από τον προσεπικαλέσαντα ή τον προσεπικληθέντα στρέφονται αποκλειστικά κατά του αντιδίκου³⁰³.

Στην περίπτωση της προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή θα πρέπει να διακρίνουμε στις εξής περιπτώσεις:

Εάν το ένδικο μέσο ασκείται από τον αντίδικο του προσεπικαλέσαντος, στρέφεται αποκλειστικά κατά του έτερου κυρίου διαδίκου και αντιδίκου του. Αναφορικά με τον δικονομικό εγγυητή, αν αυτός δεν έχει ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση στη δίκη δεν τίθεται ζήτημα παθητικής νομιμοποίησής του, καθώς δεν έχει καταστεί υποκείμενο της κύριας δίκης³⁰⁴. Αν έχει ασκήσει παρέμβαση, δεδομένου πως αυτή έχει τον χαρακτήρα της

³⁰¹ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η πολιτική δίκη σε κίνηση, ό.π., σελ. 117 · Σ. Σαμουήλ, Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 153 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 151 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 554 · Κ. Κεραμείς/ Δ. Κονδύλης/ Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 919 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 107-108 · Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναηγήλαψη, ό.π., σελ. 82 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70-71 · ΑΠ 1564/2017, ΑΠ 499/1981, ΕφΘεσσαλ 78/2017, ΕφΘεσσαλ 276/2017, ΕφΠειρ 111/2016, ΕφΠειρ 185/2016, ΕφΑθ 3990/2009, ΕφΑθ 6004/2006, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Πρβλ., όμως, και Λ. Σινανιώτη, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 32-33, ο οποίος θεωρεί ορθότερη την άποψη να απευθύνεται το ένδικο μέσο κατά του υπέρ ου η παρέμβαση και όχι υποχρεωτικά κατά του παρεμβαίνοντος.

³⁰² Βλ. ΑΠ 648/2018, ΑΠ 134/2015, ΑΠ 1033/2014, ΑΠ 2192/2013, ΕφΔωδ 63/2018, ΕφΑθ 109/2018, ΕφΠειρ 364/2016, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰³ Ισχύουν όσα αναφέρθηκαν επί παθητικής νομιμοποίησης για την άσκηση των ενδίκων μέσων στην περίπτωση που υφίσταται δεσμός αναγκαίας ομοδικίας μεταξύ διαδίκων, βλ. κεφάλαιο 7.2.

³⁰⁴ Επομένως, η απεύθυνση του ενδίκου μέσου κατά του δικονομικού εγγυητή, αν δεν έχει ασκήσει παρέμβαση, είναι απαράδεκτη. Βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 436 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 62-64 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 554 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος), ό.π., σελ. 109 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 152 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 70-71. Βλ. επίσης ΑΠ 1430/2007, ΑΠ 1365/2005, ΕφΠειρ 185/2016, ΕφΛαρ 38/2014, ΕφΑθ 1512/2011, ΕφΑθ 2416/2010, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

απλής πρόσθετης παρέμβασης, ομοίως δεν νομιμοποιείται παθητικά, είναι όμως υποχρεωτική η κλήτευσή του στη συζήτηση³⁰⁵. Η απεύθυνση του ενδίκου μέσου κατά του προσεπικληθέντος είναι παραδεκτή εάν ο τελευταίος έχει ασκήσει πρόσθετη παρέμβαση και ισχύει ως κλήση του στη συζήτηση.

Εάν ο προσεπικαλέσας ασκεί το ένδικο μέσο, αυτό απευθύνεται καταρχήν κατά του αντιδίκου³⁰⁶, καθόσον προσβάλλεται το κεφάλαιο που αφορά στην κύρια δίκη, και όχι κατά του δικονομικού εγγυητή, ακόμα και αν αυτός έχει παρέμβει στη δίκη, διότι δεν υφίσταται το απαιτούμενο έννομο συμφέρον σε περίπτωση απεύθυνσης του ενδίκου μέσου κατά του υπέρ αυτού προσθέτως παρεμβαίνοντος³⁰⁷. Εάν περαιτέρω έχει απορριφθεί η προσεπίκληση, προκειμένου να προσβληθεί και αυτό το κεφάλαιο με το ένδικο μέσο, ο προσεπικαλέσας στρέφει παραδεκτά το ένδικο μέσο και κατά του δικονομικού εγγυητή³⁰⁸. Στην τελευταία περίπτωση, προσβάλλονται στην ουσία αυτοτελώς δύο κεφάλαια δίκης με διαφορετικούς διαδίκους³⁰⁹.

Εάν, τέλος, ο δικονομικός εγγυητής ασκεί ένδικο μέσο προσβάλλοντας το κεφάλαιο της απόφασης που κάνει δεκτή την προσεπίκληση, νομιμοποιείται παθητικά ο αντίδικός του στο πλαίσιο της παρεμπιπτούσας δίκης, δηλαδή ο προσεπικαλών³¹⁰. Αν περαιτέρω

³⁰⁵ Κατ' αναλογία με όσα εκτέθηκαν ανωτέρω, κεφάλαιο 7.4, για την παθητική νομιμοποίηση επί απλής πρόσθετης παρέμβασης. Βλ. επίσης, Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, ό.π., σελ. 82 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 436 και υποσ. 396. Πρβλ. σχετικά ΕφΑθ 109/2018, ΕφΘεσσαλ 1/2017, ΕφΘεσσαλ 2151/2017, ΕφΘεσσαλ 2152/2017, ΕφΠειρ 501/2015, ΕφΛαρ 59/2014, ΕφΔυτΜακ 11/2011, ΕφΑθ 6004/2006, ΕφΠατρ 66/2005, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁰⁶ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 152 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435.

³⁰⁷ Βλ. ανωτέρω κεφάλαιο 7.2. αναφορικά με την παθητική νομιμοποίηση του απλού προσθέτως παρεμβαίνοντος.

³⁰⁸ Βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 · Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 109 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 554 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 152 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 192. Δεν στρέφεται, όμως, το ένδικο μέσο παραδεκτά κατά του δικονομικού εγγυητή, σε περίπτωση που έγινε δεκτή η παρέμβαση, βλ. Οικονόμου (- Γιαννόπουλος),ό.π., σελ. 109 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 152. Βλ. ΕφΑθ 1512/2011, ΕφΘεσσαλ 158/1988· Πρβλ. και ΑΠ 1601/2014, ΕφΑθ 2416/2010, δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ, κατά τις οποίες το ένδικο μέσο (εν προκειμένω έφεση) ως προς το μέρος που βάλλει κατά της απόρριψης της προσεπίκλησης ασκείται επικουρικά, τελεί δηλαδή υπό την ενδοδιαδικαστική αναβλητική αίρεση της απόρριψης του ενδίκου μέσου ως προς μέρος που βάλλει κατά της αποδοχής της αγωγής.

³⁰⁹ Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 435 – 436.

³¹⁰ Βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 436. Αντιθέτως, σε ένδικο μέσο με το οποίο προσβάλλεται μόνο το κεφάλαιο της προσεπίκλησης δεν

επιθυμεί να προσβάλει το κεφάλαιο της απόφασης που έκανε δεκτή την αγωγή, εφόσον έχει ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση και υπό αυτή την ιδιότητα, νομιμοποιείται παθητικά και ο αντίδικος του προσεπικαλέσαντος – υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου³¹¹. Αν, αντιθέτως, δεν έχει παρέμβει στην κύρια δίκη, το ένδικο μέσο στρέφεται απαραδέκτως και κατά του αντιδίκου του προσεπικαλούντος³¹².

νομιμοποιείται παθητικά ο αντίδικος του προσεπικαλέσαντος, καθώς δεν είναι υποκείμενο της δίκης της προσεπίκλησης, βλ. Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 436.

³¹¹ Ισχύουν αναλόγως όσα εκτέθηκαν στο οικείο κεφάλαιο, βλ. κεφάλαιο 7.3.

³¹² Βλ. ΑΠ 99/2014, ΑΠ 165/2014, ΕφΠειρ 705/2014, ΕφΔωδ 99/2014, ΕφΠειρ 292/2014, ΕφΔωδ 9/2006, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Το ένδικο μέσο του δικονομικού εγγυητή περιορίζεται σε αυτή την περίπτωση απλώς στην καταδίκη του σε αποζημίωση.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

ΑΣΚΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΕΦΕΣΣΕΩΣ

8. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΠΡΟΣΘΕΤΩΝ ΛΟΓΩΝ

Εργαλείο για την ουσιαστική ανεύρεση της αλήθειας στο πλαίσιο της πολιτικής δίκης συνιστά ο θεσμός των πρόσθετων λόγων, δυνάμει του οποίου χορηγείται η δυνατότητα να προταθούν επιπρόσθετοι λόγοι έφεσης, αναίρεσης και αναψηλάφησης³¹³ στο πλαίσιο του αντίστοιχου ενδίκου μέσου. Οι πρόσθετοι λόγοι ασκούνται με αυτοτελές δικόγραφο, το οποίο κατατίθεται στη γραμματεία του δικαστηρίου του ενδίκου μέσου και επιδίδεται στον αντίδικο ή τους αντιδίκους 30 ημέρες πριν τη συζήτηση³¹⁴. Παρόλο, ωστόσο, που ασκούνται με χωριστό δικόγραφο δεν διαθέτουν αυτοτέλεια έναντι του ενδίκου μέσου αλλά αντιθέτως έχουν αμιγώς συμπληρωματικό χαρακτήρα³¹⁵. Ο παρακολουθηματικός τους χαρακτήρας συνεπάγεται πως η απόρριψη του δικογράφου των ενδίκων μέσων ως

³¹³ Το άρθρο 520 παρ. 2 ΚΠολΔ αναφέρεται στη δυνατότητα προβολής πρόσθετων λόγων έφεσης, το άρθρο 547 παρ. 2 ΚΠολΔ αναφέρεται στους πρόσθετους λόγους αναψηλάφησης και το άρθρο 569 ΚΠολΔ αναφέρεται στους πρόσθετους λόγους ανακοπής. Δυνατότητα προβολής πρόσθετων λόγων αναγνωρίζεται και στο πλαίσιο της ανακοπής (άρθρο 585 παρ. 2 ΚΠολΔ), η οποία, ωστόσο, ως ένδικο βοήθημα δεν θα μας απασχολήσει εν προκειμένω. Αντιθέτως, δεν υφίσταται δυνατότητα προβολής πρόσθετων λόγων στο πλαίσιο της ανακοπής ερημοδικίας.

³¹⁴ Αμφότερες οι διαδικαστικές πράξεις της κατάθεσης και επίδοσης θα πρέπει να λαμβάνουν χώρα εντός της προθεσμίας, προκειμένου να θεωρηθεί ότι έχουν ασκηθεί παραδεκτά οι πρόσθετοι λόγοι. Βλ. ΑΠ 17/2018, ΑΠ 365/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³¹⁵ Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 20 · η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 113 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 26 · Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 195 · Β. Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 292. Λόγω του παρακολουθηματικού τους χαρακτήρα, οι πρόσθετοι λόγοι κρίνονται στο πλαίσιο της αυτής διαδικασίας ως ενιαίο σύνολο. Πρόκειται στην ουσία για ένα ένδικο μέσο στο πλαίσιο του οποίου προτείνονται αρχικοί και μεταγενέστεροι λόγοι και αποτελούν μια ενότητα. Βλ. σχετικά Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 20 · Κ. Οικονόμου (- Τριανταφυλλίδης), ό.π., σελ. 160.

απαράδεκτου έχει ως περαιτέρω αποτέλεσμα απόρριψη και του δικογράφου των πρόσθετων λόγων ως απαράδεκτου^{316,317}.

Οι πρόσθετοι λόγοι αφενός λειτουργούν ως αντιστάθμισμα στις σύντομες προθεσμίες που τάσσονται για την άσκηση ενδίκων μέσων αφετέρου μετριάζουν τις αυστηρές συνέπειες που συνεπάγεται ο κανόνας της άπαξ ασκήσεων των ενδίκων μέσων³¹⁸, πραγματώνοντας κατ' επέκταση μία εκ των θεμελιωδών επιδιώξεων της πολιτικής δίκης, της ουσιαστικής ανεύρεσης της αλήθειας. Η σπουδαιότητα των πρόσθετων λόγων αναδεικνύεται ιδιαίτερα στο πλαίσιο των υποκειμενικά σύνθετων δικών, αμβλύνοντας ουσιωδώς τις δυσμενείς συνέπειες που επάγεται η κανόνας της άπαξ ασκήσεως των

³¹⁶ Βλ. Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 20-21 η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 113 · Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 200 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 25 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ III, ό.π., σελ. 378 · Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 291 · Β. Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 292 · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 708 · Δ. Τσικρικάς, Παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 159 · Κ. Οικονόμου (- Τριανταφυλλίδης), ό.π., σελ. 160. Από τη νομολογία, βλ. ΑΠ 1822/2017, ΑΠ 771/1997, ΕφΔωδ 20/2007, ΕφΠατρ 43/2007, ΕφΠειρ 278/2002, ΠΠρΑλεξ 105/2011, όλες δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³¹⁷ Κατά την σχεδόν απολύτως κρατούσα γνώμη, οι πρόσθετοι λόγοι έφεσης και αναψηλάφησης ασκούνται παραδεκτά μόνο εφόσον έχει προταθεί ένας τουλάχιστον σαφής και ορισμένος λόγος έφεσης ή αναψηλάφησης με το δικόγραφο της έφεσης ή της αναψηλάφησης αντιστοίχως. Δεν είναι δυνατόν, δηλαδή, να ιαθεί η αοριστία του δικογράφου της έφεσης ή της αναψηλάφησης με τους αντίστοιχους πρόσθετους λόγους. Βλ. Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63-64 · Κ. Κεραμεύς/ Δ. Κονδύλης/Ν. Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 928 και 930. Πάγια και η θέση της νομολογίας, βλ. ΑΠ 379/2019, ΑΠ 1620/2018, ΑΠ 1309/2015, ΑΠ 1008/2008, ΕφΠειρ 367/2016, ΕφΔωδ 33/2016, δημ. σε ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Διαφορετική άποψη υιοθετεί μερίδα της θεωρίας, η οποία υποστηρίζει πως η επίκληση έστω και ενός λόγου έφεσης καθιστά το ένδικο μέσο παραδεκτό. Κατά την άποψη αυτή, ο ορισμένο των λόγων έφεσης ανάγεται στο βάσιμο, με αποτέλεσμα να μην κωλύεται η εξέταση των πρόσθετων λόγων έφεσης σε περίπτωση αοριστίας. Βλ. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τόμ. III, ό.π., σελ. 20επ. · Κ. Μακρίδου, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 115. Αντιθέτως, η διάταξη του άρθρου 569 ΚΠολΔ επιτρέπει την άσκηση πρόσθετων αναιρετικών λόγων ακόμα και αν οι προταθέντες με το δικόγραφο της αναίρεσης λόγοι απορριφθούν ως αόριστοι. Θα πρέπει πάντως να έχει προταθεί τουλάχιστον ένας λόγος αναίρεσης, ακόμα και αν αυτός είναι αόριστος ή απαράδεκτος. Βλ. Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 202 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 39επ. · Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 708. Βλ. και ΑΠ 590/2002, ΑΠ 160/2001, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Δικαιολογητικός λόγος της διακριτικής και ευνοϊκότερης μεταχείρισης των πρόσθετων λόγων αναίρεσης είναι η εν γένει τελολογία της αναίρεσης ως ενδίκου μέσο, το οποίο έχει ταχθεί για την προάσπιση όχι μόνο του ιδιωτικού αλλά και του δημοσίου συμφέροντος. Με το ένδικο μέσο της αναίρεσης προστατεύεται μεταξύ άλλων η έννομη τάξη, καθώς διασφαλίζεται η ορθή ερμηνεία του δικαίου και η ενότητα της νομολογίας. Βλ. σχετικά Δ. Τσικρικάς, Παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 271 · Α. Βερυτζή, Παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 275.

³¹⁸ Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 22 επ. · η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 112 · Κ. Οικονόμου (- Τριανταφυλλίδης), ό.π., σελ. 159.

ενδίκων μέσων υπέρ προσώπων τα οποία επιθυμούν, πλην όμως κωλύονται, να προσβάλλουν αυτοτελώς την απόφαση που τους θίγει.

Αναφορικά με τη νομιμοποίηση για την άσκηση των πρόσθετων λόγων, αυτή ταυτίζεται καταρχήν με τη νομιμοποίηση για την άσκηση των ενδίκων μέσων³¹⁹. Εφόσον ο διάδικος νομιμοποιείται για την άσκηση ενδίκων μέσων, νομιμοποιείται και για το έλασσον, την άσκηση πρόσθετων λόγων. Ειδικά, όμως, στις υποκειμενικά σύνθετες δίκες τίθεται το ερώτημα αν μπορούν να ασκηθούν πρόσθετοι λόγοι από πρόσωπο διάφορο εκείνου που άσκησε το ένδικο μέσο. Με άλλα λόγια, τίθεται το ερώτημα αν μπορεί, για παράδειγμα, να ασκήσει πρόσθετους λόγους έφεσης απλός ομόδικος σε έφεση που ασκήθηκε από άλλον απλό ομόδικο ή αν μπορεί να ασκήσει πρόσθετους λόγους αναίρεσης αναγκαίως ομόδικος, ο οποίος δεν ταυτίζεται με τον ομόδικο που άσκησε το ένδικο μέσο και αν μπορεί να ασκήσει πρόσθετους λόγους αναψηλάφησης ο προσθέτως παρεμβαίνων στην έφεση που άσκησε ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος.

8.1. Απλή Ομοδικία

Επί απλής ομοδικίας, πρόσθετους λόγους έφεσης νομιμοποιείται να ασκήσει ο κάθε απλός ομόδικος προς συμπλήρωση μόνο του δικού του ενδίκου μέσου και όχι των λοιπών απλών ομοδίκων³²⁰. Ακόμα και στην περίπτωση της από κοινού άσκησης ενδίκου μέσου από περισσότερους απλούς ομοδίκους, διατηρείται η αυτονομία των περισσότερων υποκειμενικά σωρευόμενων δικών, με αποτέλεσμα να μην καθίσταται ο κάθε απλός ομόδικος διάδικος στη δίκη του άλλου και, κατά συνέπεια, να μην δύναται να προτείνει παραδεκτά πρόσθετους λόγους. Αντίστοιχα, δεν λαμβάνονται υπόψη οι προτάσεις του

³¹⁹ Νομιμοποιούνται, δηλαδή, οι διάδικοι της δίκης στο πλαίσιο της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, οι οποίοι άσκησαν και το αντίστοιχο ένδικο μέσο. Όσα, επομένως, αναφέρθηκαν ανωτέρω στα κεφάλαια 6 και 7 επί ενεργητικής και παθητικής νομιμοποίησης στην άσκηση των ενδίκων μέσων ισχύουν τηρουμένων των αναλογιών και στο πλαίσιο των προσθέτων λόγων.

³²⁰ Βλ. Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 237 · Κ. Μακρίδου, Εισηγήση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 124 · Λ. Σινανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 293 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 124-125 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 84-85 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 333 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 217.

απλού ομοδίκου κατά το μέρος που παραπέμπουν σε πρόσθετους λόγους έτερου ομοδίκου, διότι δεν θεωρούνται και δεν εκτιμώνται ως δικοί του πρόσθετοι λόγοι³²¹.

8.2. Αναγκαία Ομοδικία

Στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας, όπως αναλυτικά αναπτύχθηκε ανωτέρω³²², η άσκηση ενδίκου μέσο από έναν εκ των αναγκαίων ομοδίκων καθιστά πλασματικά συνασκήσαντες το ένδικο μέσο και τους λοιπούς αναγκαίου ομοδίκους. Η αυτοδίκαιη απόκτηση της ιδιότητας του διαδίκου συνεπάγεται πως έκαστος εξ αυτών έχει όλα τα δικαιώματα που συνεπάγεται η ιδιότητα του τυπικού διαδίκου, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος ασκήσεως προσθέτων λόγων³²³. Επομένως, δεδομένου πως όλοι οι αναγκαίοι ομοδικοί θεωρούνται πως έχουν ασκήσει το ένδικο μέσο, νομιμοποιούνται για την παραδεκτή άσκηση πρόσθετων λόγων, χωρίς να τίθεται κώλυμα εκ του γεγονότος πως οι πρόσθετοι λόγοι ασκήθηκαν από διάδικο διαφορετικό έναντι εκείνου που κατέθεσε το δικόγραφο του ενδίκου μέσου. Ακόμα, δηλαδή, και οι ανδρανήσαντες ομοδικοί ως προς την άσκηση ενδίκου μέσου νομιμοποιούνται ενεργητικά να ασκήσουν πρόσθετους λόγους προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου που ασκήθηκε από την αναγκαίο συνομόδικό τους, και αυτό διότι το παραδεκτό των πρόσθετων λόγων κρίνεται πάντοτε σε συνάρτηση με τα προσβληθέντα κεφάλαια και όχι σε συνάρτηση με τον αναγκαίο ομοδικο που άσκησε το ένδικο μέσο³²⁴.

³²¹ Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 238.

³²² Βλ. κεφάλαιο 6.2.

³²³ Βλ. Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 244 · η ίδια, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 125 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 128-129 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 85-86 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 134 υποσ. 144 και 388-389 · Τσικρικάς, Προϋποθέσεις και συνέπειες της ασκήσεως ενδίκων μέσων στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας, ό.π., σελ. 78 · ο ίδιος, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 159 και 272 · Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 222 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 320 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτική δίκην, ό.π., σελ. 286 · Μηχώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 500 και 511 · Λ. Σιανιώτης, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 293 · Ν. Κλαμαρής, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 174 · Ν. Κατηφόρης, Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως, ό.π., σελ. 22. Αντίθετος ο Κονδύλης, το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 163, ο οποίος υποστηρίζει πως μόνος ο αναγκαίος ομοδίκος που άσκησε το ένδικο μέσο μπορεί να προτείνει στη συνέχεια πρόσθετους λόγους.

³²⁴ Βλ. ΑΠ 189/2016, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

Περαιτέρω, η αντικειμενική ενέργεια που αναπτύσσουν οι διαδικαστικές πράξεις των αναγκαίων ομοδίκων συνεπάγεται πως οι ασκηθέντες από έναν αναγκαίο ομόδικο πρόσθετοι λόγοι λαμβάνονται υπόψη ως προς όλους³²⁵. Κατά μείζονα λόγο η αντίστοιχη δυνατότητα άσκησης πρόσθετων λόγων από κάθε αναγκαίο ομόδικο υφίσταται και στην περίπτωση κοινής άσκησης του ενδίκου μέσου από όλους τους αναγκαίους ομοδίκους³²⁶.

8.3. Κύρια Παρέμβαση

Στο πλαίσιο της τριμερούς αντιδικίας που αναπτύσσεται με την άσκηση κύριας παρέμβασης, η οποία αποκλείει τη δημιουργία οποιασδήποτε σχέσης ομοδικίας, ο κάθε διάδικος ενεργεί αυτοτελώς. Νομιμοποιούμενος για την άσκηση πρόσθετων λόγων είναι, επομένως, αποκλειστικά ο διάδικος που άσκησε το ένδικο μέσο και όχι ο έτερος ηττηθείς διάδικος³²⁷.

8.4. Απλή Πρόσθετη Παρέμβαση

Προκειμένου να εξεταστεί με πληρότητα το ζήτημα της νομιμοποίησης του προσθέτως παρεμβαίνοντος για την άσκηση πρόσθετων λόγων, επιβάλλεται προηγουμένως η διάκριση ανάμεσα στην περίπτωση που είχε παρέμβει στη δίκη στο πλαίσιο της οποίας εξεδόθη η προσβαλλόμενη απόφαση και στην περίπτωση που παρενέβη για πρώτη φορά στη δίκη του ενδίκου μέσου³²⁸.

Εάν ο απλός προσθέτως παρεμβαίνων είχε ήδη ασκήσει παρέμβαση σε χρόνο προγενέστερο της άσκησης του ενδίκου μέσου, στη δίκη, δηλαδή, επί τα οποίας εξεδόθη η προσβαλλόμενη απόφαση, νομιμοποιείται, κατά την κρατούσα άποψη³²⁹, να ασκήσει

³²⁵ Οι αδρανήσαντες αναγκαίοι ομόδικοι συνεπώς, θεωρούνται πως έχουν ασκήσει κατά πλάσμα δικαίου των πρόσθετους λόγους των ομοδίκων τους. Βλ. Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 222-223 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 127 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 85-86 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 244 · Ν. Κλαμαρής, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 292 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 320.

³²⁶ Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 239.

³²⁷ Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 58.

³²⁸ Επισημαίνεται πως η διάταξη του άρθρου 80 ΚΠολΔ επιτρέπει την άσκηση πρόσθετης παρέμβασης σε οποιαδήποτε στάση της δίκης έως την έκδοση αμετάκλητης απόφασης.

³²⁹ Βλ. Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 224 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 131 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 87 · Ν. Κλαμαρής, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 293.

πρόσθετους λόγους μόνο εφόσον είχε ασκήσει προηγουμένως αυτοτελές ένδικο μέσο κατά της απόφασης. Σε αντίθετη περίπτωση, αν δηλαδή δεν προσέβαλε αυτοτελώς την απόφαση, δεν ασκούνται παραδεκτά πρόσθετοι λόγοι προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου που άσκησε ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος. Και αυτό διότι οι πρόσθετοι λόγοι συνδέονται και συμπληρώνουν το ένδικο μέσο του ίδιου και όχι άλλου διαδίκου, επομένως το πρόσωπο που ασκεί τους πρόσθετους λόγους θα πρέπει να ταυτίζεται με το πρόσωπο που ασκεί το ένδικο μέσο³³⁰. Η άποψη αυτή, ωστόσο, η οποία κρατεί και στη νομολογία³³¹, είναι ιδιαίτερος τυπολατρική και δεν συνάδει με τους σκοπούς της πολιτικής δίκης. Η αποστέρηση του δικαιώματος του προσθέτως παρεμβαίνοντος να συμπληρώσει το ένδικο μέσο του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου προτείνοντας επιπλέον αιτιάσεις ουσιαστικά ωθεί τον τελευταίο στη άσκηση αυτοτελούς ενδίκου μέσου³³². Ο προσθέτως παρεμβαίνων εξαναγκάζεται εμμέσως σε «προληπτική» άσκηση ενδίκου μέσου, προκειμένου να του αναγνωριστεί η δυνατότητα να ασκήσει μελλοντικά, εφόσον το επιθυμεί, πρόσθετους λόγους. Η λύση αυτή, ωστόσο, συνεπάγεται αδικαιολόγητο πολλαπλασιασμό των δικογράφων που τίθενται ενώπιον του Δικαστηρίου, με αποτέλεσμα να παρακωλύεται το δικαιοδοτικό έργο³³³.

Στην περίπτωση, αντιθέτως, που τρίτος ασκεί για πρώτη φορά παρέμβαση στη δίκη του ενδίκου μέσο περιορίζεται στην υποστήριξη του ενδίκου μέσου μέσω της παρέμβασής του. Δεν νομιμοποιείται σε άσκηση πρόσθετων λόγων προς συμπλήρωση του δικογράφου του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, διότι δεν είχε προσλάβει την ιδιότητα του διαδίκου στη δίκη επί της οποίας εξεδόθη η προσβαλλόμενη απόφαση αλλά την απέκτησε μεταγενέστερα³³⁴.

³³⁰ Ν. Κλαμαρής, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 293.

³³¹ Βλ. ΑΠ 385/2012, ΑΠ 1879/2007, ΑΠ 155/2005, ΑΠ 1120/1993, όλες δημ. ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³³² Όπως εύστοχα επισημαίνει ο Κ. Πολυζωγόπουλος, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 268, προκειμένου ο προσθέτως παρεμβαίνων να υπερκεράσει το τον περιορισμό της προηγούμενης ασκήσεως ενδίκου μέσου, δεν κωλύεται να αντιγράψει το δικόγραφο του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου και επί αυτού να προσθέσει απλώς τις δικές του αιτιάσεις.

³³³ Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 225 · Κ. Πολυζωγόπουλος, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 268.

³³⁴ Βλ. Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 226 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 132 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 88. Η άποψη αυτή κρατεί και στη νομολογία, βλ. ΑΠ 1525/2003, ΑΠ 553/1995, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ. Αντίθετος ο Χ. Βερβενιώτης, Η νομική θέση

8.5. Αυτοτελής Πρόσθετη Παρέμβαση

Στην περίπτωση της αυτοτελούς πρόσθετης παρέμβασης η κρατούσα άποψη δέχεται, όπως και επί απλής πρόσθετης παρέμβασης, πως η άσκηση πρόσθετων λόγων από τον παρεμβαίνοντα προϋποθέτει την προηγούμενη άσκηση αυτοτελούς ενδίκου μέσου από τον ίδιο³³⁵. Όπως εκτέθηκε και ανωτέρω, η άκαμπτη αυτή προσέγγιση είναι ιδιαίτερος αυστηρή και δεν εξυπηρετεί τους σκοπούς της πολιτικής δίκης. Ορθότερο είναι να δεχθούμε, κατ' αντιστοιχία με όσα ελέχθησαν επί απλής πρόσθετης παρεμβάσεως, τη δυνατότητα του αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος να ασκήσει πρόσθετους λόγους προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου.

Μερίδα της θεωρίας³³⁶ θεμελιώνει τη δυνατότητα του αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος να ασκήσει πρόσθετους λόγους στο ένδικο μέσο του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου στη διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ. Κατά την άποψη αυτή, η διάταξη του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, η οποία εφαρμόζεται αναλογικά στις έννομες σχέσεις του αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος, συνεπάγεται πως αυτός αποκτά την ιδιότητα του διαδίκου στη δίκη του ενδίκου μέσου και νομιμοποιείται στην άσκηση πρόσθετων λόγων. Η προσέγγιση αυτή, ωστόσο, δεν μπορεί να θεωρηθεί ορθή, διότι ταυτίζει τον αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντα με τον αναγκαίο ομόδικο. Ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων, όμως, δεν καθίσταται κύριος διάδικος (αναγκαίος ομόδικος) στη δίκη και η δικονομική του θέση δεν ταυτίζεται με εκείνη του αναγκαίου ομοδίκου. Εάν ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος ασκήσει ένδικο μέσο δεν θεωρείται συνεκκαλών ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων, αντιθέτως διατηρεί το δικαίωμα ασκήσεως αυτοτελούς ενδίκου μέσου. Επομένως, δεν ευσταθεί η άποψη ότι το ένδικο μέσο του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου θεωρείται ταυτόχρονα και ένδικο μέσο παρεμβαίνοντος και,

του απλού προσθέτως παρεμβαίνοντος υπέρ του αναιρεσειόντος, ΕφΑΔ, 2008, σελ. 1044επ., ο οποίος, αναφερόμενος στην αναίρεση, υποστηρίζει πως ο παρεμβαίνων διαθέτει το δικαίωμα άσκησης πρόσθετων λόγων προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου του υπέρ ου η παρέμβαση αναιρεσειόντος, υπό την προϋπόθεση ότι ο τελευταίος δεν του έχει απαγορεύσει ρητά ή σιωπηρά να προβεί στην εν λόγω διαδικαστική πράξη.

³³⁵ Βλ. Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 224 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 131 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 87 · Ν. Κλαμαρής, παρέμβαση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 293 · ΑΠ 194/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³³⁶ Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 717 · Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 227.

κατ' επέκταση, νομιμοποιείται και ο τελευταίος σε άσκηση πρόσθετων λόγων προς συμπλήρωση του αυτού ενδίκου μέσου.

Εάν ασκηθεί αυτοτελής πρόσθετη παρέμβαση για πρώτη φορά στη δίκη των ενδίκων μέσων, ο παρεμβαίνων δεν νομιμοποιείται για την άσκηση πρόσθετων λόγων, διότι δεν υπήρξε διάδικος στη δίκη επί της οποίας εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση³³⁷.

8.6. Προσεπίκληση

Η νομιμοποίηση για την άσκηση προσθέτων λόγων στις δίκες επί των οποίων συμμετέχει προσεπικληθείς διάδικος ταυτίζεται με τη νομιμοποίηση για την άσκηση ενδίκων μέσων³³⁸. Συγκεκριμένα, επί προσεπικλήσεως αναγκαίου ομοδικού ή του αληθούς κυρίου ή νομέα, η επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία που δημιουργείται συνεπάγεται πως νομιμοποιείται να ασκήσει πρόσθετους λόγους ο προσεπικληθείς διάδικος, ακόμα και αν δεν προσέβαλε ο ίδιος αυτοτελώς την απόφαση, διότι θεωρείται κατά πλάσμα δικαίου συνασκήσας το ένδικο μέσο³³⁹. Ο κανόνας αυτός ισχύει και αντιστρόφως, νομιμοποιείται, δηλαδή, σε άσκηση προσθέτων λόγων και ο προσεπικαλέσας διάδικος προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου που άσκησε ο προσεπικληθείς – επιγενόμενος αναγκαίος ομόδικος.

Ο προσεπικαλούμενος δικονομικός εγγυητής, αν δεν παρέμβει στην εκκρεμή δίκη μεταξύ των αρχικών διαδίκων, περιορίζεται στην άσκηση προσθέτων λόγων μόνο αναφορικά με την παρεμπίπτουσα δίκη που δημιουργείται με την προσεπίκληση, υπό την προϋπόθεση ότι έχει προσβάλει ο ίδιος με ένδικο μέσο την απόφαση που εκδόθηκε επί αυτής³⁴⁰. Δεδομένου πως παραμένει ξένος ως προς στην κύρια δίκη, δεν νομιμοποιείται σε

³³⁷ Σ. Τσαντίνης, Εισήγηση στο 39^ο συνέδριο ΕΕΔ, Πρόσθετοι λόγοι ενδίκων μέσων και βοηθημάτων, ό.π., σελ. 227 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 133 · ο ίδιος, πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 88-89 · ΑΠ 1525/2003, ΑΠ 553/1995. Αντίθετος, όμως, ο Κ. Καλαβρός, Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 717, ο οποίος υποστηρίζει πως κατ' εφαρμογή του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ ο αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνων νομιμοποιείται να ασκήσει πρόσθετους λόγους προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, ακόμα και αν παρενέβη για πρώτη φορά στη δίκη του ενδίκου μέσου.

³³⁸ Βλ. ανωτέρω κεφάλαια 6.5. και 7.5. για την ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση ασκήσεως ενδίκων μέσων στις περιπτώσεις που προσεπικλήθηκε τρίτος στην εκκρεμή δίκη.

³³⁹ Δεδομένης της δημιουργούμενης επιγενόμενης αναγκαστικής ομοδικίας λοιπόν ισχύουν όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, κεφάλαιο 8.1.2., για τη νομιμοποίηση των αναγκαίων ομοδικών σε άσκηση προσθέτων λόγων. Πρβλ. και Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 59-60 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 113-114.

³⁴⁰ Βλ. Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 62 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 114-115.

άσκηση προσθέτων λόγων προς συμπλήρωση του ενδίκου μέσου του προσεπικαλούντος κυρίου διαδίκου. Αντιθέτως, εάν ασκήσει απλή πρόσθετη παρέμβαση στην κύρια δίκη, δικαιούται να ασκήσει πρόσθετους λόγους τόσο ως προς την παρεμπίπτουσα όσο και ως προς την κύρια δίκη, υπό την προϋπόθεση ότι προσβάλλει αμφότερα τα κεφάλαια με ένδικα μέσα³⁴¹. Σημειώνεται, ωστόσο, πως προκειμένου να θεωρηθούν παραδεκτοί οι πρόσθετοι λόγοι εκ μέρους του προσεπικληθέντος, θα πρέπει οι μεν πρόσθετοι λόγοι που συμπληρώνουν το ένδικο μέσο το οποίο βάλλει κατά της απόφασης επί της παρεμπίπτουσας δίκης να στρέφονται κατά του προσεπικαλέσαντος, ενώ οι πρόσθετοι λόγοι που αποβλέπουν στη συμπλήρωση του ενδίκου μέσου το οποίο βάλλει κατά της απόφασης επί της κύριας δίκης να στρέφονται κατά του αντιδίκου του προσεπικαλούντος³⁴².

9. ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΑΝΤΕΦΕΣΗΣ

Σκοπός της ασκήσεως έφεσης είναι η εξαφάνιση ή μεταρρύθμιση της εκκαλούμενης απόφασης, με απώτερο στόχο τη βελτίωση της θέσης του εκκαλούντος. Στις περιπτώσεις, ωστόσο, της μερικής νίκης – μερικής ήττας των διαδίκων, υφίστανται αμφότερα τα διάδικα μέρη βλάβη από την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Παράλληλα, όμως, η πρωτόδικη απόφαση, η οποία δέχεται εν μέρει το ένδικο βοήθημα, ωφελεί έως έναν βαθμό αμφότερους τους διαδίκους, οι οποίοι ενδεχομένως να μην επιθυμούν την εξαφάνιση ή μεταρρύθμισή της. Δεδομένου, ωστόσο, πως η απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου απαγορεύεται να καταστήσει δυσμενέστερη τη θέση του εκκαλούντος (άρθρο 536 ΚΠολΔ), ελλοχεύει ο κίνδυνος η θέση του διαδίκου, ο οποίος επέλεξε να μην απασχολήσει περαιτέρω τα πολιτικά δικαστήρια και να τερματίσει την έριδα με τον αντίδικό του, να καταστεί δυσμενέστερη. Ο κίνδυνος καθίσταται πιο έντονος στις περιπτώσεις που ένας εκ των διαδίκων αποδέχθηκε την πρωτοβάθμια απόφαση, προσμένοντας πως αντιστοίχως θα πράξει και ο αντίδικός του, πλην όμως διαψεύστηκε.

³⁴¹ Βλ. ΑΠ 332/2016 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 63-64 · Α. Παπαθεοδώρου, Πρόσθετοι λόγοι αναηλέφησης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 115. Συνεπώς, ισχύουν αναλόγως όσα αναφέρθηκαν επί απλής πρόσθετης παρέμβασης, κεφάλαιο 8.1.4.

³⁴² Ευστοχά λοιπόν η Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 64, αναφερόμενη στους πρόσθετους λόγους έφεσης επισημαίνει πως «ενώ υπάρχει ταύτιση από πλευρά εκκαλούντος, διαφέρουν οι εφεσίβλητοι της εφέσεως και των προσθέτων λόγων, οι οποίοι, μάλιστα, δεν συνδέονται, κατά την κρατούσα γνώμη, με δεσμό αναγκαίας ομοδικίας».

Προς αποφυγή των ως άνω αθέμιτων δικονομικών πρακτικών, το άρθρο 523 ΚΠολΔ αναγνωρίζει στον εφεσίβλητο τη δυνατότητα ασκήσεως αντέφεσης κατά της απόφασης που τον θίγει, ακόμα και στις περιπτώσεις κατά τις οποίες παρήλθε η προθεσμία ασκήσεως έφεσης ή ο εφεσίβλητος αποδέχθηκε την απόφαση ή παραιτήθηκε από την έφεση. Η αντέφεση ασκείται με ιδιαίτερο δικόγραφο που κατατίθεται στη γραμματεία του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου και επιδίδεται στον εκκαλούντα 30 ημέρες πριν τη συζήτηση της έφεσης. Η αντέφεση έχει παρακολουθηματικό χαρακτήρα έναντι της έφεσης³⁴³, αφενός διότι η απόρριψη της έφεσης συνεπάγεται και την απόρριψη της αντέφεσης αφετέρου διότι με αυτή προσβάλλονται μόνο τα εκκληθέντα κεφάλαια και τα αναγκαία συνεχόμενα με αυτά.

Αναφορικά με το ειδικότερο ζήτημα της νομιμοποίησης για την άσκηση αντέφεσης, ενεργητικά νομιμοποιείται ο εφεσίβλητος, ενώ παθητικά νομιμοποιείται ο εκκαλών. Η πλειονότητα υποκειμένων, ωστόσο, στο πλαίσιο των υποκειμενικά σύνθετων δικών καθιστά δυσχερέστερο το ζήτημα της νομιμοποίησης, το οποίο χρήζει περαιτέρω διερεύνησης.

9.1. Απλή Ομοδικία

Η ενεργητική νομιμοποίηση για την άσκηση αντεφέσεως επί απλής ομοδικίας πρακτικά καθορίζεται από τον εκκαλούντα. Αν, δηλαδή, το τελευταίος στρέψει την έφεση κατά όλων των ομοδίκων, τότε νομιμοποιείται έκαστος εξ αυτών να ασκήσει αυτοτελώς αντέφεση κατά του εκκαλούντος³⁴⁴. Αν, αντιθέτως, η έφεση στρέφεται μόνο κατά ενός ή ορισμένων απλών ομοδίκων, μόνο αυτοί οι οποίοι έχουν καταστεί εφεσίβλητοι νομιμοποιούνται ενεργητικά για την άσκηση αντεφέσεως³⁴⁵.

³⁴³ Βλ. ΕφΠειρ 674/2015, ΕφΝαυπλ 121/2011, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

³⁴⁴ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 210 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 158 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 146 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 203. Η αποδοχή της αντέφεσης ενός εκ των απλών ομοδίκων ωφελεί και τους απλούς ομοδίκους που αδράνησαν ως προς την άσκηση αντεφέσεως, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 537 ΚΠολΔ. Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 210 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 158 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 146. Βλ. και από τη νομολογία, ΑΠ 106/2019, ΕφΛαρ 188/2013, ΕφΛαρ 375/2003, ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ.

³⁴⁵ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 210 · Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναηγήλαψη, ό.π., σελ. 78 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 203 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 158.

Αντιστοίχως, αν η έφεση ασκείται από έναν ή μερικούς μόνο μερικώς ηττηθέντες απλούς ομοδίκους, η αντέφεση που ασκεί ο κοινός αντίδικός του στρέφεται αποκλειστικά κατά αυτών και όχι κατά των λοιπών απλών ομοδίκων που αδράνησαν, καθώς οι τελευταίοι δεν έχουν καταστεί εκκαλούντες, συνεπώς στερούνται παθητικής νομιμοποίησης³⁴⁶. Αν, όμως, η έφεση έχει ασκηθεί από όλους τους απλούς ομοδίκους από κοινού, ο αντεκκαλών δύναται να στρέψει την αντέφεση κατ' εκλογή του είτε κατά όλων των απλών ομοδίκων είτε κατά ορισμένων μόνο εξ αυτών³⁴⁷.

9.2. Αναγκαία Ομοδικία

Στην αναγκαστική ομοδικία εκτέθηκε ανωτέρω³⁴⁸ πως η άσκηση ενδίκου μέσου (εν προκειμένω έφεσης) από έναν εκ των αναγκαίων ομοδίκων επάγεται αποτελέσματα και για τους λοιπούς, υπό την έννοια πως αυτοί λογίζονται ως συνεκκαλούντες. Περαιτέρω, το ένδικο μέσο που ασκείται από τον αντίδικο των ομοδίκων στέφεται, επί ποινή απαραδέκτου, κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων. Συνάγεται, επομένως, ότι κάθε αναγκαίος ομοδίκος νομιμοποιείται ενεργητικά να ασκήσει αντέφεση στρεφόμενη κατά του εκκαλούντος, η οποία μάλιστα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 76 παρ. 4 ΚΠολΔ, επάγεται αποτελέσματα για όλους τους αναγκαίους ομοδίκους³⁴⁹.

³⁴⁶ Βλ. Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 216 · Κεραμεύς/ Κονδύλης/ Νίκας (- Μαργαρίτης), ό.π., σελ. 937 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 211 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 561 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 159 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 335.

³⁴⁷ Ισχύουν, επομένως, αναλογικά όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω, κεφάλαιο 7.1. για την παθητική νομιμοποίηση επί ασκήσεως ενδίκων μέσων, όταν το ένδικο μέσο στρέφεται κατά απλών ομοδίκων.

³⁴⁸ Βλ. αναλυτικά ανωτέρω, κεφάλαια 6.2. και 7.2.

³⁴⁹ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 210-211 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 291 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 475 · Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 382 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 158. Συνεπώς, όλοι οι αναγκαίοι ομοδικοί θεωρούνται πως έχουν ασκήσει την αντέφεση. Η εν λόγω συνέπεια, η πλασματική, δηλαδή, άσκηση της αντέφεσης καταλαμβάνει και τους ομοδίκους που αποδέχθηκαν την απόφαση, βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π., σελ. 210 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 203. Η παραίτηση δεν παράγει εν προκειμένω ούτε υποκειμενική ενέργεια υπέρ των αναγκαίων ομοδίκων που προέβησαν σε αυτή. Βλ. κεφάλαιο 6.2. για την αντίστοιχη προβληματική στο πλαίσιο της εφέσεως και των ενδίκων μέσων γενικότερα. Αντίθετος, ωστόσο, ο Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 381, ο οποίος υποστηρίζει πως στην αναγκαστική ομοδικία, η έφεση που ασκεί ένας εκ των αναγκαίων ομοδίκων ωφελεί και τους λοιπούς, εκτός αν είχαν αποδεχθεί την απόφαση του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου.

Αντιστρόφως, η αντέφεση του εφεσιβλήτου – αντιδίκου των ομοδίκων, στρέφεται υποχρεωτικά κατά όλων των αναγκαίων ομοδίκων³⁵⁰. Η κοινή παθητική νομιμοποίηση όλων των αναγκαίων ομοδίκων είναι μάλιστα υποχρεωτική ακόμα και αν ασκήθηκε έφεση μόνο από έναν εκ των αναγκαίων ομοδίκων και όχι κοινή από όλους έφεση, καθώς οι αδρανήσαντες ομόδικοι θεωρούνται συνεκκαλούντες.

9.3. Κύρια Παρέμβαση

Ο κυρίως παρεμβαίνων επέχει θέση κυρίου διαδίκου στη δίκη, ο οποίος αντιδικεί ταυτόχρονο με έκαστο εκ των αρχικών διαδίκων. Κατ' εφαρμογή, συνεπώς, του γενικού κανόνα ότι ενεργητικώς νομιμοποιείται για την άσκηση αντεφέσεως ο εφεσίβλητος και παθητικά ο εκκαλών, διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις: αν ασκηθεί έφεση κατά της απόφασης που δέχεται εν μέρει την κύρια παρέμβαση και εν μέρει την αγωγή του ενάγοντος, η έφεση που ασκεί έκαστος εξ αυτών στρέφεται κατά του άλλου και όχι κατά του εναγομένου. Αν απορριφθεί η κύρια παρέμβαση και γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή του ενάγοντος έναντι του εναγομένου, ο κυρίως παρεμβαίνων δεν νομιμοποιείται σε άσκηση αντεφέσεως.

9.4. Πρόσθετη Παρέμβαση

Αναφορικά με την πρόσθετη παρέμβαση, ο προσθέτως παρεμβαίνων δεν προσλαμβάνει ποτέ την ιδιότητα του εφεσιβλήτου, διότι η έφεση στρέφεται αποκλειστικά κατά του υπέρ ου η πρόσθετη παρέμβαση διαδίκου και όχι κατά του παρεμβαίνοντος³⁵¹. Επομένως, εκ πρώτης όψεως φαίνεται να αποκλείεται η δυνατότητα άσκησης αντεφέσεως από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα. Γίνεται, ωστόσο, δεκτό πως ο προσθέτως παρεμβαίνων νομιμοποιείται ενεργητικώς να ασκήσει αντέφεση, υπό την προϋπόθεση ότι ο υπέρ ου η παρέμβαση εφεσίβλητος διέθετε το δικαίωμα ασκήσεως αντέφεσης³⁵². Η ανωτέρω

³⁵⁰ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 211 · Π. Γέσιου – Φαλτσή, Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην, ό.π., σελ. 291 · Κ. Μακρίδου, Πρόσθετοι λόγοι έφεσης κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 242 · Σ. Πατεράκης, Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη, ό.π., σελ. 561 · Μηχιώτης, Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη, ό.π., σελ. 475 · Βαθρακοκόυλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 382 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 159 · Μπαμπινιώτης, Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης, ό.π., σελ. 331, υποσ. 146.

³⁵¹ Βλ. αναλυτικά, κεφάλαιο 6.4.

³⁵² Β. Μπρακατσούλας, Έφεση και Αναψηλάφηση, ό.π., σελ. 178 · Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 210 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 158 · Κ. Οικονόμου (- Παναγόπουλος), ό.π., σελ. 203 · Ν. Λεοντής (- Μήτσου), Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 146.

ερμηνευτική προσέγγιση περιττεύει στην αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση για τον λόγο ότι η έφεση υποχρεωτικώς στρέφεται και κατά του αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος.

Σε περίπτωση που ο προσθέτως παρεμβαίνων έχει ασκήσει αυτοτελώς έφεση, η αντέφεση του εφεσιβλήτου, κατά την κρατούσα άποψη³⁵³, στρέφεται υποχρεωτικά αφενός κατά του προσθέτως παρεμβαίνοντος αφετέρου κατά του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου. Κατά άλλη άποψη³⁵⁴, ωστόσο, είναι παραδεκτή η αντέφεση εάν στρέφεται αποκλειστικά κατά του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου και όχι κατά του παρεμβαίνοντος. Η λύση αυτή μολονότι φαινομενικά προσκρούει στον γενικό κανόνα ότι επί αντεφέσεως παθητικώς νομιμοποιείται ο εκκαλών, εντούτοις είναι απολύτως σύμφωνη με αυτόν, διότι, όπως αναφέρθηκε³⁵⁵, ο υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος διατηρεί την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου στη δίκη του ενδίκου μέσου, ακόμα και αν αυτό ασκηθεί από τον προσθέτως παρεμβαίνοντα, και ο τελευταίος διατηρεί την ιδιότητα του «βοηθού διαδίκου». Ο προσθέτως παρεμβαίνων πάντως θα πρέπει να κλητεύεται στη συζήτηση, άλλως αυτή απορρίπτεται ως απαράδεκτη³⁵⁶. Κατ' εξαίρεση, ωστόσο, στην περίπτωση της αυτοτελούς πρόσθετης παρεμβάσεως δέχεται και αυτή η γνώμη πως η αντέφεση στρέφεται επί ποινή απαραδέκτου κατά αμφοτέρων των υποκειμένων³⁵⁷, διότι εφαρμόζονται αναλογικά επί αυτών οι διατάξεις της αναγκαστικής ομοδικίας.

9.5. Προσεπίκληση

Στις περιπτώσεις της προσεπίκλησης αναγκαίου ομοδίκου και της προσεπίκλησης αληθούς κυρίου και νομέα, ισχύουν αναφορικά με την ενεργητική και παθητική νομιμοποίηση για την άσκηση αντεφέσεως όσα αναφέρθηκαν επί αναγκαίας ομοδικίας, καθότι δημιουργείται επιγενόμενη αναγκαστική ομοδικία.

Στην περίπτωση της προσεπίκλησης δικονομικού εγγυητή, οι έννομες σχέσεις δίκης που αναπτύσσονται διακρίνονται με σαφήνεια, με αποτέλεσμα να μην δημιουργούνται σημαντικές δυσχέρειες ως προς τον προσδιορισμό της νομιμοποίησης για την άσκηση

³⁵³ Βαθρακοκοίλης, Η Έφεση, ό.π., σελ. 382 · Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 159.

³⁵⁴ Βλ. Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 211.

³⁵⁵ Βλ. κεφάλαιο 6.4. Πρβλ. και Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 211.

³⁵⁶ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 211.

³⁵⁷ Ν. Νίκας, Πολιτική Δικονομία, τομ. ΙΙΙ, ό.π.,σελ. 211 υποσ. 126.

αντεφέσεως. Ειδικότερα, επί ασκήσεως εφέσεως από έναν εκ των αρχικών διαδίκων έναντι του άλλου, κατ' εφαρμογή του γενικού κανόνα, νομιμοποιείται ενεργητικά σε άσκηση αντεφέσεως ο εφεσίβλητος και παθητικά ο εκκαλών. Ο προσεπικληθείς δικονομικός εγγυητής, ως τρίτος και μη μετέχων στην κύρια δίκη δεν νομιμοποιείται ούτε ενεργητικά ούτε παθητικά για την άσκηση αντεφέσεως³⁵⁸. Τα ανάλογα ισχύουν και στη δίκη της προσεπίκλησης, στην οποία μετέχουν αποκλειστικά ο ηττηθείς διάδικος και ο δικονομικός εγγυητής, με αποτέλεσμα να νομιμοποιούνται μόνο εκείνοι ενεργητικά και παθητικά για την άσκηση αντεφέσεως³⁵⁹ και όχι ο νικήσας διάδικος.

Περαιτέρω, στην περίπτωση που ο δικονομικός εγγυητής παρέμβει στην κύρια δίκη, νομιμοποιείται στην άσκηση αντεφέσεως κατά του αντιδίκου του προσεπικαλέσαντος, εφόσον ο προσεπικαλέσας και υπέρ ου η παρέμβαση διάδικος διαθέτει το σχετικό δικαίωμα. Αντιστρόφως, κατά την κρατούσα άποψη, η αντέφεση του αντιδίκου του προσεπικαλέσαντος διαδίκου στρέφεται αφενός κατά αυτού αφετέρου κατά του υπέρ αυτού απλού παρεμβαίνοντος δικονομικού εγγυητή³⁶⁰.

³⁵⁸ Βλ. Π. Κολοτούρος (- Α. Μήτσου), ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ, ό.π., σελ. 159.

³⁵⁹ Ανάλογα με την ιδιότητα του καθενός ως εκκαλούντος ή εφεσιβλήτου.

³⁶⁰ Δεδομένου πως η παρέμβαση του δικονομικού εγγυητή στην κύρια δίκη έχει τη μορφή της απλής πρόσθετης παρέμβασης, ισχύουν όσα ελέχθησαν στο κεφάλαιο 9.4. αναφορικά με νομιμοποίηση του αυτοτελώς προσθέτως παρεμβαίνοντος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Συνοψίζοντας, διαφαίνεται πως ο Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας παρέχει ένα αρκετά ευρύ πεδίο συμμετοχής πλείστων προσώπων στην ίδια δίκη. Οι επιμέρους μορφές υποκειμενικά σύνθετων δικών διαμορφώνουν ποικιλοτρόπως την πρωτοβάθμια δίκη, γεγονός που επιδρά καταλυτικά στη νομιμοποίηση για την άσκηση των ενδίκων μέσων αλλά και των πρόσθετων λόγων και της αντεφέσεως.

Ο υψηλός βαθμός αυτοτέλειας των επιμέρους δικών των απλών ομοδικών καθιστά τον κάθε απλό ομόδικο διάδικο της δίκης του μόνο δίκης, με αποτέλεσμα μόνο ο ίδιος να νομιμοποιείται για άσκηση ενδίκων μέσων και πρόσθετων λόγων και να νομιμοποιείται σε άσκηση αντεφέσεως μονάχα εφόσον ο κοινός αντίδικος έχει απευθύνει την έφεση εναντίον του. Αντιθέτως, ο έντονος δεσμός ουσιαστικής εξάρτησης των επιμέρους δικών των αναγκαίων ομοδικών εκδηλώνεται δυναμικά και στο πλαίσιο των ενδίκων μέσων. Ο δεσμός της αναγκαστικής ομοδικίας που αναπτύσσεται στον πρώτο βαθμό διατηρείται και στους επόμενους βαθμούς, καθώς οι αναγκαίοι ομόδικοι ακολουθούν κοινή δικονομική πορεία και στο πλαίσιο των ενδίκων μέσων. Επομένως, αφενός θεωρούνται όλοι συνασκήσαντες το ένδικο μέσο, αφετέρου το τελευταίο στέφεται υποχρεωτικά κατά όλων των αναγκαίων ομοδικών. Ο εσωτερικός αυτός δεσμός καθορίζει περαιτέρω τη νομιμοποίηση για την άσκηση πρόσθετων λόγων και αντεφέσεως.

Στην περίπτωση της κύριας παρέμβασης ο παρεμβαίνων προλαμβάνει την ιδιότητα του κυρίου διαδίκου και ως τέτοιος νομιμοποιείται σε άσκηση ενδίκων μέσων, πρόσθετων λόγων και αντεφέσεως. Αντιθέτως, στις περιπτώσεις της πρόσθετης παρεμβάσεως ο τρίτος που συμμετέχει στην εκκρεμή δίκη αποκτά απλώς την ιδιότητα του «βοηθού διαδίκου». με αποτέλεσμα η εκ μέρους του άσκηση ενδίκων μέσων υποχρεωτικώς να εναρμονίζεται με τη δικονομική συμπεριφορά του διαδίκου προς υποστήριξη του οποίου παρενέβη. Στην μεν απλή πρόσθετη παρέμβαση η θέση του παρεμβαίνοντος είναι πλήρως εξαρτημένη από εκείνη του υπέρ ου η παρέμβαση διαδίκου, ενώ στην αυτοτελή πρόσθετη παρέμβαση η θέση του παρεμβαίνοντος προσεγγίζει περισσότερο εκείνη του αναγκαίου ομοδίκου.

Περαιτέρω, η αναγκαστική συμμετοχή του αναγκαίου ομοδίκου ή του αληθούς κυρίου ή νομέα στην εκκρεμή δίκη μέσω της προσεπικλήσεως διαμορφώνει τη δίκη κατά τρόπο όμοιο με εκείνο της αναγκαστικής ομοδικίας τόσο στον πρώτο όσο και στους επόμενους

βαθμούς. Η αυτοτέλεια, τέλος, των περισσότερων δικών που εκτυλίσσονται κατόπιν προσεπικλήσεως του δικονομικού εγγυητή καθώς και η επιλογή αυτού να συμμετάσχει ή όχι στην κύρια δίκη καθορίζει κατά τρόπο αποφασιστικό τη νομιμοποίηση για την άσκηση όχι μόνο των ενδίκων μέσων αλλά και των πρόσθετων λόγων και της αντεφέσεως.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρβανιτάκης, Π. (2005). *Οι διάδικοι στην πολιτική και διοικητική δίκη*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βαθρακοκούλης, Β. (2006). *Ερμηνεία Νομολογία Αστικού Κώδικα*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βαθρακοκούλης, Β. (2015). *Η έφεση*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Βερβενιώτης, Χ. (2008). Η νομική φύση του απλού προσθέτως παρεμβαίνοντος. *ΕφΑΔ*, σσ. 1044-1046.
- Γέσιου - Φαλτσή, Π. (1970). *Η ομοδικία εις την πολιτικήν δίκην*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Αφοί Π. Σάκκουλα.
- Γέσιου - Φαλτσή, Π. (1995). *Η πολιτική δίκη σε κίνηση, τ. ΙΙα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Γεωργιάδης, Α. (2015). *Ενοχικό Δίκαιο, Γενικό Μέρος*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Γεωργιάδης, Α. (2019). *Γενικές Αρχές Αστικού Δικαίου*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Δεληκωστόπουλος, Ι. (2009). *Οι δικονομικοί λόγοι της αναίρεσης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Δεληκωστόπουλος, Ι. (2017). Άσκηση δεύτερης έφεσης από τον ίδιο διάδικο κατά της αυτής απόφασης: οι εξαιρέσεις από τον κανόνα . *ΕΠολΔ*, σσ. 209-215.
- Καλαβρός, Κ. (2016). *Πολιτική Δικονομία*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Καλαβρός, Κ. (2017). *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Καργάδος, Π. (1973). *Αι σχέσεις της ανακοινώσεως με την προσεπίκλησιν*. Αθήνα.
- Κατηφόρης, Ν. (2012). *Το επεκτατικό αποτέλεσμα της εφέσεως*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κατράς, Ι. (2017). *Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας* . Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα .
- Κεραμεύς, Κ., Κονδύλης, Γ., & Νίκας, Ν. (2000). *Ερμηνεία ΚΠολΔ* (Τόμ. Ι). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κλαμαρής, Ν. (1981). *Ο κανών της άπαξ μόνον ασκήσεως των ενδίκων μέσων*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

- Κλαμαρής, Ν., Κουσουλής, Σ., & Πανταζόπουλος, Σ. (2016). *Πολιτική Δικονομία, 2η έκδοση*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κολοτούρος, Π. (2013). *Ένδικα μέσα και βοηθήματα κατά τον ΚΠολΔ*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Κονδύλης, Δ. (2007). *Το δεδικασμένο κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Κουσουλής, Σ. (1987). *Η κύρια παρέμβαση στην πολιτική δίκη*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Κράνης, Δ. (2014). Εκκλητές Αποφάσεις και η αρχή ne bis in idem - Νομολογικά Πορίσματα. *ΕΠολΔ*, σσ. 435-440.
- Κράνης, Δ. (2018). Η έννοια και η σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη. *ΕΠολΔ*, σσ. 242-246.
- Κωστάκος, Π. (1990). Έφεση και αναίρεση κατ' αποφάσεως με διατάξεις οριστικές και μη οριστικές. *Ελλάνη*, σσ. 249-256.
- Λεοντής, Ν. (2018). *Ένδικα μέσα και βοηθήματα στην πολιτική δίκη*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Μακρίδου, Κ. (2000). *Πρόσθετοι Λόγοι εφέσεως κατά τον ΚΠολΔ*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μακρίδου, Κ. (2004). *Η σιωπηρή αποδοχή των δικαστικών αποφάσεων*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μακρίδου, Κ. (2006). Έφεση κατά οριστικών και τελειωτικών αποφάσεων επί σωρεύσεως και συνεκδικάσεως αγωγών (άρθρ. 513 παρ. 1 ΚΠολΔ). *Ελλάνη*, σσ. 979-989.
- Μακρίδου, Κ. (2018). Απαγόρευση δεύτερης άσκησης έφεσης κατ' άρθρον 514 ΚΠολΔ. Στο *Τιμητικός Τόμος Νικολάου Θ. Νίκα* (σσ. 839-852). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μακρίδου, Κ. (2018). Η έννοια και η σημασία των κεφαλαίων στην πολιτική δίκη. *ΕΠολΔ*, σσ. 238-242.
- Μητσόπουλος, Γ. (1979). Η ομοδικία κατά το παρ' ημίν δίκαιο. *Δίκη*, σσ. 159-203.
- Μηχιώτης, Δ. (2018). *Η αναγκαστική ομοδικία στην πολιτική δίκη*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μπαμπινιώτης, Δ. (2016). *Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της έφεσης και αντικείμενο της έκκλητης δίκης*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Μπρακατσούλας, Β. (1991). *Έφεση και Αναψηλάφηση*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα.
- Νίκας, Ν. (1999). *Νομικές Μελέτες* (Τόμ. Ι). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

- Νίκας, Ν. (2003). *Πολιτική Δικονομία* (Τόμ. Ι). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Νίκας, Ν. (2007). *Πολιτική Δικονομία* (Τόμ. ΙΙΙ). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Οικονόμου, Κ. (2017). *Η έφεση*. Νομική Βιβλιοθήκη.
- Πανταζόπουλος, Σ. (1995). *Η προσεπίκληση κατά τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας*. Αθήνα.
- Πανταζόπουλος, Σ., Μακρίδου, Κ., & Τσαντίνης, Σ. (2015). *Πρόσθετοι Λόγοι Ενδίκων μέσων και βοηθημάτων - 39ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ενώσεως Ελλήνων Δικονομολόγων*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Παπαθεοδώρου, Α. (2013). *Πρόσθετοι αναιρετικοί λόγοι κατά τον ΚΠολΔ*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Παπαθεοδώρου, Α. (2018). *Πρόσθετοι λόγοι αναψηλάφησης κατά τον ΚΠολΔ*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Πατεράκης, Σ. (1989). ΠΡοβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη. *Νομικό Βήμα*, σσ. 545-561.
- Πλεύρη, Α. (2014). *Μη δικαιούχοι και μη υπόχρεοι διάδικοι στην πολιτική δίκη*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ράμμος, Γ. (1931). *Περί Κυρίας Παρεμβάσεως*. Αθήνα: Εκδοτικός Οίκος Ι. Ν. Ζαχαρόπουλου.
- Σαμουήλ, Σ. (2009). *Η έφεση κατά τον ΚΠολΔ, ΣΤ έκδοση*. Αθήνα: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.
- Σινανιώτης, Λ. (2006). *Η αναίρεση κατά τον ΚΠολΔ*. Αθήνα: Δίκαιο και Οικονομία, Π. Ν. Σάκκουλας.
- Σιώτος, Σ. (2008). Η τέταρτη περίπτωση της αναγκαίας ομοδικίας « Όταν λόγω των περιστάσεων που συνοδεύουν την υπόθεση δεν μπορούν να υπάρξουν αντίθετες αποφάσεις απέναντι στους ομοδίκους». *Ελλάνη*, σσ. 1308-1320.
- Σταθόπουλος, Μ. (2018). *Γενικό Ενοχικό Δίκαιο*. Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τριανταφύλλου - Αλμπανίδου, Φ. (2016). Η νομολογιακή εξέλιξη της εφαρμογής του κανόνα της άπαξ ασκήσεως των ενδίκων μέσων. Στο *Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Νικόλαο Κ. Κλαμαρή* (σσ. 1185-1197). Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Τσαντίνης, Σ. (2013). Ομοδικία πρωτοφειλέτη και εγγυητή - ομοδικία περισσότερων εγγυητών. *ΕΠολΔ*, σσ. 306-325.

Τσικρικάς, Δ. (1996). Προϋποθέσεις και συνέπειες της ασκήσεως ενδίκων μέσων στο πλαίσιο της αναγκαστικής ομοδικίας. *Δίκη*, σσ. 78-80.

Τσικρικάς, Δ. (1996). *Το μεταβιβαστικό αποτέλεσμα της εφέσεως στην πολιτική δίκη*. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ

ΟΛΑΠ 4/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 3/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 4/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 15/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 28/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 24/1997 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 11/1992 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 860/1984 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 840/1984 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 321/1983 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 902/1982 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 744/1982 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΟΛΑΠ 401/1981 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΟΛΑΠ 63/1981 ΝοΒ 29.1257
ΟΛΑΠ 1043/1976 ΝοΒ 25.503	

ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ

ΑΠ 6/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 291/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 573/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 379/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 106/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 533/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1620/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 223/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 364/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 662/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 364/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1110/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 489/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 396/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 86/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 711/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 404/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 238/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 133/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1090/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 579/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 810/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 686/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 893/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 153/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 684/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 157/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 599/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 234/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1052/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 810/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 17/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 365/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 801/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 285/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1340/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 404/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 756/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 2081/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	1822/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1679/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1946/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 331/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1280/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1278/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1870/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1946/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 988/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 965/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 327/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1340/ 2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1564/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 177/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1010/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 427/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 727/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 207/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 711/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1697/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1087/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1820/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 42/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 324/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1564/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 189/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 590/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 194/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 352/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 332/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 357/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 246/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 353/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 28/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 855/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 705/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 907/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 417/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 67/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 904/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1093/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 816/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 134/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 510/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1309/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 241/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 2179/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 397/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1217/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 325/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 95/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 385/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1601/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 40/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 31/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1823/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 722/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 617/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 386/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 57/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1033/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 617/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 165/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 99/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1449/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 143/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 910/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 661/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1681/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 934/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1860/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1752/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 569/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 86/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 545/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 2192/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 658/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1426/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1741/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 690/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1433/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1723/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1234/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 385/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 505/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 175/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 392/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 522/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1552/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 552/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1248/2010 ΕΠπολΔ 2010 με σημ. Κατηφόρη
ΑΠ 1410/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 2416/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1102/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1876/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 770/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1308/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΑΠ 405/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 37/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1647/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 214/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1635/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 975/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 470/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1841/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1274/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1230/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 468/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1352/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 412/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1599/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1008/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 837/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1430/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 149/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 849/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 857/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 237/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 986/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 187/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 986/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1101/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1879/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 642/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 245/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1365/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1070/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 870/2005 ΕΠολδ 2008, με σχόλιο Δ. Δημητρίου	ΑΠ 165/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1909/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1906/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 554/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 155/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 641/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1525/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1107/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1207/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 816/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 354/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 776/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 160/2001 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1465/2000 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 190/1998 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 553/2995 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 1120/1993 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΑΠ 1417/1991 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΑΠ 213/1980 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΕΦΕΤΕΙΑ

ΕφΘεσσαλ 1741/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠατρ 21/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 847/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 302/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 109/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 4230/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 4236/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 421/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 108/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 158/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 78/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠατρ 311/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠατρ 323/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 63/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 624/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 402/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΝαυπ 331/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΝαυπ 421/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 78/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 1/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 168/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 1820/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 2151/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 2152/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΔωδ 70/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔυτΜακ 144/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΕφΔωδ 115/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 84/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑνατΚρητ 12/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠατρ 275/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 212/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 337/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 324/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 2375/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 25/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 337/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 185/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 111/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 240/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 426/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 23/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 495/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 263/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 364/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 188/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 444/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 185/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 485/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 367/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 33/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘρακ 244/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 3516/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 351/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 674/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 172/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 589/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 87/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 594/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 664/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 359/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 501/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 80/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 250/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 60/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 158/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 76/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 165/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 705/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠειρ 292/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 547/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΔωδ 99/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΛαμ 190/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 59/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΛαρ 152/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 38/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 1834/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 102/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔυτΜακ 112/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 188/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 116/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 1512/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΝαυπ 121/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΔυτΜακ 11/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔυτΜακ 17/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 2416/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 442/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 1067/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΘεσσαλ 1010/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΘεσσαλ 1810/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 3990/2009 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 2208/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 2207/2008 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 195/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠατρ 43/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠατρ 842/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 20/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 3349/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 6004/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 2195/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΔωδ 9/2006 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠατρ 66/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 218/2005 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΔωδ 121/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 4641/2004 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΛαρ 375/2003 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 9165/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑθ 1146/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑθ 9161/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΠατρ 125/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΠειρ 278/2002 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΕφΑΘ 6676/1998 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑΘ 3174/1993 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑΘ 9560/1991 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑΘ 6075/1991 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕφΑΘ 8740/1990 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕφΑΘ 4919/1986 ΕλλΔνη 1978.658

ΠΟΛΥΜΕΛΗ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

ΠΠρΛαμ 4/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 3665/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 3573/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 3593/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 4387/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΧαλκ 6/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΓρεβ 7/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΚαλαμ 73/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΚω 51/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΡοδ 122/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 324/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 1047/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1074/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 1142/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1012/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 338/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1142/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 142/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1167/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 394/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1905/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 1191/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 893/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 169/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΛαρ 52/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΡοδ 35/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΡοδ 29/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΚω 22/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΧαλκ 52/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 9289/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 51/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 712/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 3038/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 289/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 2560/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 3550/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1126/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΘεσσαλ 20505/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΡοδ 10/2013 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 1256/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 5936/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 35/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 1703/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑλεξ 105/2011 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΠΠρΑΘ 180/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΠΠρΑΘ 9970/1997 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΜΟΝΟΜΕΛΗ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΑ

ΜΠρΑΘ 5476/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑΘ 592/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΝαυπ 45/2019 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑΘ 391/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΑΘ 12312/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑΘ 891/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΘεσσαλ 4650/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΛαμ 91/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΛαμ 41/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑΘ 8314/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΑΘ 112/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΠατρ 558/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΛαμ 317/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΚω 99/2017 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΘεσσαλ 2910/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΗρακλ 161/2016 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΡοδ 32/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΚαβ 230/2015 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΜΠρΘεσσαλ 1588/2012 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑθ 92/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΜΠρΖακ 26/2010 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΜΠρΑθ 5254/2007 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ

ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΑ

ΕιρΘεσσαλ 2127/2018 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	ΕιρΣαμ 100/2014 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ
ΕιρΠεριστ 47/1986 ΤΝΠ ΝΟΜΟΣ	